

ДАНА БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ
ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

№ 3 (27), 2021

www.rc-dd.kz

Меншік иесі: Қазақстан Республикасы
Білім және ғылым министрлігі
«Мектепке дейінгі балаларлық
шақ» Республикалық
орталығы РММ

Республикалық ғылыми-
ақпараттық
әдістемелік журнал

Бас редактор: *Манара Елекенқызы
Адамова*
ҚР Білім және ғылым
министрлігі «Мектепке дейінгі
балаларлық шақ»
Республикалық
орталығының директоры

Редакция алқасы: *Бликова Ж.Б.
Сарсембина Б.К.
Хаменова М.О.*
«Мектепке дейінгі балаларлық
шақ» Республикалық
орталығының
Мектепке дейінгі тәрбие мен
оқыту мазмұны бөлімі

**Техникалық
редактор:** *Тюлебаева Г.К.
Рысбаева Н.Р.*
«Мектепке дейінгі балаларлық
шақ» Республикалық
орталығының
Ақпараттық талдау бөлімі

ДАНА БАЛА

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ
ҒЫЛЫМИ-АҚПАРАТТЫҚ
ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

Қазақстан Республикасы
Инвестициялар және даму министрлігі
Байланыс ақпараттандыру және ақпарат
комитетінің мерзімді баспасөз
Басылымын және ақпараттық агенттікті
есепке қою туралы №14553-Ж
куәлігімен есепке қойылды (15.09.2014ж)

Ұстаздар күнімен!

*Ғасырдан ғасырға қайсар рухты ұл, инабатты қыз тәрбиелеп, оларға бесігінен елі мен жеріне қорған болар қасиет дарытып келе жатқан **мектепке дейінгі білім саласындағы бала жанының бағбандары!***

Сіздерді төл мерекелеріңіз, Ұстаздар күнімен шын жүректен құттықтаймын.

Дендеріңізге саулық, отбасында амандық, ұжымда бірлік, өлшеусіз еңбектеріңізге табыс тілеймін!

Болашақтың іргесін сәбилеріміздің саналы тәрбиесі мен сапалы білімі арқылы қалап келе жатқан балабақша тәрбиешілері мен педагогтері тек мереке күні ғана емес, әрбір атқан таңда құрмет көрсетуге лайық екенін жеткіземін және алғысымды білдіремін.

Төл мерекелеріңіз құтты болсын, жандарыңызға шуақ, көңілдеріңізге қуаныш сыйласын!

**Сіздерге деген құрметпен,
«Мектепке дейінгі балалық шақ»
республикалық орталығының директоры
Манара Елекенқызы Адамова**

МАЗМҰНЫ

Содержание

ҒЫЛЫМИ ІЗДЕНІС НАУЧНЫЙ ПОИСК

Мектепке дейінгі білім беру саласындағы
сапалы өзгерістер жолында 6

МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДІ СПЕЦИАЛИСТЫ СОВЕТУЮТ

Мектеп жасына дейінгі тірек-қимылы
бұзылған балалардың ұсақ моторикасын
дәстүрлі емес әдістер арқылы дамыту 10
Рекомендации логопеда при заикании 13
Балалардың тілін дамытуда
«Су – джок» терапиясын қолдану
шеберханасы 16

ПЕДАГОГТЕР, СІЗДЕР ҮШІН ДЛЯ ВАС, ПЕДАГОГИ

Мектеп жасына дейінгі балаларға
қазақ тілін үйрету бойынша
әдістемелік көмек 19
«Мектепке дейінгі ұйымның үздік әдіскері»
Республикалық конкурстың қорытындысы 20
Итоги республиканского конкурса
«Лучший методист
дошкольной организации» 22
«Мектепке дейінгі ұйымның үздік педагогі»
Республикалық конкурсының қорытындысы 24
Итоги республиканского конкурса
«Лучший педагог дошкольной организации» 28
Бизиборд – мектеп жасына дейінгі
балаларға арналған дидактикалық
ойындар 32
Роль игры и игрушек
в развитии детей раннего возраста 35
Моделирование сенсорного процесса
«Раннего развития детей» 38
Жаңартылған бағдарлама –
мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың
жаңа мазмұны 41

БІЗДІҢ БАЛАБАҚША: БІЗ ҰСЫНАМЫЗ НАШ ДЕТСКИЙ САД: МЫ ПРЕДЛАГАЕМ

Корзина важных дел 44
Интеллектум білім беру бағдарламасы:
мектеп жасына дейінгі балалардың
зияткерлік қабілеттерін
қалыптастыру 46
Мектепке дейінгі ұйымдарда
триз технологиясын қолданудың
маңызы мен ерекшеліктері 49
Мектеп жасына дейінгі балалардың білім,
білік дағдыларын бақылау мен дамытуда
«Танымдық оқиғалардың» маңызы 52
Театрланған қойылымдар арқылы
балалардың тілін дамыту 56
Конспект занятия
в группе дошкольной подготовки
на тему «Весёлые осьминожки» 58

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ ИННОВАЦИЯ И ОПЫТ

Мамандығым – тәрбиеші 61
Диагностика готовности детей к школе 63
Мектепке дейінгі жастағы баланың
EQ эмоционалдық интеллектісін
дамытудың маңызы 65
М.Монтессоридің педагогикалық жүйесі
негізінде балалардың дербестігін дамыту 67
Использование камешков «марблс»
в различных видах деятельности
с детьми дошкольного возраста 70
Формирование функциональных навыков
у детей посредством инновационных
технологий 72
Мектепке дейінгі ұйымда
жаңартылған білім беру мазмұнын іске
асыруда ойын түрлерінің тиімділігі 75
«Чаплыгин» технологиялары арқылы
балалардың ой-өрісін дамыту 78

ДАНА БАЛА

Негізгі тақырыптық бағыты

Мектепке дейінгі тәрбие
мен оқыту саласы
бойынша озық идеялар
мен тәжірибелерді
тарату, педагогтар
мен ата-ана қауымына
ақпарат түрінде әдістемелік
көмек көрсету

Основная тематическая направленность

Распространение
передовых идей и опыта
в области дошкольного
воспитания и обучения,
оказание методической
помощи педагогической
и родительской
общественности в виде
информационного
материала

Использование приёмов
по укреплению мелкой моторики рук
в формировании речи детей
с интеллектуальными нарушениями 81

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР НАЦИОНАЛЬНЫЕ ЦЕННОСТИ

Ұрпақ тәрбиесі – ұлт тәрбиесі 85
Адамгершілік-патриоттық тәрбие
принциптері 88

МЕРЕКЕДЕН МЕРЕКЕГЕ ПРАЗДНИКИ КРУГЛЫЙ ГОД

Страна великой степи –
глазами ребенка 90
Праздничный утренник
в группе дошкольной подготовки кафе
«Весенний букет» 95
Челлендж выразительного чтения стихов,
сказок, рассказов «Ана тілің - арың бұл»
с участием педагогов,
детей и родителей 97

Жиенбаева Сайраш Нағашбекқызы
ҚазҚМУ педагогика және психология
факультетінің деканы, п.ғ.д., профессор

Адамова Манара Елекеновна
«Мектепке дейінгі балалық шақ»
РО директоры п.ғ.м

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ БІЛІМ БЕРУ САЛАСЫНДАҒЫ САПАЛЫ ӨЗГЕРІСТЕР ЖОЛЫНДА

Бүгінгі таңда әлемде және елімізде мектепке дейінгі білім беру мәселесінің маңыздылығы және өзекті мәселелердің бірі екендігі нақтылана түсті. Нейробиология ғылымының зерттеулеріне сүйенсек, ерте жаста мидың тілге, әлеуметтік, эмоционалды, жеке және физикалық дамуға сезімтал болатын «мүмкіндіктер терезелері» ашыла бастайды (Conkbayir, 2017; Gambargo et al, 2014). Көптеген зерттеулерде экономикалық және әлеуметтік тұрғыдан бала дамуына ерте араласудың маңыздылығын және оның әр түрлі мүдделі тараптар үшін, әсіресе қолайсыз отбасылар үшін артықшылықтарын көрсетеді (Хекман, 2011; Гарсия және т.б., 2016). Сонымен қатар, TIMSS, PIRLS және PISA сияқты халықаралық білім беру зерттеулері оқушылардың жетістіктері мен мектепке дейінгі білім беру арасындағы корреляцияның тығыз байланысын көрсетті (МАБ, 2020; ЭЫДҰ, 2019). Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың артықшылығы мектепке дейінгі білім беру жоғары сапалы болған кезде көрінеді (Гекман, 2011; Сильва мен Уилтшир, 1993). Біріккен Ұлттар Ұйымына мүше барлық мемлекеттер

қабылдаған Тұрақты даму мақсаттарының бірі «2030 жылға қарай барлық қыз және ұл балалардың ерте балалық шақтан сапалы дамуына қол жеткізуін қамтамасыз етуге» бағытталған (БҰҰ, 2015 ж., 19 -бет).

Тарихқа көз жүгіртсек, көшпелі қазақ балалары отбасында тәрбиеленіп, қарапайым өмір тәжірибесін меңгерген. XIX ғ. қазақ тұрмысын зерттеушілер қазақтардың әрі қамқор, әрі мейірімді ата-аналар, ал қазақ балаларының мықты, төзімді және алғыр екенін атап өткен.

Қазақ халқының тәрбие мектебі ұрпақ жалғастығын ұлт болашағымен ұштастыратын отбасы институтының жүйесінде құрылған және терең философиялық мазмұнға негізделген. Ұлттық құндылықтарымыз балаларды ерте жастан толыққанды дамытудың заманауи теорияларымен үйлесім табатынын ғалымдарымыздың зерттеулері анық дәлелдейді.

Халықаралық ұйымдар Қазақстанның мектепке дейінгі тәрбие мен оқытуда болып жатқан өзгерістерді мойындаса да, олар сапасын жетілдіру үшін әрекет ету қажет деп санайды (ЭЫДҰ, 2016; ЮНИСЕФ,

2020). Мектепке дейінгі білім беру желісінің кеңеюінің осындай жедел қарқынмен жүруі мектепке дейінгі білім беру сапасын төмендетуге әкелуі (НУ ВШО, 2014 ж.) және теңсіздікті арттыруы мүмкін (ЮНИСЕФ, 2019ж.).

Дүниежүзілік банк сарапшылары (Inoue & Gortazar, 2014 ж.): «... Қазақстан мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың сапасын бағалауда қосымша инвестициялар нәтижесінің тиімділігіне көз жеткізу үшін не педагогтердің жұмысын және олардың тиімділігін бақылау немесе балаларды дамыту нәтижелеріне мониторинг жүргізу керек», - деп мәлімдеді.

Қазақстанда мектепке дейінгі білім беру сапасын бағалау бойынша жарияланымдар аз, дегенмен, жүргізілген зерттеулер бойынша мектепке дейінгі ұйым жұмысының сапасы төмен екендігін көрсетті (Гоцадзе, Каржаубаева, 2017; Ибрагимова және т.б., 2018). Қазақстандағы мектепке дейінгі білім беру сапасына көптеген мәселелер әсер етеді:

[1] мектепке дейінгі білім берудің жалпы және интеграцияланған көзқарасының болмауы;

[2] ескірген оқу бағдарламасы мен «мектепте оқыту»;

[3] мектепке дейінгі тәрбиешілердің мәртебесі мен жалақысының төмендігі, олар Қазақстандағы орташа жалақының 50%-ынан төмен (МАБ, 2020 ж.);

[4] студенттер мен қызметкерлердің салыстырмалы жоғары коэффициенті, бұл жүктеменің жоғарылауына және жұмысқа қанағаттанудың төмендеуіне әкеледі (ЭЫДҰ, 2016);

[5] лицензиялау рәсімінсіз өте «жеңілдетілген» тексеру процесі (NU HSE, 2014);

[6] ата-аналардың қатысуының болмауы (Тагаева, 2013);

[7] «стигма және басым әлеуметтік нормалар мүмкіндігі шектеулі балаларды қоғамға қосуға кедергі келтіреді» (ЮНИСЕФ, 2020 ж. 4 -бет). Дегенмен, мектепке дейінгі ұйымның 28,7% инклюзивті деп есептеледі (МАБ, 2020).

Соңғы жылдары еліміздегі мектепке дейінгі ұйымдар желісінің орасан зор кеңеюіне байланысты, мектепке дейінгі білім беру сапасы қазіргі күн тәртібіндегі өткір де, көкейтесті мәселе. Сондықтан еліміздегі мектепке дейінгі ұйымды жетілдіру «сапа» ұғымын тереңірек талдауды және түсінуді талап етеді.

1980-ші жылдардан бастап бүкіл әлем бойынша мектепке дейінгі ұйымдар санының өсуімен сапа туралы көбірек зерттеулер жүргізілді және бұл әдебиетте жиі қолданылатын танымал ұғымға айналуға (Moss, Dahlberg & Pence, 2013). Сапа динамикалық және нақты факторлар мен жағдайларға байланысты өзгеруі мүмкін.

Шетелдің әдебиет көздерінде сапаны анықтау мен бағалаудың әр түрлі мақсаттары бар: реттеу үшін (әдетте ең төмен талаптарға сәйкес), зерттеу («балалардың нәтижесіне әсер ететін сәйкес келетін және өлшенетін сипаттамалар мен өзара әсер ету тұрғысынан») және практиканы жетілдіру (қалыптастырушы) бағалау) (Сирадж-Блатчфорд және Вонг, 1999, 9-бет). Осылайша, ата -аналар, педагогтар мен саясаткерлер сияқты әр түрлі мүдделі тараптар сапаны әр түрлі анықтай алады.

Сирадж-Блатчфорд пен Вонг (1999) объективистік және релятивистік тәсілдерді көрсетті. Баланың дамуына әсер ететін нақты экологиялық көрсеткіштерге негізделген объективті тәсіл ең танымал (Сирадж-Блатчфорд пен Вонг, 1999). Бұл тәсіл көбінесе бағдарламаларды бағалау үшін қолданылады. Фенеч (2011) мұны сапа құрылымын түсінуді шектейтін сандық әдістерге негізделген позитивистік парадигманың таралуымен байланысты мектепке дейінгі білім беру сапасына қатысты жүргізілген зерттеулердің «соқыр нүктесі» деп анықтады. Сонымен қатар, тәсілдің шектеулігі - бір контексте анықталған сипаттамаларды басқа контексте жалпылау мүмкін емес. Басқа тәсіл - релятивистік - бұл әр түрлі деңгейдегі балалардың дамуын түсінуге арналған Бронфенбреннердің экологиялық теориясына негізделген интеграцияланған

тәсіл: микрожүйелер (отбасы), мезожүйелер (балабақша) және макрожүйелер (экономикалық және әлеуметтік саясат және т.б.). Бронфенбреннердің (1979) пікірінше, баланың дамуы туралы бала мен оның жақын ортасы арасындағы қарым -қатынасты ескермейінше мәнді түрде талқылау мүмкін емес. Сондықтан біз баланың даму жағдайын қарастыруымыз керек. Бір жүйеге назар аудару және басқаларды елемей балалардың тәжірибесін түсінуді шектейді (Сирадж-Блатчфорд пен Вонг, 1999). Мосс, Дальберг пен Пенс (2013) бойынша сапа-бұл «әр түрлі көзқарастардың немесе сапаның не екенін түсіну мүмкіндігімен субъективті, құндылыққа негізделген, салыстырмалы және динамикалық ұғым» (6-бет). Осылайша, әр түрлі мүдделі тараптар мектепке дейінгі білім берудің құндылығын және балалардың ерте араласуын түрліше түсінуі және бұл көзқарастар уақыт өте келе өзгеруі мүмкін.

Тобин (2005) релятивистік парадигмада төрт тұжырымдаманы ұсынды: мәдени релятивизм (бір контексте әзірленген әмбебап өлшемдер жоқ, олар мәдениетаралық емес); прогрессивтілік (сапа стандарттары ұрпақтан ұрпаққа өзгеруі мүмкін); отаршылдық (Батыс принциптері дамушы елдерге тән); және ішкі отаршылдық (бір топтың көзқарасы басқа мүшелерге жүктеледі, мысалы, мультикультурализм, балаға бағытталған педагогика, конструктивизм және т.б.). Ол сапа тұжырымдамасына терең ой жүгіртуге шақырады, атап айтқанда, «шектен тыс жалпылау мен эссенциализация қаупі» (432-бет), жергілікті қоғамдастықтың әр түрлі мүшелерінің пікірлерін тыңдаудың маңыздылығы, әр түрлі адамдар арасында диалог құру. мүдделі тараптар оларды жүктемей - әмбебап идеялар деп аталады және жергілікті жағдайда сапа стандарттарын бірлесіп әзірлейді.

Әдебиеттерде бала күтімі мен мектепке дейінгі білім беру сапасының екі негізгі компоненті жиі айтылады: біреуі құрылымдық өлшемге қатысты, екіншісі - оқу үрдісіне қатысты (Lamb, 1998; Currie, 2001). Құрылым балалардың педагогтерге қатынасын, топ

көлемін, педагогтің біліктілігін, оқыту тәжірибесі мен тұрақтылықты, физикалық жағдайды, әкімшілік тәжірибені білдіреді; педагог пен баланың қарым-қатынасы, құрбы-құрдастарының қарым-қатынасы, тұлғааралық қарым-қатынас және эмоционалды климат сияқты оқыту азырақ өлшенеді (Currie, 2001; Fenech, 2011; Rao & Li, 2009). NICHD ерте балаларды күту жөніндегі зерттеулерге сәйкес (1999 ж.), Бұл екеуі бір-бірімен оңтайлы байланысты: жақсы құрылымдар жақсы үрдіске әкеледі; мысалы, шағын топтар мен педагогтердің дайындығын жақсартуға болады және педагог пен баланың сапалы қарым-қатынасына оң әсер етеді. Сонымен қатар, сапаның басқа параметрі - барлық мүдделі тараптар үшін, ең алдымен балаларға арналған жеңілдіктермен байланысты нәтиже сапасы (Bogatic et al, 2018). Сапаны бағалау үшін нәтижені өлшеу керек. Сонымен қатар, оқу жоспары мен мазмұны әлеуметтік эмоционалды дамудың маңыздылығын көрсететін сапа мен құндылыққа баса назар аударатын маңызды өмірлік элементтер болып табылады. Оқу бағдарламасының сапасы балалардың тәжірибесінің біртұтас болуын және контекст рефлексиясын қамтамасыз етеді (Bogatic et al, 2018). Алайда, Леверс (2005) инновациялық оқу бағдарламасы да балалардың дамуына өздігінен ықпал етпейді, ал конструктивистік парадигмасы бар қуатты оқу ортасы ең маңызды болып табылады, мұнда тәрбиешілердің кәсіби дамуы саясаттың орталығында болуы керек деп есептейді.

Ерте араласудың сапасын жақсарту.

Осылайша, барлық төрт компонент - құрылым, процесс, нәтиже және оқу бағдарламасы (оқу жоспары) өзара тығыз байланысты. Ерте балалық шақтың кешенді бағалау шкаласы (ECERS), нәресте / нәрестенің экологиялық жағдайын бағалау шкаласы (ITERS), отбасылық балабақша шкаласы (FCCERS), ACEI жаһандық нұсқаулықтарды бағалау (GGA), қамқоршының өзара әрекеттесу шкаласы (ТМД) және көптеген халықаралық

шкалалары қалыптасқан. Топты бағалау жүйесі (CLASS), ол негізінен құрылым мен процестің сапасын бағалайды. Алайда, бұл тәсіл өздерін сарапшы ретінде көрсететін зерттеушілердің пайымдауларына негізделген, бұл «балалардың, ерте жастағы мұғалімдердің, ата-аналар мен тәжірибешілердің көзқарасын ECE сапасын қалай түсінуімізге маңызды үлес ретінде төмендетеді» (Fenech, 2011, с. 112).. Кейбір елдерде, мысалы, Жаңа Зеландияда мектепке дейінгі білім сапасы АҚШ пен Австралиядағы сияқты аккредиттеудің рецепті бойынша емес, қарым-қатынас педагогикасының негізінде бағаланады (Dalli et al, 2011).

Жалпы қорытындылай келе, ғалымдар кез келген мәдени контексте сияқты мектепке дейінгі білім беру сапасының мәдени мағыналы негізін құруды жақтайды, алайда жоғары сапаның анықталуы әр түрлі болуы мүмкін (Fenech et al, 2020; Rao & Li, 2009; Woodhead, 1999). Богатич және басқалардың пікірінше (2018) «ерте жастағы балаларды жоғары сапалы оқыту барлығына қол жетімді болуы керек, сонымен қатар мәдениетке сезімтал және әлеуметтік қамтылған болуы керек» (5-бет) пікірімен келісе отырып ойымызды тұжырымдаймыз.

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

- ИАЦ. (2020). Национальный доклад о состоянии и развитии системы образования Республики Казахстан (по итогам 2019 года).
- Bogatić, K., Višnjić Jevtić, A., Campbell-Barr, V., & Georgeson, J. (2018). *Initial Literature Review: Interpreting child-centredness to support quality and diversity in early childhood education and care. Initial Literature Review: Interpreting child-centredness to support quality and diversity in early childhood education and care.*
- Conkbayir, M. (2017). *Early childhood and neuroscience: theory, research and implications for practice.* Bloomsbury Publishing.
- Fenech, M., Harrison, L. J., Press, F., & Sumsion, J. (2020). Using metaphor to illuminate quality in early childhood education. *Australasian Journal of Early Childhood*, 45(2), 197-210
- Gotsadze, T., & Karzhaubayeva, S. (2017). *Evaluation of early child development and early childhood education in the Republic of Kazakhstan. Final report. RFP/KAZA/2016/010 UNICEF, Curatio International Foundation.* https://www.unicef.org/evaldatabase/files/CIF-UNICEF-KAZ_ECD_ECE_EVALUATION_-_FINAL.pdf.
- Heckman, J. (2011). *The Economics of Inequality: The Value of Early Childhood Education.* *American Educator*, v35 n1 p31-35, 47 Spr 2011. Retrieved May 25, 2018, from: <https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ920516.pdf>
- Ibragimova, G. K., Chesnokova, N. P., Mirza, N. V., & Shkutina, L. A. (2018). *Assessing the quality of preschool education in Kazakhstan using the ECERS-R.* *Novosibirsk State Pedagogical University Bulletin*, 8(5), 191–208. Doi: <http://dx.doi.org/10.15293/2226-3365.1805.12>.
- Ministry of Education and Science of Republic of Kazakhstan (MESRK). (2016). *Education programme for early childhood education and care.* Astana.
- Siraj-Blatchford, I., & Wong, Y. L. (1999). Defining and evaluating 'quality' early childhood education in an international context: Dilemmas and possibilities. *Early Years*, 20(1), 7-18.
- UNICEF. (2019). *A world ready to learn prioritizing quality early childhood education.* United Nations Children's Fund. Retrieved October 20, 2020, from: <https://www.unicef.org/reports/a-world-ready-to-learn-2019>
- UNICEF. (2020). *Country programme document. Kazakhstan. Economic and Social Council. 2nd Regular Session.* Retrieved October 20, 2020, from: https://www.unicef.org/about/execboard/files/2020-PL17-Kazakhstan_CPD-EN-ODS.pdf

Қалбергена Нұргүл Батырханқызы

Қызылорда қаласы

«Сыр жұлдызы» бөбекжай бақшасы

педагог-психолог

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ ТІРЕК-ҚИМЫЛЫ БҰЗЫЛҒАН БАЛАЛАРДЫҢ ҰСАҚ МОТОРИКАСЫН ДӘСТҮРЛІ ЕМЕС ӘДІСТЕР АРҚЫЛЫ ДАМУЫ

Қазіргі таңда мүмкіндігі шектеулі тұлғалардың қоғамнан тыс қалмауына мемлекет тарапынан жіті көңіл бөліне бастады. Мүмкіндігі шектеулі азаматтардың мәселелерін шешу және әлеуметтік жағдайын жақсарту – мемлекетіміздің әлеуметтік саясатының басым бағыттарының біріне айналып, бұл адамдарды қорғау шаралары «Қазақстан Республикасында мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы» Заңға сәйкес, жүзеге асырылып келеді. 2008 жылдан бастап Қазақстан Республикасы мүмкіндіктері шектеулі тұлғалардың құқықтары туралы Халықаралық конвенцияға қосылды. БҰҰ ратификациялау шеңберінде Еңбек және әлеуметтік қорғау министрлігі дайындаған Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылдың 16 қаңтарындағы №64 Қаулысымен бекітілген Қазақстан Республикасының мүгедектердің құқықтарын қамтамасыз ету және өмір сүру сапасын жақсарту жөніндегі 2012-2018 жылдарға арналған іс-шаралар жоспары да мүмкіндігі шектеулі жандардың құқықтарын қорғайды. Мүмкіндіктері шектеулі тұлғаларға қажетті жағдайлар осы бағдарламалар аясында жүзеге асырылып келеді.[1]

Қазіргі арнайы педагогиканың өзекті мәселесінің бірі мектеп жасына дейінгі тірек-қимыл аппараты бұзылған балалардың танымдық қызығушылықтарын дамыту.

Әрине, баршамызға белгілі, адам миының қозғалыс проекциясының барлық бөлігінің үштен біріндей, қол проекциясы алып жатыр. Осыған сүйене отырып, танымдық функциялардың, ақпаратты қабылдаудың дамуына ұсақ саусақ моторикасының әсері зор.

Тарихта адамзаттың дамуының өзі, қолдың қозғалысы мен тілдің (сөйлеудің) тығыз байланысын дәлелдейді. Физиологтар ұсақ саусақ моторикасы деп, саусақ, қол және қолдың білезік бөліктерінің ұсақ бұлшықеттерін меңзейді. Осы бұлшықеттерді дамыту және шыңдау, адамның орталық жүйке жүйесінің, барлық психикалық үрдістерінің, сөйлеуінің дамуына басты ықпал етеді.

Статистикалық мәліметтерді талдау негізінде елімізде церебралды сал ауруына шалдыққан балаларды оқыту мен әлеуметтік бейімдеуде көптеген проблемалардың бары анықталды. Мысалы, өмірде кездесетін киіну, сурет салу, жазу сияқты, қолмен еңбектеу, сондай-ақ басқа да сан алуан тұрмыстық әрекеттерді жасауда көптеген қиындықтарға тап болады. Себебі, олардың жалпы моторикадан гөрі, ұсақ қол моторикасы да дұрыс дамып жетілмеген. Ал қол адам өмірінде маңызды рөлді атқарады.

Қолдың маңыздылығы жайлы халық даналығынан да көруге болады. Мысалы,

жұмбақтардан: «жұмса – жұдырық, ашса – алақан» (5 саусақ), «Қимылдаса қос шебер, қыруар – қыруар іс өнер» (қол): мақал – мәтелдерден шығатын ой мұның барлығында адамның психологиясы, ішкі жан дүниесі, жағдайы көрініс табады.

Джордано Бруно: «Адамды жалпы тіршіліктің әмірші еткен интеллектуалды артықшылықтар емес, ол қол – осы органмен барлық органды меңгереміз», - деген болатын. Яғни, саусақтардың және қол білектерінің қозғалысы ерекше дамытушылық маңызға ие.

Ұсақ моторика дегеніміз – қолдың, қол білезігінің, саусақтардың, қол бұлшық еттерінің қимыл-қозғалысы. Ұсақ моторикасының бұзылу сатысы тірек-қимыл аппараты бұзылу сатысы деңгейлеріне байланысты, қолмен жұмыс істеуінде көптеген қиындықтар кездеседі. Олардың қол білезіктері әлсіз және алақандарын жұдырыққа түйе алмайды, саусақтарын бір-бірден санап, үлкен бас-бармақты бір-біріне қарсы қоя алмайды. Қандай да болмасын әрекетті орындау кезінде үлкендер көмегін қажет етеді. [2]

Л.В. Занков, А.Р. Лурия, М.С. Певзнер, Г.Е. Сухарева және басқа да ғалымдар, ұсақ саусақ моторикасының бұзылуы, дамуында тежелуі бар балаларға тән белгілердің бірі деген болатын. Аталған ғалымдар, дамуында тежелуі бар балалардың саусақ қозғалысы ебедейсіз, бағдарлауы нашар, дәлдік пен жылдамдығының бұзылғандығын атап өткен. Сондықтан мектеп жасына дейінгі тірек-қимыл аппараты балалардың ұсақ саусақ моторикасын дамыту – бастаулардың бастауы.

Бүгінгі күні тірек-қимыл аппараты бұзылған балаларды жан-жақты дамыту, олардың мүмкіншіліктерін арттыру, әлеуметтік ортада өздерін еркін ұстауға жағдай жасау қоғамның басты міндеттерінің бірі болып отыр. Қазіргі таңда мектепке дайындық кезеңдегі оқушылардың маңызды даму аспектілері қол саусақтарының қозғалыстары мен ұсақ моторикасын дамыту болып табылады. Қолдың белсенді қозғалысының даму қажеттілігі

ғылыми негізге ие болды. Балалар мен жеткіншектердің физиологиясының Институтының қызметкерлері сөйлеудің даму деңгейі қол саусақтарының нәзік қимылдарының қалыптасқандығының деңгейіне тікелей қатысты екендігін айтқан.

Баланың қол қозғалысын дамуды зерттеу тек психологтар мен педагогтер үшін ғана қызығушылық туғызбайды, сонымен қатар өзге де ғалымдарды қызықтырады (философтар, тілтанушы, тарихшылар, биологтар). Өйткені қол түрлі қызметтерді атқара отырып, ерекше адами ағза болып табылады. И.М.Сеченов алғашқылардың бірі болып жүйке құрылымдарының пісіп жетілуінің нәтижесі ретінде баланың қозғалысының дамуының алғышарты тұқым қуалау теориясын сынға алды. Ол «адамның қолы тұқым қуаламайды, ол қоршаған ортамен белсенді өзара әрекет процесі кезінде көру, иіс сезу және бұлшықеттік өзгерістердің арасындағы ассоциативті байланыстардың нәтижесі ретінде тәрбиелеу және оқыту процесінде пайда болады» деп жазды.

6-7 жаста сәйкесінше бас миының аймақтарының пісіп жетілуі және қолдың ұсақ бұлшықеттерінің дамуы аяқталады. Церебралды салдығы бар балалардың моторлы жеткіліксіздігі жеңіл, өшірілген түрде анықталады. Сурет сабағында қарындашты нашар ұстайды, қолдары қысымда болады. Көпшілігі сурет салғанды ұнатпайды. Әсіресе аппликация және пластилинмен жұмыс істегенде қолдың моторлы ыңғайсыздығы байқалады. Аппликация бойынша жұмыста элементтердің кеңістікте орналасуы қиыншылық туғызады

Манипуляторлық әрекеттерді орындаудағы моторлы ыңғайсыздық, оны меңгерудегі қиыншылық, сәтсіздіктер мен ересектердің жиі оған разы болмауы, баланы қиын болып келетін әрекеттерді орындаудан қашуға итермелейді. Ерекше назарды графикалық қозғалыс талап етеді. Сурет салуға деген жек көрініш – нәзік координацияланған әрекеттердің дамуының бұзылысының көрсеткішінің бірі. Сурет салу, хат жазу сияқты – жай қозғалыстың әрекеті емес, өте

күрделі, құралданған әрекет: сурет салатын қарындаштың ұшының қажетті қозғалысы егер саусақтардың, буынның, қолдың, дененің әрекетін ол басқара алғанда ғана мүмкін болады. Сонымен қатар 6-7 жаста бастысы – қолдың буынының дамуы болып табылады.

Изошығармашылықтың материалдармен манипуляцияның процесінде қолдың алақанымен саусақтарында орналасқан биологиялық белсенді нүктелерге табиғи массаж жасалады, ол баланың жалпы өзінің

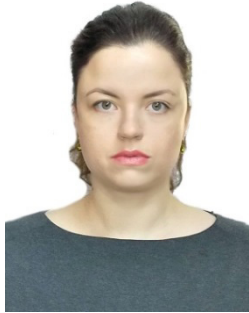
сезінуіне жағымды әсер етеді.

эмоционалдық ынталандыру тудыратындықтан, психикалық тонустың жоғары болуына себеп болады, бір жағынан жұмысқа деген қабілеттілікті жақсартады.

Бала өз саусақтарын қаншалықты басқара алса, оның одан әрі дамуы да соған тікелей байланысты. Ұсақ қол моторикасымен қоса балалардың есте сақтау қабілеті мен назары, сондай-ақ сөздік қоры да дами түседі.

Әдебиеттер тізімі:

1. *e-Learning электрондық оқыту жүйесі. Нормативтік құжаттар.*
2. *Основы специальной психологии: Учеб. пособие для студ. сред. пед. учеб. заведений / Под. ред. Л.В. Кузнецовой. – Москва. «Академия», 2002г.*
3. *К.А. Семенова «Лечение двигательных расстройств при детских церебральных параличах», Москва. «Медицина». 1976г.*
4. *Левченко И.Ю., Приходько О.Г., Гусейнова А.А. Современные проблемы организации обучения и воспитания детей с церебральными параличами// Коррекционная педагогика: Теория и практика.-2007.*
5. *Балалардың ұсақ қол моторикасын ойын арқылы дамыту: әдіс құрал/А.Т.Боранбаева–Көкшетау 2016ж.*

Рубан Анастасия Юрьевна,
учитель-логопед,
КГУ «Комплекс-ясли-сад «Таңшолпан»

РЕКОМЕНДАЦИИ ЛОГОПЕДА ПРИ ЗАИКАНИИ

Аннотация. В данной статье представлены рекомендации по работе с заиканием, как для педагогов, так и для родителей. Также предложены специальные игры и упражнения.

Ключевые слова: заикание, логоневроз, релаксация.

Заикание (логоневроз) — это тяжёлое нарушение речи. Нарушение темпа, ритма и плавности устной речи, из-за судорожным состоянием мышц речевого аппарата. Начало этого расстройства речи падает обычно на период интенсивного формирования речевой функции. Заикание чаще всего возникает у детей в возрасте от двух до пяти лет. Чтобы вовремя помочь ребенку, очень важно не пропустить первые признаки:

- ребенок вдруг внезапно замолкает, отказывается говорить;
- употребление перед отдельными словами лишних звуков (а, и);
- повторение первых слогов или целых слов в начале фразы;
- вынужденные остановки в середине слова, фразы;
- затруднения перед началом речи.

Причиной заикания является ослабление нервной системы. Поводы к возникновению заикания могут быть различными от простого испуга, болезни до внезапного изменения режима дня или обстановке в семье.

Знание этих причин должно помочь родителям и педагогам вовремя обратиться за консультацией к специалистам.

Общие рекомендации родителям:

- нужно как можно раньше показать ребёнка врачу-невропатологу, чтобы

получить медикаментозное лечение;

- не требовать от ребёнка правильной речи, правильного произношения слов. Говорить с заикающимся ребёнком нужно как можно спокойнее, неторопливо. Не провоцировать речь своими вопросами. Личный пример родителей играет большую, необходимо личным примером приучить ребёнка к правильной речи;

- нужно строго соблюдать режим дня ребёнка. Сон должен продолжаться не менее 8-10 часов. Приучить ложиться в одно и тоже время. Перед сном следует исключить подвижные игры, прослушивание страшных сказок, просмотр телевизионных передач, а детские сократить до минимума;

- не перегружать ребёнка впечатлениями. Не заставлять одновременно заниматься танцами, спортом, музыкой. Такая непосильная перегрузка может стать одной из причин возникновения заикания. Родители должны сами выбрать для себя, что в настоящее время необходимо ребёнку: здоровая речь или непомерная нагрузка;

- привлекайте ребёнка к спокойным домашним делам. [1.1–15 стр.]

приучите ребенка к настольным играм (лото, мозаика), занятиям с конструктором. Это не только успокаивает, но и развивает мелкую моторику пальцев рук. Очень укрепляют нервную систему игры с водой,

песком.

Общие рекомендации для педагогов:

- установить доверительную связь с родителем ребенка.
- выявить причины заикания и постараться их устранить.
- проявить к ребенку максимум внимания, чуткости, наладить с ним контакт.
- не фиксировать внимание ребенка и окружающих на его недостатке, следить чтобы другие дети не дразнили.
- говорить с таким ребенком нужно четко, плавно (не отрывая одно слово от другого), не торопясь.
- нельзя вовлекать детей с заиканием в игры, которые возбуждают и требуют от участников индивидуальных речевых выступлений.
- не спрашивать ребенка первым при проведении занятий. Лучше спросить ребенка после ребенка, который хорошо ответил. Если ребенок не может начать говорит, педагог помогает начать речь.

Также для педагогов и родителей даётся комплекс упражнений, который делится на два этапа:

Первый этап – щадящий речевой режим, здесь мы рекомендуем релаксационные упражнения. Длительность 1 – 1,5 месяца.

Релаксация мышц рук:

- упражнение «Кулачки». Ребёнок сидит в позе покоя, руки на коленях расположены ладонями вниз. Поочерёдно сжимать и разжимать ладони. Упражнение выполнять 3 – 5 раз. Каждый раз заканчивать спокойным вдохом и выдохом.
- упражнение «Олени». Ребёнок сидит в позе покоя, руки на коленях расположены ладонями вниз. Поднимать скрещенные руки над головой, пальцы сильно напряжены, разведены. Затем руки опустить, расслабиться.

Расслабление мышц ног:

- упражнение «Пружинка». Сидя, руки лежат на коленях. Ноги поставлены на пятки, носки приподняты. Представить, что ноги упираются носками в пружинки. Давим на «пружинки», с силой опускаем ноги на всю стопу.

- упражнение «Загораем». Сидя на стуле, приподнять ноги, представляя, что они греются на солнце. После этого ноги опустить, расслабиться. Во время выполнения упражнений, фиксировать внимание на приятном расслаблении мышц ног.

Расслабление мышц рук, ног, корпуса:

- упражнение «Штанга». Стоя, ноги на ширине плеч, руки расслаблены, опущены вдоль туловища. Наклониться, представить, что взяли тяжёлую штангу, поднять её к плечам, затем рывком вверх, бросить вниз, расслабиться, вернуться в исходное положение.
- упражнение «Походка моряка». Стоя, руки за спиной, ноги на ширине плеч. Переносить тяжесть тела с ноги на ногу. Одна нога (опорная) напрягается, стопа прижата к полу, вторая нога расслаблена, касается пола только носком. Начинать выполнение упражнения с правой ноги. Повторить 3 – 5 раз.

Расслабление мышц речевого аппарата (губ, нижней челюсти). Выполняется перед зеркалом:

- упражнение «Хоботок». Сидя в позе покоя, губы расслаблены, рот слегка приоткрыт. Губы вытягиваются трубочкой, затем возвращаются в исходное положение. Повторить 3 – 5 раз.
- упражнение «Лягушки». Губы расслаблены, рот слегка приоткрыт. Широко улыбнуться, затем принять исходное положение.
- упражнение «Орешек». Представьте, что вы разгрызаете орех.
- упражнение «Горка». Кончик языка упирается в нижние зубы с силой, спинка языка выгнута горкой, затем опустить язык и расслабить его.

При выполнении этих упражнений обратить внимание ребёнка на то, что напряжение вызывает неприятные ощущения в мышцах, а расслабление снимает их, вызывая приятное чувство покоя. [1.15–18 стр.]

Второй этап постепенная активизация правильной плавной речи. На данном этапе можно рекомендовать чередовать игры-молчанки. Во время игр-молчанок организуют такую деятельность,

чтобы дети меньше говорили (рисование, аппликация и т.п. основной задачей является соблюдать тишину).

Также в симптоматике заикания значительное место занимает нарушение речевого дыхания: учащение дыхания в момент речи, поверхностные судорожные вдохи, укороченный речевой выдох, нарушение координации между дыханием, фонацией и артикуляцией.

Рекомендательные упражнения:

– ребенок делает глубокий выдох, одновременно поднимая правую руку до

вертикали и сжимает её в кулак;

– сделать глубокий выдох, одновременно опуская поднятую руку по дуге окружности;

– выдох, затем на протяжении 8 секунд – вдох, затем 8 секунд задержки дыхания и выдыхаются также в течение 8 секунд.

Помните, что заикание – сложное нарушение, затрагивающее не только речевое, но и психическое, познавательное и личностное развитие. Именно поэтому важно, чтобы к коррекционной работе было привлечено все окружение ребенка. [2]

Список литературы:

1. Арутюнян Л.З. Как лечить заикание: Методика устойчивой нормализации речи. Москва. 1993.
2. Выгодская И.Г., Пеллингер Е.Л., Успенская Л.П. Устранение заикания у дошкольников в игровых ситуациях: Кн. для логопеда. Москва: Просвещение. 1993.

Букенова Раушан Жумашевна
Павлодар облысы, Павлодар ауданы,
Кемеңгер ауылы,
«Аяла» сәбилер бақшасы»
логопед

БАЛАЛАРДЫҢ ТІЛІН ДАМУДА «СУ – ДЖОК» ТЕРАПИЯСЫН ҚОЛДАНУ ШЕБЕРХАНАСЫ

Аңдатпа. Балалардың тілін дамытуда Су – Джок терапиясын қолдану. Тілдің жақсы дамығаны – баланың жан – жақты толыққанды дамуындағы ең маңызды шарты. Баланың тілі дұрыс, анық дамыған уақытта ғана ол өз ойын толық жеткізе алады, қоршаған ортадағы болып жатқан жайттарды тез қабылдап толыққанды өз құрбыластарымен және үлкендермен қарым – қатынас орната алады және де психологиялық дамуы белсенді жүзеге асырылады.

Түйін сөздер: нүктелі массаж, Су-Джок терапия, тіл дамыту.

Балаларда ұсақ, жалпы моторикасы мен тілінің дамуында ақаулар жиі кездеседі. Сондықтан бала тілінің дұрыс қалыптасуына, таза, анық сөйлеуіне басты назар аударылып отыр. Бүгінгі таңда мектепке дейінгі балаларды оқытумен тәрбиелеумен айналысатын тәрбиешілерде баланың тілін дамытудағы практикалық материалдар барлышылық. Барлық практикалық материалдарды екі топқа бөлуге болады: біріншіден, баланың тілін дамытудағы тікелей көмекші, екіншіден жанама – ол дәстүрлі емес логопедиялық технология.

Осындай дәстүрлі емес логопедиялық технологияның бірі - Су – Джок терапиясы («Су» - алақан, «Джок» - табан). Су – Джок терапиясын құрастырған Оңтүстік Корея ғалымы профессор Пак Чже Вудың зерттеулерінде денеміздегі белгілі бір бөлімдеріндегі ұқсастық қағидаты (құлақ формасының адам эмбрионына ұқсастығы, адамның қолы мен аяғының адам денесіне ұқсастығы, т.с.с.). [1, 24 бет]

Әр түрлі ауруларды емдеу нүктелерін табу

Нүктелі массажды әр түрлі ауруларға тән нүктелеріне зер салайлық. Мұны әркім өзіне қолдануына болады. Бас ауырғанда, бетке, аяққа, қолдануына болады.

Нүктелі массаж әр түрлі ауруларды ем-деуге, спортта тірек қимыл – буын зақымданған кезде немесе классикалық массаждың алдында денені босаңсытуға, биологиялық белсенді нүктелердің тиімділігін арттырып, басқа бір нүктелерінің жұмысын тежеу тәсілімен қолданады.

Нүктелі массажда иықтан басу, жұмсарту және дірілдету тәсілдері қолданады. Оның екі түрі бар қыздыру және тежеу.

Тежейтін нүктелі массаж – бұлшықеттердің түйінін жазуға, босаңсытуға және ауырған жерді басуға арналған. Ол үшін үнемі 1-1,5 минут арнайы нүктеге әсер ету үшін жасау керек. Сұқ саусақтың жұмсақ басымен бұrandаны бұрағандай айналдырып, адамның өзіне сезілгенше айналдыра береді. Біраз осы қалыпта

үзіліс жасап, ұстап тұрып қайтадан жоғары көтеріледі.

Қоздыратын нүктелі массаж – салбырап қалған бұлшық етті қатайту үшін, қимыл-қозғалысты арттыру үшін қолданады. Мұндағы қозғалыс жылдам, шапшаң, ширақ болады. Әр нүктеге 20-30 секунд аялдап, дірілдетіп, сол нүктені ысқылап қыздырады. Осындай қимылдан соң жұлып алады. Нүктелі массаждың түрлерін ауруға, адамның сезімталдығына байланысты 3-4 рет қайталанады.

Нүктелі массаждың жасау тәсілдері

Нүктелі массаж рефлекторлы массаждың бір саласы екенін түсіндік. Оның негізгі сыртқы ортамен денедегі жүйке ұштарымен ішкі ағзаларға рефлекторлы байланысты. Қажет деген нүктені табу оңай, нүктені басқан кезде, тітіркеніп, қарсы әсер пайда болады.

Нүктелі массаждың қолдану тәсілдері сипау, ысқылау, басу, дірілдету, қысып ұстау.

Сипау бас бармақтың ұшымен де іш жағымен қырымен де ортаңғы саусақтың ұшымен жасалады. Көбінесе бас терісіне, бетке, мойынға, қолға осындай нүктелі массаж тәсілдері қолданылады.

Ысқылауда бармақ пен ортаңғы саусақтың жұмсақ ұшымен орындалады. Оны алақанның білезік тірегіне қырымен ысқылап, белден жоғары мойынға дейін жеткізеді. Ысқылау сағат тілі бойымен солдан оңға қарай үйкей орындалады. Ысқылалды басқа нүктелі массаж тәсілдерін кейін жеке орындайды.

Жұмсарту (басу) екі қолдың бас бармақтарымен не екі саусақпен қатар жатқан нүктелерді басу арқылы жасалады. Бұл тәсілде бір орында саусақты батыра ұстап тұрып шыр айналдырады. Бастапқы кезде жеңіл, кейін түсіретін салмақты арттырып, сол нүкте сыздағанша басады, осыдан кейін сәл босаңсытып, қайтадан жеңілдетеді.

Классикалық массажадағы сияқты мұнда да жұмсарту тәсілінің алар орны ерекше. Ол ең күрделі және биологиялық белсенді нүктенің орналасқан жеріне мейілінше әсер етеді.

Қысып ұстау (шымшу) үш саусақтың арасында қысып ұстау арқылы орындалады (бас бармақ, сұқ, ортаңғы саусақтың ұштарымен). Биологиялық белсенді нүктенің орналасқан жерін қысып ұстап, езгілейді.

Дірілдету бас бармақ немесе ортаңғы саусақпен орындалады. Саусақтың ұштарын бір нүктеге қадап қойып, жылдам күшпен, дірілдете шайқайды. Оның салмағын арттыру үшін екінші қолды саусақтың үстіне қойып қозғалтады. [2, 19 бет]

Нүктелі массаж жасаудағы аспаптары

1. Массаж жасауға керекті аспаптар **диагностикалық таяқша**. Диагностикалық таяқша емдік нүктелердің сәйкестігін анықтап, нүктелі массажа серпімділік беруге көмектеседі. Нүктені тапқаннан кейін тек қана диагностикалық таяқпен қатты басып жіберу керек. Басып жібергеннен кейін болған сырқат кеткен жағдайда ғана массажды бастай беруге болады, сағат тілімен қатар уқалайды. Массаж жасаған кезде сырқат рақаттану сезімін сезінеді де, сырқат денгейі азая береді. Егер де ауырған адам толығымен жазылса, емдеуді тоқтатуға болады. Сол жерден бірнеше зақымданған нүктелерді тапса, әрбіреуін жеке-жеке емдеу керек. Ал егерде жасаған массаж ешқандай әсер етпесе, онда күніне 3-5 минутынан 3-4 сағаттай жасау керек.

2. Егер де нүкте терең орналасса **жылыту құралын** пайдаланады. Көптеген сырқаттар нүктелерді жылыту арқылы жазылады. Оған көбінесе мокстар (жылыту құралы) пайдаланады. Мокс әрбір нүктеге жеке қойылады. Нүкте жылу әсерін сезгенге дейін бұл әдіс созыла береді.

3. **Тұқым арқылы емдеу**. Зор әсер ететін емдеутүрі көбінесетұқым. Сұлы, арпа дәндері, күріш, бидай тұқымдары пайдаланады. Нүктелі массаждан кейін оны жасалған жерге жабыстырады. Жаксы нәтиже алу үшін бір тәулік шешпей тұқыммен жүре береді, оны уқалайды. Егер де ауырса, жылы бола бастаса бұл тұқымның әсер бере бастауы. Бір тәулік өткеннен кейін, қайта жаңа тұқымдар жабыстырылады. Бұл әдіс сіңір ауруларына, созылмалы ауруларға, балаларға, сезімтал адамдарға жиі пайдаланылады. Тұқымнан

МАМАНДАР КЕҢЕС БЕРЕДІ

басқа тастарды, мұзды, тағы басқа табиғи материалды пайдалана беруге болады.

4. **Саусақпен массаж жасау.** Бұл әдіс сұқ саусақ немесе бас бармақпен жасалады. Ол үшін бірінші зақымданған жерді тауып, жылу пайда болғанша уқалау қажет.

Емдік нүктелерін табудағы ұсыныстар

Дірігердің ұсынысы бойынша, емдік нүктелердің дұрыс табылуындағы ережелер:

1. Бір немесе бірнеше нүктелердің берілген жерге сәйкес келуін бар ынтамен бақылау.

2. Асықпай диагностикалық таяқшамен басқан кезде пациент қандай әсерде болатынын байқау.

3. Берілген нүктеге тең күшпен ықпал ету.

4. Басу деңгейін анықтап алу. Бұл пациенттің сезіміне байланысты, егер де бар күшпен басылса, сол жерде қатты ауырады. Ал керісінше ауырмаса, ешқандай ықпал болмаған.

5. Диагностикалық басқан кезде тереңдік, патологиялық процестің орналасқан жеріне сәйкес келумен байланысты. Тереңде орналасса онда қатты ықпал жасау, ал үстіне жақын тұрса, жай басу жеткілікті.

6. Әдетте диагностикалық таяқшамен басқан кезде, бізге керек жерге перпендикуляр ұстайды, кейбір жағдайда нүкте сіңірдің қасына орналасса, таяқшаны сүйектерге зиян келтірмейтіндей ұстау қажет.

Нүктелі массаждың көмегімен адам денесінің қандай да бір бөлігін емдеуге болады. Осы ғажайып әдіс табиғаттан берілген сый. Себебі нүктелі массада қолданылатын әдіс қауіпсіз. Егер де емді дұрыс емес емдесе, одан ағзаға ешқандай зиян келмейді, тек емдік әсер берілмейді. [4, 36-38 бет]

Әдебиеттер тізімі:

1. *Терапия және Су-Джок терапиясының тәжірибесі. Сужок терапиясы туралы кітаптар сериясы (Пак Чжэ Ву).* - Су-Джок академиясы, 2009ж., 246.

2. Воробьева Т. А., Крупенчук О. И. «Доп және сөйлеу». Дельта, 2001, 196,

3. Ивчатова Л. А. Су-джок балалармен жұмыс жасаудағы түзету-педагогикалық терапия // Логопед. – 2010. – № 1. – Б.36-38.

4. Лопухина И. С. Логопедия. Сөйлеуді дамытуға арналған 550 ойын-сауық жаттығулары: логопедтер мен ата-аналарға арналған нұсқаулық.

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА ҚАЗАҚ ТІЛІН ҮЙРЕТУ БОЙЫНША ӘДІСТЕМЕЛІК КӨМЕК

«Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығы Мектеп жасына дейінгі балаларға қазақ тілін үйрету бойынша әдістемелік ұсынымдар әзірлеп, www.rc-dd.kz сайтының «Әдістемелік материалдар» айдарына орналастырды.

Әдістемелік ұсынымдар мектеп жасына дейінгі балаларға қазақ тілін үйрету бойынша педагогтерге әдістемелік көмек көрсету үшін ұсынылады және мазмұны мынадай бөлімдерді қамтиды:

- **қазақ тілін үйретуде үйретуде жүргізілетін жұмыстың негізгі бағыттары мен қағидалары;**
- **мектеп жасына дейінгі балаларға ойын арқылы қазақ тілін үйрету әдістері;**
- **қазақ тілін үйретуде қолданылатын инновациялық технологиялар;**
- **балаларға қазақ тілін үйретуде балабақша мен отбасының өзара ынтымақтастығы.**

Мектеп жасына дейінгі балаларға қазақ тілін үйрету балалардың мемлекеттік тілді үйренуге деген қызығушылығын оятуға, қазақ тілінде қарапайым ауызекі сөйлеу дағдыларын қалыптастыруға, қазақ халқының ұлттық мәдениетін, салт-дәстүрлері мен әдет-ғұрыптарын құрметтеуге, әлеуметтік қарым-қатынас дағдыларын дамытуға бағытталады.

Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2021 жылғы 15 наурыздағы № 137 қаулысымен бекітілген «Мектепке дейінгі тәрбиелеу мен оқытуды дамыту моделінің» 26 тармағында: «Бірге ойнау дағдыларын, еңбек әрекеті дағдыларын, тазалықты, тәртіптілікті, ұйымшылдықты, ойлауды, қабылдауды, сурет салуды және басқа дағдыларды меңгерту ойын нысанында іске асуға тиіс. Ойын – баланың негізгі

әрекеті және дамытудың негізгі құралы»-деп атап көрсетілген. Осыған байланысты мектеп жасына дейінгі балаларға қазақ тілін үйретуде ойын арқылы оқытуға ерекше мән берілуі керек.

Тәрбиелеу-білім беру процесін ұйымдастыруда педагогтерге мына негізгі қағидаларды:

- ойын арқылы оқыту;
- білім беру салаларын кіріктіру арқылы тәрбиелеу мен оқытуды, дамытуды басшылыққа алу ұсынылады.

Балалардың қазақ тілін үйренуі үшін ұйымдастырылған оқу қызметі барысында әр баламен сөйлесуді, ойындарда (дидактикалық, сюжетті-рөлдік және т.б.) балалардың қазақ тіліндегі сөздерді айтуын, сөздік қорды байытуды іске асыру педагогтің міндеті болып табылады.

Қазақ тілін үйретуде балаларға бұрын үйренген санамақтарды, тақпақтар мен әндерді қолдана отырып, артикуляциялық гимнастика және сергіту сәттерін ұйымдастыру ұсынылады. Сөздерді айтуға жаттықтыру және артикуляциялық гимнастика сөйлеу мүшелерінің қимылын дамытуға ықпал етеді, балаларды қазақ тіліне тән дыбыстарды дұрыс айтуға жаттықтырады.

Қазақ тіліндегі дыбыстарды, сөздерді дұрыс айтуға жаттықтыру жұмысын сөйлеуді дамыту және қазақ тілі ұйымдастырылған оқу қызметінде, балалардың іс-әрекеттерінде (серуен, режимдік сәттер, ойын,) жүйелі түрде ұйымдастыру көзделеді, сонымен қатар, сөздік қорды молайтуда, ауызекі сөйлеуді дамытуда заттар мен ойыншықтарға еркін қолжетімділікті қамтамасыз ететін заттық-дамытушы ортаның болуы да септігін тигізеді.

«МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМНЫҢ ҮЗДІК ӘДІСКЕРІ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ КОНКУРСТЫҢ ҚОРЫТЫНДЫСЫ

Ағымдағы жылдың қыркүйек айында «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығы «Мектепке дейінгі ұйымның үздік әдіскері» конкурсының республикалық кезеңін өткізді.

Байқаудың мақсаты: кәсіби және ақпараттық-коммуникациялық құзыреттілік деңгейін арттыру, шығармашылықпен жұмыс істейтін, талантты әдіскерлерді анықтау, заманауи білім беру жүйесіне сәйкес кәсіби имиджді қалыптастыру.

Республикалық кезеңге конкурс Ережесінің талаптарына сәйкес іріктеуден өткен 14 өңірден облыстық тур жеңімпаздарының материалдары келіп түсті.

Конкурстық комиссия отырысының қорытындысы бойынша келесі нәтижелер анықталды:

БАС ЖҮЛДЕ

Баймбетова Айгерим Жумабековна

Алматы қаласы, Алатау ауданы
№37 бөбекжай-балабақшасының әдіскері

I орын

Умирәлиева Салтанат Жұмабековна

«Н. Назарбаев білім қоры» Қоғамдық Қоры,
Атырау қалалық филиалының «Мирас» бөбекжайы

Рамазанова Дариға Шамилевна

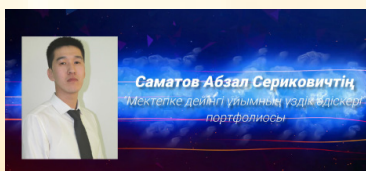
Тараз қаласы №39 «Балдәурен» бөбекжайының әдіскері

II орын

Атаманова Эльмира Ыкыласовна

Талдықорған қаласы, №7 бөбекжай-балабақшасының
әдіскері

Саматов Абзал Серикович

Батыс Қазақстан облысы, Жәнібек ауданы «Алтын ұя»
бөбекжай-бақшасының әдіскері

III орын

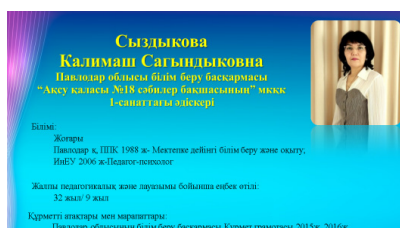
Каримова Айжан Куанышбековна

Нұр-Сұлтан қаласы, №66 «Толғай» балабақшасының
әдіскері

Бритвина Елена Владимировна

Қостанай облысы, Лисаковск қ.
«Улыбка» бөбекжай-бақшасының әдіскері

Сыздыкова Калымаш Сагындыковна

Павлодар облысы, Ақсу қаласының
№18 бөбекжай-бақшасының әдіскері

Байқаудың келесі қатысушылары мына номинациялардың иегерлері атанды:

«Үздік әдіскер»

- **Джанадилова Инабат Аскаровна**, Ақтөбе облысы, Хромтау қаласының № 7 «Еркетай»
бөбекжайы;

«Іскер әдіскер»

- **Серикпаева Асемгуль Дастановна**, Ақмола облысы, Атбасар қаласының «Еркежан»
бөбекжайы;

«Өнерлі әдіскер»

- **Кенжина Маржангул Толеубековна**, №8 «Балбөбек» бөбекжай-бақшасы, Семей қаласы,
Шығыс Қазақстан облысы;

- **Басығарина Айгуль Нурмагамбетовна**, «М. Ахметбеков атындағы орта мектеп» КММ
жанындағы «Балауса» шағын орталығы, Солтүстік Қазақстан облысы;

«Жаңашыл әдіскер»

- **Балюк Оксана Сергеевна**, Қарағанды облысы, Шахтинск қаласының «Березка» бөбекжайы;

- **Басынбекова Латифа Умиртаевна**, Түркістан облысы, Мақтаарал ауданы, №6 «Ата-
Мекен» балабақшасы.

«Мектепке дейінгі ұйымның үздік әдіскері» байқауының республикалық кезеңінің
жеңімпаздары ҚР БҒМ «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығының
дипломдарымен марапатталады. Жеңімпаздардың байқауға ұсынылған қорытындысы мен
материалдары сайтта жарияланатын болады www.rc-dd.kz және біздің әлеуметтік желілер
беттерінде.

Жеңімпаздарды құттықтаймыз!

Бұл жетістік одан әрі кәсіби өсуге серпін беретініне сенеміз.

ИТОГИ РЕСПУБЛИКАНСКОГО КОНКУРСА «ЛУЧШИЙ МЕТОДИСТ ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ»

В сентябре текущего года Республиканским центром «Дошкольное детство» был проведен республиканский этап конкурса «Лучший методист дошкольной организации».

Цель: повышение уровня профессиональных и информационно-коммуникационных компетенций, выявление творчески работающих, талантливых методистов, формирование профессионального имиджа в соответствии с современной системой образования.

На республиканский этап поступили материалы победителей областного тура из 14 регионов, прошедших отбор в соответствии с требованиями Положения конкурса.

По итогам заседания конкурсной комиссии были выявлены следующие результаты:

Гран-При

Баймбетова Айгерим Жумабековна
методист ясли-сада №37 района Алатау,
города Алматы

I место

Умиралиева Салтанат Жумабековна
ясли-сад «Мирас» филиала общественного фонда
«Фонд образования Н. Назарбаева» города Атырау

Рамазанова Дари́га Шами́левна
методист ясли-сада №39 «Балдаурен» города Тараз

II место

Атаманова Эльмира Ыкыласовна
методист ясли-сада №7 города Талдыкорган,
Алматинской области

Саматов Абзал Серикович
методист ясли-сада «Алтын ұя» Жанибекского района,
Западно-Казахстанской области.

III место

Каримова Айжан Куанышбековна
методист детского сада №66 «Толағай»,
города Нур-Султан

Бритвина Елена Владимировна
методист ясли-сада «Улыбка» г. Лисаковска,
Костанайской области

Сыздыкова Калимаш Сагындыковна
методист ясли-сада №18 города Аксу,
Павлодарской области

Обладателями номинаций стали следующие участники конкурса:

«Үздік әдіскер»

- **Джанадилова Инабат Аскарровна**, ясли-сад № 7 «Еркетай» города Хромтау, Актюбинской области;

«Іскер әдіскер»

- **Серикпаева Асемгуль Дастановна**, ясли – сад «Еркежан» города Атбасар, Акмолинской области;

«Өнерлі әдіскер»

- **Кенжина Маржангул Толеубековна**, ясли-сад №8 «Балбөбек», города Семей, Восточно-Казахстанской области;

- **Басыгарина Айгуль Нурмагамбетовна**, мини-центр «Балауса» при КГУ «Средняя школа имени М. Ахметбекова», Северо-Казахстанской области;

«Жаңашыл әдіскер»

- **Балюк Оксана Сергеевна**, ясли-сад «Берёзка» города Шахтинска, Карагандинской области;

- **Басынбекова Латифа Умиртаевна**, ясли-сад №6 «Ата-Мекен» Мактааральского района, Туркестанской области.

Победители Республиканского этапа конкурса «Лучший методист дошкольной организации» будут награждены дипломами РЦДД МОН РК. Итоги и материалы победителей, представленные на конкурс, будут опубликованы на сайте www.rc-dd.kz и на наших страницах социальных сетей.

Поздравляем победителей! И верим, что этот успех даст импульс к дальнейшему профессиональному росту.

«МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМНЫҢ ҮЗДІК ПЕДАГОГІ» РЕСПУБЛИКАЛЫҚ КОНКУРСЫНЫҢ ҚОРЫТЫНДЫСЫ

Ағымдағы жылдың қыркүйек айында ҚР БҒМ «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығы «Мектепке дейінгі ұйымның үздік педагогі» байқауының республикалық кезеңін өткізді.

Байқауға қатысушылар номинациялар бойынша іріктелді:

- «Педагогикалық дебют» - 0-ден 3 жылға дейін;
- «Мектепке дейінгі ұйым тәрбиешісі» - 3 жылдан кем емес;
- «Мектепке дейінгі ұйым маманы» - 3 жылдан кем емес.

Қатысушылар аталған тақырыптың әдістемелік негізін ашатын шығармашылық презентацияларды ұсынды, ал практикалық тәжірибе балалармен педагогикалық іс-шараның фрагменттері бар бейнероликтерде көрсетілді.

Сонымен, республикалық кезеңіне конкурс ережесінің талаптарына сәйкес іріктеуден өткен 15 өңірден облыстық турдың 25 жеңімпазының материалдары келіп түсті.

Конкурстық комиссия отырысының қорытындысы бойынша «Мектепке дейінгі ұйым тәрбиешісі» номинациясында келесі нәтижелер анықталды:

Гран-При

Кенжебаева Айымгул Рыскалиевна

Орал қаласы, №34 «Балбұлақ» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі

I орын

Шабдалиева Анель Мукиевна

Алматы облысы, Қаратал ауданы, «Балбөбек» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі

Курманалиева Нургул Махамбетжановна

Қызылорда қаласы, «Сыр бөбегі» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі;

II орын

Панасевич Елена Васильевна

Қостанай облысы, Рудный қаласы, №12 балабақшасының тәрбиешісі

Бримжанова Айслу Маратовна

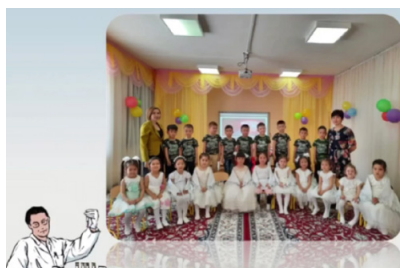
Солтүстік-Қазақстан облысы, Қызылжар ауданы, «Мирас» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі

Мұғалімнің аты-жөні:
Дьяконова Оксана Анатольевна
Қала/аудан: Саран қаласы
Балабақша: «Бахыт» мектеп-кешенді бөбекжай
Педагогикалық өтілі: 11 жыл
Санат: I
Участник творческой группы
КШЯС «Бахыт», участник
международных семинаров,
номинант республиканских и
городских конкурсов
педагогического мастерства

Дьяконова Оксана Анатольевна

Қарағанды облысы, Сарань қаласы, «Бахыт» мектеп-бөбекжай бақшасы кешені тәрбиешісі

III орын

Шаханова Карлыгаш Адилхановна

Ақмола облысы, Қосшы қаласы, «Алтын дән» балабақшасының тәрбиешісі

Вашинская Наталья Борисовна

Алматы қаласы, №56 бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі

Ақбасова Балнұр Елдосқызы

Жамбыл облысы, Мерке ауданы, «Балдәурен» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі

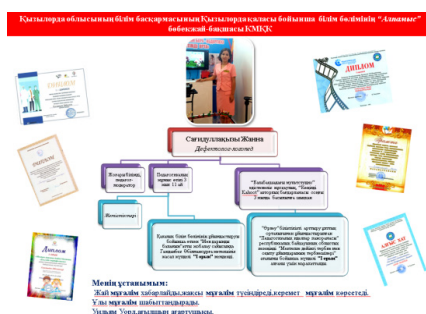
«Мектепке дейінгі ұйым маманы» номинациясы бойынша жеңімпаздар:

I орын

Шульденова Мейрамгуль Нуржигитовна

Ақтөбе облысы, Ақтөбе қаласы, №49 «Думан» бөбекжай-бақшасының музыка жетекшісі

II орын

Сағидуллақызы Жанна

Қызылорда қаласы, «Алпамыс» бөбекжай-бақшасының педагог-логопед

Кузурман Людмила Владимировна

Солтүстік Қазақстан облысы, Есіл ауданы, «Моншақ» бөбекжай-бақшасының қосымша білім беру педагогі

III орын

Сидорова Татьяна Викторовна

Қарағанды облысы, Сарань қаласы, «Малыш» бөбекжай-бақшасының ағылшын тілі педагогі

Макульбекова Гүлжайнат Аманжолқызы

Павлодар қаласы, №42 мектепке дейінгі гимназия қазақ тілі педагогі

«Педагогикалық дебют» номинациясына 3 жас маман қатысып, орындар келесідей анықталды:

II орын

Есентаева Мадина Бауржановна

Солтүстік Қазақстан облысы, Тимирязев ауданы
«Радуга» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі

III орын

Тулешова Ұлболсын Қалиматқызы

Орал қаласы, №7 «Айналайын» бөбекжай
бақшасының тәрбиешісі

«Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығы келесі конкурсқа қатысушыларды алғыс хаттармен атап өтеді:

– **Қасанғалиева Айгүл Қинешқызы**, Атырау облысы, Исатай ауданы, Жамбыл атындағы бастауыш мектеп жанындағы шағын-орталығының тәрбиешісі;

– **Тохтарова Асем Турсынбаевна**, Шығыс Қазақстан облысы, Өскемен қаласы, №100 бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі;

– **Ушета Валентина Ивановна**, Қостанай облысы, Лисаковск қаласы, «Улыбка» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі;

– **Сагындыкову Гульсим Сагындыковну**, Қызылорда қаласы, «Алтын ұя» бөбекжай бақшасының тәрбиешісі;

– **Нұрахметова Альмира Сапарбайқызы**, Павлодар қаласы, №6 мектепке дейінгі гимназия тәрбиешісі;

– **Кузьгова Зарина Жабраиловна**, Павлодар қаласы, № 29 бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі;

– **Молданова Сәбинұр Ерзатханқызы**, Түркістан облысы, Бәйдібек ауданы, «Шапағат» бөбекжай-бақшасының тәрбиешісі;

– **Жаньярова Гульдана Ериковна**, Батыс Қазақстан облысы, Шыңғырлау ауданы, «Болашақ» бөбекжай-бақшасының музыка жетекшісі;

– **Куланова Куралай Кадировна**, Нұр-Сұлтан қаласы, №61 «Шолпан» балабақшасының дене шынықтыру нұсқаушысы;

– **Бердигалиева Гаухар Сейтболатовна**, Қарағанды облысы, Шет ауданы, «Нұрдәулет» бөбекжай-бақшасының педагогі.

«Мектепке дейінгі ұйымның үздік педагогі» конкурсының республикалық кезеңінің жеңімпаздары Орталықтың дипломдармен және алғыс хаттарымен марапатталады. Жеңімпаздардың конкурсқа ұсынылған қорытындылары мен материалдары сайтта жарияланатын болады www.rc-dd.kz және біздің әлеуметтік желілердегі парақшаларымызда.

Шынайы құттықтауымызды қабыл алыңыз!

Сіздердің әрқайсыңызға осы жеңістің одан әрі табыстарға деген үміт пен сенім ұялатуын тілейміз.

ИТОГИ РЕСПУБЛИКАНСКОГО КОНКУРСА «ЛУЧШИЙ ПЕДАГОГ ДОШКОЛЬНОЙ ОРГАНИЗАЦИИ»

В сентябре текущего года Республиканским центром «Дошкольное детство» МОН РК был проведен республиканский этап конкурса «Лучший педагог дошкольной организации».

Конкурсанты участвовали по номинациям:

- «Педагогический дебют» - от 0 до 3-х лет;
- «Воспитатель дошкольной организации» - не менее 3-х лет;
- «Специалист дошкольной образовательной организации» - не менее 3-х лет.

Конкурсантами были представлены творческие презентации, раскрывающие методическую основу заявленной темы, а практический опыт демонстрировался в видеороликах с фрагментами педагогического мероприятия с детьми. Итак, на республиканский этап конкурса поступили материалы 25 победителей областного тура из 15 регионов, прошедших отбор в соответствии с требованиями Положения конкурса.

По итогам заседания республиканской конкурсной комиссии в номинации «Воспитатель дошкольной организации» были определены следующие результаты:

Гран-При

Кенжебаева Айымгул Рыскалиевна

воспитатель ясли-сада №34 «Балбұлақ» города Уральска

I место

Шабдалиева Анея Мухиевна

ясли-сада «Балбөбек» Каратальского района,
Алматинской области

Курманалиева Нургул Махамбетжановна

воспитатель ясли-сада «Сыр бөбегі» города Кызылорда

II место

Панасевич Елена Васильевна

воспитатель детского сада №12 города Рудного,
Костанайской области

Бримжанова Айслу Маратовна

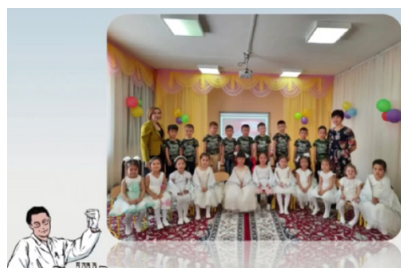
воспитатель ясли-сада «Мирас» Кызылжарского района,
Северо-Казахстанской области

Мүғалімнің аты-жөні:
Дьяконова Оксана Анатольевна
Қала/аудан: Саран қаласы
Балабақша: «Бахыт» мектеп-
кешесі бібекбай
Педагогикалық отілі: II жыл
Санат: I
Участник творческой группы
КШЯС «Бахыт», участник
международных семинаров,
номинант республиканских и
городских конкурсов
педагогического мастерства

Дьяконова Оксана Анатольевна

воспитатель комплекса школа-ясли сад «Бахыт» города
Сарань, Карагандинской области

III место

Шаханова Карлыгаш Адилхановна

воспитатель детского сада «Алтын дән» города Косшы,
Ақмолинской области

Вашинская Наталья Борисовна

воспитатель ясли-сада № 56 города Алматы

Ақбасова Балнұр Елдосқызы

воспитатель ясли-сада «Балдәурен»
Меркенского района, Жамбылской области

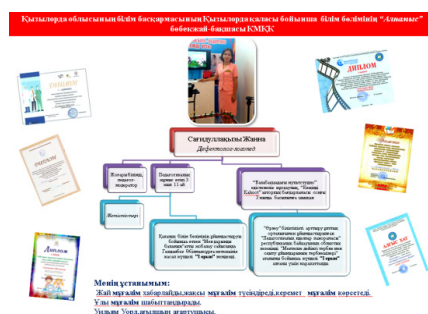
В номинации «Специалист дошкольной образовательной организации» приняло участие 8 педагогов и победителями стали:

I место

Шульденова Мейрамгуль Нуржигитовна

музыкальный руководитель ясли-сада №49 «Думан» города Актобе

II место

Сағидуллақызы Жанна

педагог-логопед ясли-сада «Алпамыс» города Кызылорда

Кузурман Людмила Владимировна

педагог дополнительного образования ясли-сада «Моншак» Есильского района, Северо-Казахстанской области

III место

Сидорова Татьяна Викторовна

педагог английского языка ясли - сада «Малыш» города Сарани, Карагандинской области

Макульбекова Гульжайнат Аманжолқызы

педагог казахского языка дошкольной гимназии №42 города Павлодар

В номинации «Педагогический дебют» приняли участие 3 молодых специалиста и места определились следующим образом:

II место

Есентаева Мадина Бауржановна

воспитатель ясли-сада «Радуга» Тимирязевского района, Северо-Казахстанской области

III место

Тулешова Ұлболсын Қалиматқызы

воспитатель ясли-сада №7 «Айналайын» города Уральска

Благодарственными письмами Республиканский центр «Дошкольное детство» отмечает следующих участников конкурса:

- **Қасанғалиеву Айгүл Қинешқызы**, воспитателя мини-центра при начальной школе имени Жамбыла Исатайского района, Атырауской области;
- **Тохтарову Асем Турсынбаевну**, воспитателя ясли-сада №100 города Усть-Каменогорска, Восточно-Казахстанской области;
- **Ушета Валентину Ивановну**, воспитателя ясли-сада «Улыбка» города Лисаковска, Костанайской области;
- **Сагындыкову Гүлсिम Сагындыковну**, воспитателя ясли – сада «Алтын ұя» города Кызылорда;
- **Нурахметову Альмиру Сапарбайқызы**, воспитателя дошкольной гимназии №6 города Павлодар;
- **Кузьгову Зарину Жабраиловну**, воспитателя ясли – сада № 29 города Павлодар;
- **Молданову Сәбинұр Ерзатханқызы**, воспитателя ясли-сада «Шапағат» Байдибекского района, Туркестанской области;
- **Жаньярову Гүлдану Ериковну**, музыкального руководителя ясли-сада «Болашақ» Чингирлауского района, Западно-Казахстанской области;
- **Куланову Куралай Кадиоровну**, инструктора по физической культуре детского сада №61 «Шолпан» города Нур-Султан;
- **Бердигалиеву Гаухар Сейтболатовну**, педагога ясли-сада «Нұрдәулет» Шетского района, Карагандинской области.

Победители Республиканского этапа конкурса «Лучший педагог дошкольной организации» будут награждены дипломами и благодарственными РЦДД. Итоги и материалы победителей, представленные на конкурс, будут опубликованы на сайте www.rc-dd.kz и на наших страницах в социальных сетях.

Примите искренние поздравления!

Желаем каждому из вас, чтобы эта победа вселила надежду и веру в дальнейшие успехи!

Айбаталиева Гульмира Жанибековна

Атырау облысы, Құрманғазы ауданы,
«Нұршуақ» бөбекжай балабақшасы
тәрбиеші

БИЗИБОРД – МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРҒА АРНАЛҒАН ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАР

Аңдатпа. Бұл мақалада – бизиборд балаға шынымен де әлем туралы білуге көмектеседі және оның дағдыларын дамытады. Сонымен қатар, мұндай ойыншық ұсақ моториканы, логиканы, зейінді және баланың қиялын жақсы дамытады. Бизиборд кез-келген бала үшін дамуына ең қажетті ойыншық, ал ата-ана мен тәрбиеші үшін оқытудың ерекше қызықты құралы.

*«...Ойын дегеніміз ұшқын,
білімге құштарлық пен еліктеудің маздап жанар оты»
В.А. Сухомлинский*

Бизибордты құру идеясы – итальяндық тәрбиеші, дәрігер және философ Мария Монтессориге қатысты. Содан бері (XX ғасырдың басы) бұл ойыншықтың тұжырымдамасы өзгеріссіз қалды. Бұл әлі де ағаш панель, оның бетінде барлық заттарды ашуға-жабуға, жылжытуға, қосуға-өшіруге және т.б. болатын тақта. М.Монтессори заманынан бері бизибордтың көп функциялы бөліктерінің саны айтарлықтай өсті.

Мектепке дейінгі білімге қойылатын заманауи талаптар тәрбиешілерді дамып келе жатқан оқытуға бағыттайды, жаңа технологияларды қолдану қажеттілігін талап етеді, сол кезде ғана балалар зерттеуге қызығушылық танытады, тәуелсіз және белсенді болады.

Мектеп жасына дейінгі балаларды

жан-жақты дамытуға арналған жаңа ойын технологияларының ішіндегі ең қызықтысы – «Бизикуб» дидактикалық құралы, ол оқу процесінің ойын форматы болып табылады, кіші мектеп жасына дейінгі балалардың қызметін жандандыруға мүмкіндік береді.

Бизикуб – бұл Даму тақтасы (планшет, қабырға модулі, текше, онда көптеген заттар орналастырылған – құлыптармен жабылған есіктер, киім-кешектер, баулар және т.б. бизибордпен ойнау мектеп жасына дейінгі баланың танымдық белсенділігін ынталандырады, оның шығармашылық әлеуетін дамытады, мотор мен сенсорлық үйлестіруді қалыптастырады, ойын түрінде өз бетінше ашылуға мүмкіндік береді, ой мен қиялды дамытады. [1]

1. https://ust.kz/word/bizibord_balany_

damytydyng_erekse_quraly-116452.html

Busyboard (ағылшынша ойын-сауық тақтасы) - баланың ұсақ моторикасын және ойлау қабілетін дамытуға арналған әртүрлі элементтері бар ағаш тақтайша. Әдетте, такталық элементтерге, құлыптары, дөңгелектері, клапандары, түймелері мен ажыратқыштары бар есіктер, киім заттары (түймелер, шілтерлер, әртүрлі сұрыптаушылар, электр шамдары, тісті доңғалақтар және т.б.) орналастырылған. Балаға арналған бизикуб - балалардың қолына арналған. Моториканы дамытады, саусақтың сезушеңдігін арттырады, сөйлеу тілінің дамуына ықпал етеді, балалардың кішігірім жауапкершілікті мойнына алып жұмыс жасауына мүмкіндік береді.

Бизикуб 5 функционалды панельден тұрады, олардың әрқайсысы балаларда белгілі дағдыларды қалыптастырады:

Ұсақ моторика, ойлау, жады, логика, қозғалыстарды үйлестіру, зейінділік, табандылық, тұрмыстық дағдылар.

Балалар тез ойнап, басқа сыртқы факторлардың тітіркендіруі әсерінен тез басқа нәрсеге ауысатыны бәрімізге белгілі, бизикубтың артықшылығы - уақыттың бір сәтінде бала 2-3 панельмен айналысады, бірақ олардың назарын аударатын аймақтың белгілі бір уақытында панельдер бизикубтың арғы жағынан келеді, ал ойын тітіркендірусіз жалғасады және оның миына пайда әкеледі. [2]

2. <https://zen.yandex.ru/media/akusherstvo/chto-takoe-bizibord-i-dlia-chego-on-nujen-5f8006460ed9ec1e0acfd411>

Мен сіздердің назарларыңызға кішкентай мектеп жасына дейінгі балалармен жұмыс жасауда қолданатын бизибордты ұсынамын.

Бұл нұсқаулық мектеп жасына дейінгі балаларды дамытудың тамаша құралы ғана емес, сонымен қатар балаларды балабақшаға бейімдеу кезінде керемет көмекші болып табылады, өйткені бизибордпен жұмыс жасау барысында балалардың көңіл-күйі жақсарады, эмоционалды стресс жойылады. Біздің бизиборд - шаршы пішінді. Ондағы дидактикалық құралдардың орналасуы балалар үшін ашық және қол жетімді. Жан-жағында әртүрлі құралдар бар, мысалы, «есікті аш» ойыны. Тапсырманы орындау үшін ілмек пен тізбекті пайдалану керек. Содан кейін балаларды күтпеген сәт күтеді, ол есіктің артында, бұл машина, кірпі және бота бар, бұл «Заттарды ата» дидактикалық ойыны. Бұл ойын қолдың ұсақ моторикасын, логикалық ойлауды, сөйлеуді дамытады.

Сол қағида бойынша келесі жағында музыкалық аспаптар ойыны жасалған, мұнда балалар моторикамен бірге есте сақтау, есту қабілеттері дамиды және шығармашылық қабілеттері артады. Ұсынылған шулы музыкалық аспаптар, мысалы, металлофон балалардың есту қабілетін дамытуға арналған.

Саусақ үшін пайдалы гимнастика болып табылатын тағы бір ойын - бұл түрлі түсті «тісті жұлдызшалар» және моншақтар сезімталдықты дамытуға арналған «күн» дидактикалық ойыны. Әр сәуле әртүрлі материалдармен толтырылған: қатты, дөңгелек, тегіс емес. Тактильді сезімдерді дамытады.

Осылайша, біздің тәрбиеленушілеріміздің ойын іс-әрекетін ұйымдастыра отырып,

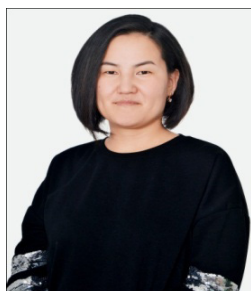
біз олармен сабақ өткізу үшін жаңа, дәстүрлі емес нәрсе табуға, формальды ойын өзара әрекеттесуіне жол бермеуге, балалардың тілектері мен іс-әрекеттерін белсендіруге тырысамыз. [3]

Біз осы құралдың арқасында тәрбиеленушілерімізді дамыта алатын білімімізге, дағдыларымызға қуанамыз. Біз үшін басты жетістіктердің бірі – балалардың оларды тәуелсіз іс-әрекетте қалай қолданатынын, олардың ойындары қаншалықты әртүрлі болатындығын байқау.

3. <https://detivse.com/razvitie/bizibord-cto-ehto-takoe-funkcii-glavnye-ehlementy>

Әдебиеттер тізімі:

1. https://ust.kz/word/bizibord_balany_damytydyng_erekse_quraly-116452.html
2. <https://zen.yandex.ru/media/akusherstvo/cto-takoe-bizibord-i-dlia-chego-on-nujen-5f8006460ed9ec1e0acfd411>
3. <https://detivse.com/razvitie/bizibord-cto-ehto-takoe-funkcii-glavnye-ehlementy>

Ошакпаева Сагыныш Конысовна
Алматинская область, Талгарский район
Заместитель директора
по научно-методической работе

РОЛЬ ИГРЫ И ИГРУШЕК В РАЗВИТИИ ДЕТЕЙ РАННЕГО ВОЗРАСТА

Аннотация. в данной статье рассматривается роль игры и игрушек в целом, как средство развития детей раннего возраста.

Ключевые слова: игра, игрушка, сенситивный период.

Вопрос значимости игрушек в жизни детей весьма актуален, особенно в сегодняшние дни, когда у современного ребенка появляются совсем иные, новые интересы, связанные с внедрением электронной техники, компьютеров; появлением на прилавках магазинов игрушек, не отвечающим педагогическим требованиям.

Некоторые аспекты данного вопроса отражены в следующих исследованиях:

- психологические особенности детской игры (Л.С.Выготский, Д.Б.Эльконин, А.В.Запорожец, П.Я.Гольперин и др.);
- этапы развития игры (Р.Я.Лехтман-Абрамович, Ф.И.Фрадкин, Ж.Пиаже, А.Валлон и др.);
- типологии и классификации детских игрушек (Н.К. Крупская, А.С. Макаренко, Е.А. Флерина, Д.В. Менджерицкая, С.Л.Новоселова и др.);
- педагогических приемов игровой деятельности детей дошкольного возраста (А.П. Усова, З.М. Богуславская, Б.П. Никитин, С.Л.Новоселова и др.);
- воспитательные возможности казахских народных игр и игрушек (Н.Кулжанова, А.К. Айтпаева, Б. Баймуратова, С.А.Узакбаева и др.);

Именно игра является практичным средством формирования личности дошкольника, его морально-волевых качеств.

По Фребелю, детская игра – «зеркало жизни» и «свободное проявление внутреннего мира. Игра – мостик от внутреннего мира к природе». Природа представлялась Фребелю в виде единой и многообразной сферы [1; 98].

Игрушка - это феномен (предмет) культуры, выполненный из определенного материала, обладающий формой и содержанием, значением и смыслом [3; 34]. Если говорить образно, игрушка - это «игривое зеркальце» жизни и фантазии, а точнее, бытия и сознания.

Игрушка, по мнению В.В. Абраменковой, - «не только составная часть игровой реальности, или элемент предметного мира, включенного в игру, она — своеобразное звено между ребенком и предметным миром. Игрушка - чисто человеческий феномен, поскольку в играх животных она выступает как случайный предмет и не наделяется символическим значением, не изготавливается специально, не сохраняется и не передается другим существам.» [2; 14].

Игрушка является вестником социально-

культурной информации. Она может быть создана из любого материала. Ей свойственно разнообразие и неограниченность формы. суть игрушки в том, чтобы служить предметом для игр.

Функции игрушки - развивать, развлекать и воспитывать, или, говоря языком социологии - социализировать личность человека [4; 46].

С игрушкой ребенок знакомится с первых дней своей жизни. Первые игрушки малышей - погремушки. Игры с данным предметом обычно подкрепляются словами, мимикой родителей, которые разговаривают с малышом, называют его ласково по имени, улыбаются. Таким образом с помощью погремушки взрослый общается с младенцем. Известно, что в развитии ребенка выделяются «сенситивные периоды развития» - это периоды наибольшей чувствительности к определенному рода воздействиям. Например, сенситивный период для развития речи - от года до 3 лет.

В первом полугодии жизни ребенка ведущим видом деятельности является непосредственно-эмоциональное, или ситуативно-личностное, общение со взрослым, в процессе которого происходит интенсивное развитие личности и всех психических процессов ребенка.

С точки зрения М.Б. Бениаминовой, игрушки для детей этого возраста должны быть яркими, привлекающими внимание ребенка, и вместе с тем удобными и безопасными [5; 67].

Как правило, ребенок в качестве своих первых игрушек получает подвески, которые будут привлекать внимание малыша, заставят поворачивать к ним голову, затем тянуться рукой. На 3-4 месяце жизни начинается развитие хватания, проявляющееся в попытке удержать предмет, который взрослый вкладывает в руку ребенка. Поэтому следующей игрушкой ребенка являются погремушки различного вида, обязательным требованием к которым является размер и форма, удобные для удержания в руке ребенка.

Во втором полугодии первого года

жизни возникает новая, манипулятивная деятельность малыша, которая выдвигается на положение ведущей. Для того чтобы побуждать ребенка к более сложным манипуляциям (размахиванию, толканию, сжиманию предмета) ребенку даются мягкие резиновые игрушки, издающие писк при сжатии, погремушки, воспроизводящие различные звуки, а также игрушки, меняющие положение и перекачивающиеся при несильном толкании (резиновый мячик, неваляшки, пластмассовые шары и т.п.). Когда малыш начнет ползать, к уже имеющимся игрушкам следует прибавить катающиеся игрушки со встроенным музыкальным прибором, который при движении издавал бы мелодичные звуки (за такой игрушкой интереснее ползать).

В период раннего детства осуществляется переход к предметной деятельности, которая становится ведущим видом деятельности на протяжении всего периода. Как указывает Е.А. Аркин, усвоение предметной деятельности ребенком происходит через развитие соотносящих, т.е. приводящих два или несколько предметов (или их частей) в определенные пространственные соотношения (например, складывание пирамидки из колец, закрывание коробок крышками), и орудийных действия, т.е. действий, в которых один предмет - орудие - употребляется для воздействия на другие предметы (например, ложка, чашка, савок, игрушечные молоток, пила и др.) [6; 76].

Следовательно, в этом возрасте у ребенка обязательно должны быть так называемые дидактические игрушки разного вида (матрешки, пирамидки, игрушки-вкладыши и т.п.) и игрушки - копии реальных предметов (посуда, ведро, савочек, лопатка, лейка и др.) [7; 83].

У ребенка раннего возраста начинают зарождаться другие виды деятельности, такие как игра и продуктивные виды деятельности (рисование, лепка, конструирование). Содержание первых игр детей бывает очень простое: ребенок кормит куклу или животное, укладывает их спать. Дети данного возраста пока только

воспроизводят действия с предметами, которые увидел у взрослых (подносят чашку ко рту куклы, кладут медвежонка и похлопывают по нему). Поэтому у ребенка должны быть куклы, мягкие игрушки, изображающие различных животных, с которыми ребенок сможет выполнять различные действия: брать на руки, сажать в коляску, укладывать спать и т.п.

Оценка игрушки с педагогической точки зрения предусматривает учет того, что её содержание обязательно должно вызывать у

ребёнка радостное чувство, активизировать его интерес к сюжету игры. Небезразличен и материал, из которого изготовлена игрушка. Исследователями установлено, что мягкие, пушистые материалы вызывают положительные эмоции у детей раннего возраста, стимулируют ребёнка к игре. Игрушки с шершавой и холодной поверхностью, как правило, не становятся любимыми. Чем младше ребёнок, тем больше эмоциональности и игровой динамики должна заключать в себе игрушка.

Список литературы:

1. Гаспарова Е. Ведущая деятельность дошкольного возраста // Дошкольное воспитание. - 2007. - №7- С.45-50.
2. Абраменкова В.В. Социальная психология детства - Учебное пособие. /В.В. Абраменкова – М.: ПЕР СЭ, 2008. – 431 с. - С. 141 - 151.
3. Алексютина Н., Бондарев М. Современная игрушка: колобок против киборга // Учительская газета.-2000.-№16/17(25 апр.). - С. 8-9.
4. Зворыгина Е. В. Первые сюжетные игры малышей: Пособие для воспитателей детского сада. М.: Просвещение, 2008. - 85 с.
5. Игрушки и пособия для детского сада / под ред. Изгаршевой В. М. М.: Просвещение, 2007. - 280 с.
6. Аркин Е. А. Из истории игрушки // Дошкольное воспитание. - 2005, № 3. - с 8-15.
7. Поливанова К.Н. Детство в меняющемся мире Современная зарубежная психология - К.Н. Поливанова - Москва: 2016. Том 5. № 2. С. 5-10.

Рысбаева Назкен Рыстыбаевна

г. Нур-Султан

РЦ «Дошкольное детство»

старший эксперт

МОДЕЛИРОВАНИЕ СЕНСОРНОГО ПРОЦЕССА «РАННЕГО РАЗВИТИЯ ДЕТЕЙ»

Аннотация. В данной статье приводится обоснование важности развития сенсорных развития детей раннего возраста. Проанализированы особенности моделирования сенсорного процесса раннего развития детей.

Ключевые слова: раннее развитие, сенсорное воспитание, моделирование.

Ребенок в жизни сталкивается с многообразием форм, красок и других свойств предметов, в частности игрушек и предметов домашнего обихода.

Знакомится он и с произведениями искусства - музыкой, живописью, скульптурой. И конечно, каждый ребенок, даже без целенаправленного воспитания воспринимает все это. Но если усвоение происходит стихийно, без разумного педагогического руководства, оно нередко оказывается поверхностным, неполноценным. Здесь то и приходит на помощь сенсорное воспитание. Сенсорное развитие ребенка буквально с первых дней его жизни является залогом успешного осуществления разных видов деятельности, формирования различных способностей, готовности ребенка к школьному обучению.

Именно поэтому так важно, чтобы сенсорное воспитание планомерно и систематически включалось во все моменты жизни малыша, прежде всего в процессы познания окружающей жизни: предметов, их свойств и качеств.

Сегодня отношение к раннему развитию в мире меняется. Специалисты и родители

начинают понимать, что базу раннего развития составляет богатство сенсорного восприятия и предметно-манипулятивная деятельность [3].

Процесс раннего развития детей в условиях детского сада был целенаправленным и системным, необходимо представить модель педагогической системы современного детского дошкольного учреждения. Но прежде, важно рассмотреть сущность понятия «модель».

В популярной свободной энциклопедии Википедия понятие «модель» (фр. modèle от лат. modulus «мера, аналог, образец») дается следующее определение: «система, исследование которой служит средством для получения информации о другой системе; представление некоторого реального процесса, устройства или концепции».

Под моделью понимается физический или абстрактный объект, свойства которого в определенном смысле сходны со свойствами исследуемого объекта. При этом требования к модели определяются решаемой задачей и имеющимися средствами. Моделирование – это процесс построения модели объекта и исследования его свойств путем

исследования модели.

Процесс - устойчивая и целенаправленная совокупность взаимосвязанных действий, которые по определённой технологии преобразуют входы в выходы для получения заранее определённых продуктов, результатов или услуг, представляющих ценность для потребителя.

Слово сенсорика от латинского слова «sensus» что означает «восприятие», «способность ощущения». Ощущение (сенсорные процессы), (англ. *sensation*) – психическое отражение свойств и состояний внешней среды, возникающее при непосредственном воздействии на органы чувств, дифференцированное восприятие субъектом внутренних или внешних стимулов и раздражителей при участии нервной системы.

Сенсорное развитие ребенка – это развитие его восприятия и формирование представлений о внешних свойствах предметов: их форме, цвете, величине, положении в пространстве, а также запахе, вкусе и т. п. Значение сенсорного развития в раннем и дошкольном детстве переоценить трудно. Именно этот возраст большинством исследователей считается наиболее благоприятным для совершенствования деятельности органов чувств, накопления представлений об окружающем мире. Выдающиеся зарубежные ученые в области дошкольной педагогики (Ф. Фребель, М. Монтессори, О. Декроли), а также известные представители отечественной дошкольной

педагогики и психологии (Е.И. Тихеева, А.В. Запорожец, А.П. Усова, Н.П. Саккулина, Л.А. Венгер, Э.Г. Пилюгина, Н.Б. Венгер и др.) справедливо считали, что сенсорное развитие, направленное на обеспечение полноценного интеллектуального развития, является одной из основных сторон дошкольного воспитания [2].

Наиболее эффективная реализация сенсорного воспитания в раннем детстве и формирование сенсорных эталонов в частности возможна при условии насыщения предметно-развивающей окружающей среды ребенка игровыми средствами. Кроме того, использование дидактических игр способствует сенсорному развитию детей раннего возраста.

В раннем возрасте закладываются основы личности ребенка. П.Ф. Каптерев отмечал, что «линии, намеченные в первые годы, свойства, приобретенные в раннем детстве, никогда не стираются, никогда не исчезают, дальнейшее развитие будет лишь наполнением, отделкой, дополнительными черточками той фигуры, которая нарисована на заре человеческой жизни» [1].

На основе данных, полученных в ходе изучения литературы по вопросам сенсорного развития детей раннего возраста, а также в результате анализа сведений, выявленных в ходе проведения экспериментальной работы, была разработана «модель сенсорного процесса раннего развития детей» (рис. 1).

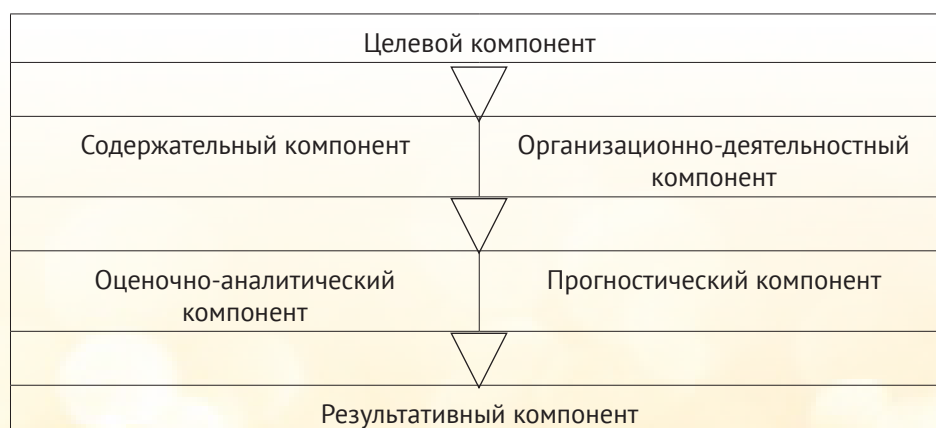

Рисунок 1. Модель сенсорного процесса раннего развития детей

Структурными компонентами модели являются целевой, содержательный, организационно-деятельностный, оценочно-аналитический, результативный и прогностический компоненты.

Целевой компонент определяет основной замысел реализации модели, ее цель, состоящую в организации сенсорного воспитания ребенка раннего возраста.

Содержательный компонент предусматривает организацию работы по формированию системы взаимодействия педагогов и других специалистов с родителями, воспитывающими детей раннего возраста.

Организационно-деятельностный компонент раскрывает механизм реализации содержательного компонента. Данный механизм представляет систему взаимодействия субъектов «семья - ребенок», «специалист - семья», «специалист - ребенок», «специалист - специалист».

Оценочно-аналитический компонент предложенной модели сопровождения предусматривает анализ результатов педагогического обследования детей раннего возраста.

Результативный компонент модели отражает полученные результаты реализации модели. Предложенный вид сопровождения призван помочь оптимальному развитию ребенка и последующей успешной адаптации его в социуме.

Прогностический компонент показывает возможные пути и перспективы реализации модели, в том числе обобщение и

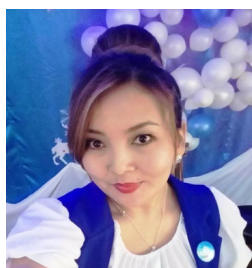
распространение методик и моделей работы с родителями, воспитывающими детей раннего возраста.

Ожидаемыми результатами реализации предложенной модели являются следующие изменения: рост внимания специалистов к вопросам воспитания детей раннего возраста; рост количества исследований, посвященных проблемам воспитания и обучения детей раннего возраста, рост консультационных пунктов по вопросам развития, воспитания и обучения детей раннего возраста для родителей, чьи дети (в том числе дети 1-2 лет) не посещают дошкольные организации; повышение уровня педагогической грамотности родителей, воспитывающими детей раннего возраста.

Из всего выше сказанного мы можем сделать вывод, что сенсорное воспитание является целенаправленным совершенствованием, развитием у детей сенсорных процессов (ощущения, восприятия и представления); сенсорное развитие ребенка - это развитие его восприятия и формирование представлений о внешних свойствах предметов: их форме, цвете, величине. Что касается сенсорного развития, с одной стороны, оно составляет фундамент общего умственного развития ребенка, а с другой стороны, имеет самостоятельное значение, так как полноценное восприятие необходимо и для успешного обучения ребенка в детском саду, в школе, и для многих других видов труда.

Список использованной литературы:

1. Кантерев П.Ф. Первоначальное воспитание (гл. XXVII из книги «История русской педагогики, 1915 г.») [Электронный ресурс] / П.Ф. Кантерев. - Режим доступа: <http://www.rustrana.ru/print.php?nid=6309> (дата обращения 12.02.2014).
2. Кириенко, В. Л. Сенсорное развитие детей раннего возраста во взаимодействии со взрослыми / В. Л. Кириенко. — Текст : непосредственный // Актуальные задачи педагогики : материалы IX Междунар. науч. конф. (г. Москва, июнь 2018 г.). — Москва : Буки-Веди, 2018. — С. 31-33. — URL: <https://moluch.ru/conf/ped/archive/279/14335/> (дата обращения: 14.09.2021).
3. Об утверждении Государственной программы развития образования и науки Республики Казахстан на 2020 - 2025 годы (Постановление Правительства Республики Казахстан от 27 декабря 2019 года № 988)

Куспангалиева Гулмира Кажмукановна

Маңғыстау облысы, Ақтау қаласы

МКҚК «№8 «Ақ Желкен» бөбекжайы»

әдіскер

ЖАҢАРТЫЛҒАН БАҒДАРЛАМА – МЕКТЕПKE ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕ МЕН ОҚЫТУДЫҢ ЖАҢА МАЗМҰНЫ

...Ойлау негіздері, ақыл-ой мен шығармашылық қабілеттер,
жаңа дағдылар сонау бала кезден қалыптасады.
“Еліміздің ертеңі бүгінгі жас ұрпақтың қолында,
ал жас ұрпақтың тағдыры ұстаздардың қолында”
Қазақстан Республикасы Тұңғыш Президенті Н.Ә.Назарбаевтың
Қазақстан халқына жолдауы

Жаңартылған бағдарлама бойынша балабақшамызда тәрбиешілер өз білімдерін жетілдіріп, тәрбиеленушілердің білім, білік және дағдыларын жетілдіру мақсатында өз біліктерін жетілдірді. Білім беру мазмұнын жаңарту шеңберіндегі мектепке дейінгі тәрбие және оқытудың құндылықтары ескере отырып, әр маманның білім деңгейінің нәтижесін көре аламыз.

Оқыту мақсаты: ҚР білім беру мазмұнын жаңарту шеңберіндегі мектепке дейінгі білім берудің жалпы білім беру жүйесіндегі орнын түсіну арқылы кең ауқымды дағдылар қалыптастырамыз. Білімді функционалдықпен және шығармашылықпен қолдана білу. Сын тұрғысынан ойлау. Зерттеу жұмыстарын жүргізе білу. Ақпараттық -коммуникациялық технологияларды қолдана білу. Коммуникацияның түрлі тәсілдерін, оның ішінде тілдік дағдыларды меңгеру. Топпен және жеке жұмыс істеу дағдыларын қалыптастыру мақсатында әр маманымыз балалардың жас ерекшеліктеріне сәйкес

жаңартылған бағдарламаның түйінді идеяларын ескере отырып, жаңа әдіс – тәсілдермен күн тәртібіне сәйкес оқу қызметтері өткізіледі. [1, 203 бет]

Бағдарламаның түйінді идеяларын оқу қызметтерімізде пайдалану арқылы жүзеге асырамыз.

4К моделі

- Креативтілік

- Командамен жұмыс істеу

- Коммуникативтілікті дамыту

- Сыни ойлау

Бала үні

- Дербестігі

- Қызығушылығы

- Қажеттіліктері

Ойын

- Тәрбиеші жетекшілігімен жүргізілетін ойын

- Құрылымдалған ойын

- Еркін ойын

Бақылау

- Қадағалау

- Танымдық оқиға
- Фактілерді негіздеу
- Деректерді тіркеу.
- «Тұтас бала» бейнесі
- Бала-Тәрбиеші-Ата-ана

Мектепке дейінгі білім – Мектепалды даярлық – Мектеп болып баланың жан-жақты танымдық құзыреттілігін дамыту мақсатында жүргізілді. Сонымен қатар, мектепкедейінгі мекемелерде инновациялық білім беру құралдарын қолданудың да маңызы зор. Сондықтанда балабақшадағы тәрбиешілер мен пән мұғалімдерін ескі және жаңа мазмұн бойынша салыстырмалары түрде диагностика жасақталынады. Яғни, білім деңгейінің бағыты және баламен нақты түрде жасалынатын жұмыстары қадағаланып, ойын арқылы оқу қызметтерін ұйымдастыру барысында жаңа әдістер мен тәсілдерді қалай қолданатындығы салыстырмалы түрде көрінеді. Бағдарламаның түйінді идеялары мен қатар инновациялық білім беру құралдарына: аудио, видео, құралдар, компьютер, интерактивті тақта, интернет, мультимедиялық құрал, электрондық оқулықтар, мен оқу әдістемелік кешендер, инновациялық ақпараттық банк, инновациялық сайт және тағы басқалары жатады. Қазіргі таңда көптеген интерактивті бағдарламалық бөлімдер, қозғалмалы объектілер құруға мүмкіндік беретін векторлық және графикалық жабдықтарды тәрбиеленушілердің жас ерекшеліктерін ескере отырып жасақтайды. [2] Бағдарламаның түйінді идеялары мен жаңа технологияларды оқу процесі мен тәрбие аясында шебер қолдана білу тәрбиешінің міндеті болса, ертегілерді оқу қызметінде өз ретімен қолдана білсе тәрбиеленушілерді жан - жақты дамытуда ертегінің аса зор мәні бар екенін айқындайды. Оқу қызметі барысында ертегі кейіпкерлерінің жан - жақты мінез - құлықтарын айыра білуге септігін тигізеді. Осы бағытта әрбір маман нормативтік құжаттарды ескере отырып, жұмыстануда. Балабақшадамызда перспективалық жылдық жоспарымызға стандарттан баланың жас ерекшеліктеріне сәйкес дағдысын,

үлгілік оқу бағдарламасынан бес білім беру сапасының мақсатын және күтілетін нәтижелеріне СМАРТ мақсат қойып I, II жарты жылдық бойынша жинақтап жасақталынады. Бұл дегеніміз әрбір маманға күнделікті өз білімін жетілдіруге үлкен мүмкіндік деп білемін. Сондықтан **жаңартылған оқу бағдарламаларының құрылымының қағидаттары мен ерекшеліктерін пайдалана отырып өз оқу қызметтерін ұйымдастырады.** [3]

- Пән мазмұнының спиралді қағидатпен берілуі;

- оқытудың тәрбиелік әлеуетін арттыру, оқушының адамгершілік-рухани қасиеттерін қалыптастыру;

- Блум таксономиясы бойынша оқу мақсаттарының иерархиясы;

- білім беру деңгейлері аралығында пән бойынша сабақтастықты ескеруге мүмкіндік беретін толық оқу курсы бойынша педагогикалық мақсат қою;

- бір білім беру аясындағы және пәнаралық байланыстарды жүзеге асыру мақсатында «ортақ тақырыптардың» берілуі;

- бөлімдердің мазмұны мен ұсынылған тақырыптардың уақыт талабына сәйкес келуі, әлеуметтік дағдыларды қалыптастыруға назар аударылуы;

- оқу үдерісін ұзақ мерзімді, орта мерзімді және қысқа мерзімді жоспарлар арқылы ұйымдастыру;

- оқытудағы жүйелі-әрекеттік ұстанымды (оқушының білім алу үдерісіне белсенді қатысу) ұстану арқылы **мектепке дейінгі ұйымның түлегінің моделін қалыптастырамыз.**

Бағдарламаның түйінді идеяларын негізге алып мектепке дейінгі ұйым түлегінің моделін құрастырыңыз:

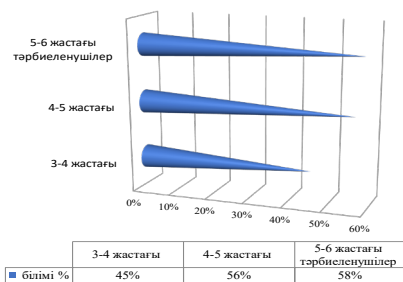
- 1) дене бітімі дамыған;
- 2) білуге құмар;
- 3) өзіне сенімді және белсенді;
- 4) эмоционалды елгезек;
- 5) әлеуметтік дағдыларды және ересектермен, құрдастарымен өзара қарым-қатынас жасаудың, өз бетінше үйренудің дағдылары мен әдістерін меңгерген;
- 6) өзі, отбасы, қоғам (жақын әлеумет),

мемлекет (ел), әлем және табиғат жөнінде алғашқы түсініктері бар;

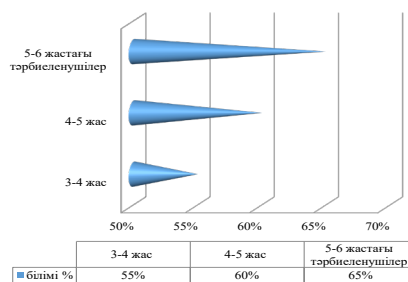
7) орта білім беру ұйымында оқуға қажетті біліктер мен дағдыларды игерген баланың білім, білік, деңгейін дамыту үшін салыстырмалы түрде I,II,III деңгей бойынша тәрбиеленушілер бақыланды.

2020-2021 оқу жылы

I жарты жылдық бойынша білі деңгейінің көрсеткіші

II жарты жылдық бойынша білім деңгейінің көрсеткіші

4К моделі, бала үні, бақылау және тұстас бала бейнесін қалыптастыру мақсатында күн тәртібіме сәйкес әр баланы бақылай отырып, бес білім беру саласы бойынша қорғаған кіріктірілген оқу қызметім «Здравствуй, зимний лес, полный сказок и чудес!» тақырыбында жоғары санатты тәрбиеші А.Маскарова, «Дана көптен шығады, дәрі шөптен шығады» тақырыбында жоғары санатты тәрбиеші М.Ермекбаева, «Денсаулығы сәбидің-қуанышы әр үйдің» дене шынықтыру пән мұғалімі Б.Байменова, «Волшебное семечко» тақырыбында

М.Куанчалиева т.б. балабақшамыздағы барлық тәрбиешілер мен пән мұғалімдері жоғары деңгейде өткізді. Әр тәрбиеші 4К моделі арқылы әр командаға бөліп, сыни ойлауын қалыптастыру мақсатында тапсырмалар беріп, коммуникативті тілдік құзыреттілігін дамыту мақсатында балалар

өз ойын білдірді. Креативтілігін дамыту үшін зерттеу арқылы оқу қызметіне қызығып, одан әрі белсенді болғандарын байқадым. Сонымен қатар кездескен кедергілерді топтасып шешу арқылы әр команда бірін-бірін бармақ, смайликтермен бағалап бал жинады.

Жалпы жаңартылған бағдарламаның түйінді идеялары арқылы оқу қызметтерін өткізу тиімді. Себебі, жаңа бағыт, жаңа әдіс – тәсілдерді қолдану арқылы баланың деңгейі мен дағдысын қалыптастыру мақсатында ең бірінші оқу қызметіме СМАРТ мақсатты қоюды және күтілетін нәтижеге жету үшін нақты ұйымдастыруды үйренді. Мектепке дейінгі ұйымдарда ойын арқылы баланың білім, білік, дағдысын қалыптастыру үшін әрбір маман күнделікті өз білімін жетілдіру қажет. Сонда ғана тұтас бала бейнесін қалыптастырамыз. [4]

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Назарбаев Н.Ә. «Қазақстан-2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты жолдауы. – Астана;
2. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» заңы – Астана;
3. Қазақстан Республикасының мемлекеттік жалпыға міндетті мектепке дейінгі оқыту және тәрбиелеудің стандарты;
4. Мектепке дейінгі және мектеп жасындағы балалардың тәрбиелеу тұжырымдамасы.

Сбитнева Наталья Александровна
воспитатель,
«Ясли-сад «Пчелка» Глубоковского района
ВКО

«КОРЗИНА ВАЖНЫХ ДЕЛ»

(из опыта работы по организации трудового воспитания
в группе дошкольной подготовки)

Организация трудового воспитания в подготовке ребенка к школе делает эту проблему одной из актуальных и значимых в работе дошкольной организации. Поэтому все усилия воспитателя должны быть направлены на то, чтобы все дети трудились с желанием и с интересом. Ребенок тогда увлекается работой и доводит ее до конца, когда понимает, для чего он ее делает и кому она нужна.

Важным компонентом организации трудовой деятельности является ее планирование.

Планируя эту работу, следует учитывать потребности, которые необходимо выполнять каждый день. А чтобы придать значение этой работе, дела стали «важными». По количеству детей были придуманы обязанности. У каждого ребенка был бейдж с надписью его важного дела на день. Для хранения бейджей была создана «корзина важных дел». Каждое утро ребенок, заходя в группу, самостоятельно выбирал себе важное дело и приступал к его выполнению. Задача воспитателя регулировать этот процесс и следить за тем, чтобы дети не выбирали одно и то же дело, а попробовали себя и в другой роли.

Все дела имеют реальные, современные названия и отличаются своей актуальностью. Для того, чтобы детям было интересно были созданы следующие важные дела:

- **«Консьерж»** - ребенок, который находится в приемной и сообщает о приходе

родителей или педагогов;

- **«Судья»** - это человек, который должен был уметь находить выход из конфликтных ситуаций;

- **«Адвокат»** - человек, который защищает одну из конфликтующих сторон. Адвокатов должно быть два, так обычно конфликты происходят между двумя сторонами. Адвокаты представляют своих

клиентов перед судьей. А тот в свою очередь выносит решение;

- **«Помощник воспитателя»** - обычно их два. Это ребята, которые помогают воспитателю в подготовке к занятиям: раздают необходимый материал, выполняют другую посильную работу;

- **«Заведующий аквариумом»** - этот ребенок выполняет необходимые манипуляции в уголке природы: кормит рыбок, ухаживает за улитками, а также ведет календарь природы. Затем на утреннем круге сообщает о том, какой сегодня день и какая погода;

- **«Контролер по уборке игрушек»** - их тоже два, так как игровых мест в группе много и проконтролировать одному человеку будет сложно. Эти ребята проверяют все ли игрушки убраны после игры, отмечают аккуратность уборки. При этом детям легче запомнить кто чем играет и выявить тех, кто уклоняется от уборки и оставляет убирать свое игровое место другим;

- **«Садовник»** - ребенок, который ухаживает за цветами: поливает по необходимости, рыхлит, обрезает сухие листочки и т.д. В зависимости от количества цветов садовников тоже может быть два;

- **«Продавец мыла»** - этот ребенок раздавал жидкое мыло во время умывания. Это ВАЖНОЕ ДЕЛО появилось по необходимости, так как дети ссорились из-за того кто первый возьмет мыло. Поэтому мыло мог раздавать только один человек. Дети подходили по очереди, спокойно набирали мыло и шли мыть руки;

- **«Продавец воды»** - это ДЕЛО тоже появилось из-за необходимости. Вода находится в фильтре. Не все дети могут наливать воду в стаканчик. Часто вода проливалась. Поэтому стали назначать одного человека, который наливал воду. Кстати, те кто выбирал это всегда старались наливать воду аккуратно;

- **«Главный специалист по прогулке»** - обычно два ребенка. Выходя на прогулку эти ребята несут корзину с игровым оборудованием и идут в первой паре. Затем после прогулки следят чтобы все оборудование было собрано и сами помогают убирать все игрушки в корзину;

- **«Хранитель времени»** - этот ребенок должен был сообщать, когда заканчивается игра. Он звонил в колокольчик и сообщал о необходимости убирать игрушки;

- **«Главный по коврикам»** - назначались два ребенка. Эти ребята раскладывали перед сном массажные коврики и затем убирали их после сна;

- **«Этикет-менеджер»** - этот ребенок, следил за тем как дети здороваются, когда кто-то из взрослых или детей заходит в группу, используют ли в своей речи слова «спасибо», «пожалуйста». А также во время движения по коридорам старался замечать взрослых и здороваться первым, сообщая таким образом всем остальным о необходимости сказать слово «здравствуйте!»;

- **«Контролер тишины»** - ребенок, который следит за дисциплиной во время игры. Часто дети заигрываются и начинают очень громко говорить, а иногда даже кричать, причем собеседник может находиться рядом. Контролер тишины использовал в своем ВАЖНОМ ДЕЛЕ колокольчик, если надо было обратиться ко всей группе или подходил индивидуально и просил говорить тише;

- **«Инструктор по безопасности»** - ребенок, который следил за тем как дети играют, и при необходимости предупреждал ребят об опасном поведении или игре, вел разъяснительную работу;

- **«Ведущий» и «Завершающий»** - для этого воспитатель выбирает 2 детей;

- **«Дежурный по столовой»** - для этого ВАЖНОГО ДЕЛА нужны два ребенка, их выбирает помощник воспитателя и руководит их работой.

Таким образом, введение формы работы «Корзина важных дел» по воспитанию интереса у детей к трудовой деятельности способствует формированию таких качеств как дисциплинированность, ответственность, уважение к сверстникам и умение договариваться. Опыт показал, что организуя трудовую деятельность через игровые технологии, дети учатся не только трудиться и общаться друг с другом, но и социализироваться в обществе.

И.Болатхан

Павлодар облысы білім беру басқармасы,
Екібастұз қаласы білім беру бөлімінің
«№27 сәбилер бақшасы» басшысы

ИНТЕЛЛЕКТУМ БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАСЫ: МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ЗИЯТКЕРЛІК ҚАБІЛЕТТЕРІН ҚАЛЫПТАСТЫРУ

қажеттілігі туындады. Сондықтан ерте жастағы балаларды «Интеллектум» жобасына жетелеп жеткізу үшін «Легоәлем» бағдарламасы туындады. Аталған бағдарламаның авторлары балабақша педагогтері. Балаларды білуге міндетті стандартқа сәйкес біліммен қатар құрастыра білу, заттарды жіктеу, ұжыммен жұмыс жасау, кеңістікте жұмыс, т.б. қызметтерді орындай білуге жұмылдыру мақсаты алынды. [1,2]

Ұшқырлы да ұтымды ойлай білетін, өз ойын ашық айтып, дәлелді пікірді жеткізе білетін азаматтар әрқашан жоғары сатыда болатыны анық. Сондықтан, бүгінгі таңда болашақ еліміздің саналы да білімді ойларын жеткізе білетін азаматтарын тәрбиелеу – басты мақсатымыз деп ойлаймын. Біздің балабақша 2019 жылдың 1 маусымында ашылды. Интеллектуалдық бағытта ашылған мемлекеттік тілде білім беретін балабақшамыздың есігін премьер-министр Бердікбек Сапарбаев ашты.

Біздің балабақшамыздың басты бағыты – зияткерлік бағыт. Бұл бағытта біз үш деңгейлік жұмысты негізге алдық. I деңгей – «Легоәлем» - біздің балабақшада 2 жастан бастап балалар балабақшаға қабылданғандықтан, міндетті түрде кіші топ балаларын бағдарламамен қамтамасыз ету

Қазіргі заманауи талаптар сіз бен бізге, болашақ ұрпақ - сәбилерге жаңа міндеттер мен жаңа мүмкіндіктер ашып отыр. Заман талабына сай ұрпақ тәрбиелеу – біздің басты мақсатымыз деп білеміз.

Өз тәжірибемізге көшпес бұрын жалпы «Интеллектум» ұғымына тоқтала кетсек. «Интеллектум» - есте сақтау, түсіну, ақыл-ой және дерексіз ойларды қамтитын

танымдық қабілеттерге жатады. Зияткерлік қабілеті баланы саралай білуге, талдай алуға, сындарлы ойлауға, стратег болуға жетелейді. Мәселе туындаған жағдайда түрлі жолдармен шеше алу қабілетін тудырады.

«Интеллектум» бағдарламасы – «ақыл-ой ойындарынан» тұрады. Ақыл-ой ойындары баланың бойында визуалды қабылдауын, талдай жасай алу қабілетін, ойлау дағдыларын, стратегиялық ойлауын, психмоторикасын, санасын, математикалық сана алаңын, креативті ойлау дағдыларын қалыптастыруда шешуші рөл атқарады. «Интеллектум» бағдарламасы біздің балабақшада екі кезеңнен тұрады. Бұл кезеңдер бір-бірімен өте тығыз байланысты.

I кезең – «Легоәлем» деп аталады. Біздің балабақшада жалпы құрамның 50% ерте жастағы балаларды құрайды. «Легоәлем» 2 жастан бастап балаларды қамтуға арналған бағдарлама. Кабинет ерте жастағы балалардың дамуына ықпал жасайтын ірі құрылыс қалашықтары, магнитті леголар және қабырға легосымен жабдықталған. Қазіргі таңда әлемді жаулаған пандемия кезінде барлық ұйымдастырылған оқу қызметтері карантиндік шараларды қатаң қолдана отырып, жүзеге асырылады. «Лего» кабинетте барлық тәрбиешілер кесте бойынша қосымша білім беруді ұйымдастырады. «Легоәлем» барлық кіші жастағы топтар үшін күн тәртібіне енгізілді, бұл жоба ата-аналармен өткізілген сауалнамалар нәтижесінде және ерте жастағы балалардың қызығушылығы негізінде ата-аналар тарапынан қолдау

тауып отыр. Аталған тақырыпта мақалалар мен материалдар түрлі деңгейдегі БАҚ жарияланды. «Лего» ойындары картотекасы дейгейлер бойынша жасалды.

Сәбилер бақшасының басты бағыттарының бірі – Интеллектум. Интеллектум кабинетінің жұмысы 3-5 жас аралығын қамтиды. «Интеллектум» тақырыбында теориялық материалдар зерделенді, 2 педагог біліктілікті арттыру курсынан өтіп келді.

Бұл технологияның жаңашылдығы – Нобель сыйлығына иеленген ойындар жүйесі болып табылады. «Интеллектум» ойыны – болашақтың білім беру үлгісі. Балалар бұл ойынды қызығушылықпен, ынтамен ойнайды, педагог баланың жетістіктерін даму картасында белгілейді.

Интеллектум ойындары – баланың ой-өрісін дамытып, тез шешім қабылдауға, шапшаңдыққа баулиды. Бүгінде әлемнің 17 елінен 32 ойын түрі таңдалған. Интеллектум кабинеті барлық заманауи талаптарға сай жабдықталған. Кабинетте электрондық тапсырмаларға арнайы электрондық тақта, әртүрлі деңгейдегі әлемдік

ойындар, деңгейлік тапсырмалар, аталған тақырыпта әдістемелік құралдар, ақыл-ой тапсырмалар жинақтары, дидактикалық ойындар бар. Бүгінгі таңда «интеллектум» бағдарламасымен 70-тен аса бала қамтылған. Балалар аса қызығушылықпен қатысады. Әр ойынның өзіндік ерекшелігіне орай, жобаның әр кезеңінде диагностика жасалады. Балалар топпен, жұппен, жеке жұмыс жасауға дағдыланады. [3]

III деңгей – «Робототехника» кабинеті жұмыс істейді. Бұл соңғы дейгей болып саналады, алдыңғы екі деңгейден алынған барлық білім осы жерде қорытындыланады. Жоба қорғалады. Барлық үш деңгей бір-бірімен тығыз байланысты. Жеңілден қиынға принципі бойынша қызмет атқарады.

«Интеллектум» бағдарламасы толығымен тәжірибеден өткізіліп, бүгінгі таңда бағдарламаға рецензия алынды. Аталған

бағдарламаның элементтері күнделікті педагогтердің жоспарына, балабақшаның жылдық жоспарына, күн тәртібіне енгізілді. Екі жылдың ішінде біз алға қойған мақсаттарымызды біртіндеп орындадық. Бірінші жылы даму бағдарламасына сәйкес теориялық жағынан зерттеу жүргізіп, мақсатты енгізуге жағдай жасасақ, екінші жылы жүйелей отырып, алған білімді күнделікті жоспарда айқын көрініс табуға жағдай жасадық. Үшінші жылға алға қойған мақсаттарымыз: «Легоәлем» бағдарламасын толық тәжірибеден өткізу болып табылады. Бағдарлама ерте жас балаларына бағытталған, лего тапсырмалардан, сергіту сәттерінен, қимылды ойындардан, кеңістікте құрастыру сызбаларынан, жылдық жоспарымен дайын, мақсатымыз - рецензия алу және сараптамадан өткізу болып табылады.[4,5] Бұл талаптарды тәрбиеленуші моделімен сәйкестендіру жұмыстары жүргізіліп жатыр. Сонымен қатар, «little intellectual» тест тапсырмалар жинағы шығарылады және электронды тапсырмалар жинағы наурыз айында толық дайын болады. «Интеллектум» бағдарламасы бойынша, оның ішінде ажырамас бөлігі «Легоәлем» бойынша жетістіктеріміз баршылық. Аталған тәжірибемізді

республика, халықаралық деңгейде бөлісіп, түрлі марапаттарға ие болдық. «Лего» кабинетінің жетекшісі Айжан Ниязкалиевна Аксанова – Қазақстан педагогтер қауымдастығының ұйымдастыруымен өткізілген республикалық «Үздік ұстаз – 2020» төсбелгісімен марапатталды. Тақырыбы «Лего» және «Интеллектум». «Qazaq bilimi» Республикалық ғылыми-әдістемелік, педагогикалық журналында арнайы басылымда «Интеллектум» тақырыбында мақалалар, ҰОҚ жарияланды. Сонымен қатар, облыстық балалар шығармашылығы «Бүлдіршін-2021» фестивалінде біздің бүлдіршіндер гран-при иеленді. Н.Тілендиев қорының қолдауымен Нұр-Сұлтан қаласында өткізілген сайыста біздің бүлдіршіндер 1 орынға ие болды. Сонымен қатар, өз тәжірибемізбен «Тамыз-2021» педагогтердің жыл сайынғы тамыз конференциясында өз тәжірибемізбен мектепке дейінгі мекемелер басшылары секциясында бөлістік. Біздің балабақша жаңа, ұжымымыз жас, бірақ осы аз уақытта алға қойған мақсат пен міндеттерді орындадық, алға қойған алар межелеріміз де баршылық. «Интеллектум» тақырыбына педагогикалық ұжым, тәрбиеленушілер, ата-аналар болып жұмылып қызмет атқарудамыз. Қалғаны уақыттың еншісінде деп білеміз.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. Зейін және ақыл ойды дамыту кітабы. (Осман Метин, Нилгүн Метин)
2. Назарбаев Н. Рухани жаңғыру: болашаққа бағдар // «Егемен Қазақстан», 2017 ж. №0091
3. Пиаже Ж. Речь и мышление ребенка. – М., 1984.
4. Пиаже Ж. Психология интеллекта. – М., 1998; Пиаже Ж. Генезис числа у ребёнка. М., 2001.
5. «Интеллектум» сайты арқылы жинақтар. www.ulagat.com

Айтжанова Жанар Асылбекқызы
Атырау облысы, Құрманғазы ауданы
«Нұршуақ» бөбекжай балабақшасы
тәрбиеші

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДАРДА ТРИЗ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ҚОЛДАНУДЫҢ МАҢЫЗЫ МЕН ЕРЕКШЕЛІКТЕРІ

ТРИЗ технологиясын балабақшада пайдалану

Аңдатпа. ТРИЗ технологиясы баланың тілін дамыту, шығармашылық қиялын дамыту.

Түйін сөз: ТРИЗ технологиясы, «Барлығын айтуға болады».

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында оқыту формасын, әдістерін, технологияларын таңдауда көп нұсқалық қағидасы бекітілген, бұл білім беру мекемелерінің педагогтеріне өзіне оңтайлы нұсқаны қолдануға, педагогикалық процесті кез-келген үлгімен, тіпті авторлық үлгімен құруға мүмкіндік береді.

Соның бірі ТРИЗ (ӨТШТ) технологиясы - бұл өнертапқыштық мәселелерді шешу теориясы. Негізін қалаушы – Генрих Саулович Альтшуллер. Жаңа техникалық идеялардың өндірісін нақты ғылымға айналдырады, өйткені өнертапқыштық мәселелерді шешу логикалық операциялар жүйесіне негізделген.

Альтшуллер технологиясы көптеген жылдар бойы жас техниктермен жұмыс алып баруда қолданылды, содан соң оның екінші қыры пайда болды-шығармашылық педагогикасы, содан кейін TRIZ –дің жаңа бөлімі –шығармашылық тұлғаны дамыту теориясы пайда болды.

ТРИЗ технологиясының мақсаты – балалардың қиялын дамыту емес, сонымен бірге болып жатқан процестерді түсіну

арқылы оларды жүйелі ойлауға үйрету. Балабақша тәрбиешілерінің мақсаты балаларды яғни, шығармашылық тұлғаны айналасындағы әлемнің бірлігі мен қарама –қайшылығын түсіне алатын және олардың кішкентай мәселелерін шешуге қабілетті нақты практикалық білім беру құралын табу. [1]

Мектепжасына дейінгі балаларға арналған TRIZ бағдарламасы –бұл тәрбиешілер үшін егжей-тегжейлі нұсқаулықтары бар ұжымдық ойындар мен сыныптар бағдарламасы. Барлық іс-шаралар мен ойындар баладан тақырыпты, материалды және қызмет түрін өздігінен таңдап алуды талап етеді. Олар балаларға заттардың, құбылыстардың қарама-қайшылықты қасиеттерін анықтауға және осы қайшылықтарды шешуге үйретеді. Қарама-қайшылықты шешу-шығармашылық ойлаудың кілті.

Шығармашылық өнертапқыштық мәселелерді шешуді үйрену бірнеше сатыда жүзеге асырылады. Бірінші кезеңде балаға ҰОҚ кезінде шындық пен мәнді іздеу, объектіні көп функциялы пайдалану проблемасы туындайды.

Келесі кезең-«қос құпия» немесе объектіндегі қарама-қайшылықтарды анықтау, бір нәрсе жақсы, бірдеңе жаман, бірдеңе зиянды, бірдеңе пайдалы, бірдеңе қажетті, бірдеңе қажет емес.

Келесі қадам –қайшылықтарды шешу. Қарама-қайшылықтарды шешу үшін ойындар мен ертегілердің тұтас жүйесі бар. Мысалы, «суды електен қалай өткізуге болады?» тапсырмасы. Тәрбиеші қайшылық тудырады, оны беру үшін су електе болу керек, ал су електе тұрмайды. Қарама-қайшылыққа: судың күйінің өзгеруі арқылы, яғни мұзға айналу арқылы су електе түрлендірілген түрде болады /мұз/. Мәселенің шешімі - електен суды мұз түрінде беру.

TRIZ технологиясын барлық білім беру салаларында қолдануға болады. Тәрбиеші балалармен жұмыс жасауда педагогикалық ізденіс үстінде болады. Баланың сұрағына дайын жауап бермей, бірақ оның пікірін сұрап, не ойлайтынын сұрау қажет. Сол кезде ойлау процесі жүреді, ал ересек адамның жетекші сұрақтары баланың өз бетінше жауап табуына әкеледі. Міне, өз кезегінде осындай кішкене бір әрекеттің өзі баланың шығармашылық ойлауына алып келеді. Мысалы: танымдық дамуда балаларға ағаштың, металдың, әйнектің қасиеттері туралы білім бере отырып, “егер жер беті болмаса не болар еді?” деген сұрақ қою. “Ағаш, металл немесе әйнек не үшін пайдалы? Сол кезде балалар заттардың жаңа қыры мен қасиеттерін ашатын жауаптар таба бастайды. Осылайша, сұрақтар тізбегін құра отырып, біз әр түрлі жауаптар аламыз, қарама-қайшылықтарды табамыз, объективті ортаны ашамыз. Зерттеу қызметі тәжірибе жүргізуге мүмкіндік береді, сабақты қызықты әрі танымды етеді. Осылайша, тікелей іс-әрекетте біз шындық пен мәнді іздейміз.

Өнертапқыштық кезеңінде негізгі міндет: балаларды іздеуге және олардың шешімін табуға үйрету. Балалардың өнертабуы шығармашылық қиялда, жаңа нәрсе ойлап табуда көрінеді. Ол үшін балаларға бірқатар арнайы тапсырмалар ұсынылады. Мысалы, сен оқығың келетін жаңа сынып бөлмесімен

таныстыр. Жаңа ойыншық ойлап тап және т.б.

TRIZ бағдарламасы бойынша жұмыстың келесі кезеңі –ертегідегі мәселелерді шешу және арнайы әдістерді қолдана отырып жаңа ертегілер құру. Бұл жұмыстың барлығы балалар іс-әрекетінің әр түрін қамтиды- ойын әрекеті, сөйлеу, сурет салу, моделдеу, қолдану, дизайн және т.б.

TRIZ технологиясын ертегі мәселелерін шешуде немесе арнайы әдістерді қолдана отырып, жаңа ертегілерді ойлап табуда қолдануға болады. Мысалы, балаларға түлкі Бауырсақты жемейтін ертегі ойлап табуды ұсынуға болады. Немесе «Шалқан» ертегісі кейіпкерлерінің көмегінсіз Атаға үлкен шалқанды алуға қалай көмектесуге болады және т.б.

TRIZ технологиясы шығармашылық ойлауды қалыптастырып қана қоймайды, сонымен қатар проблемаларды, өмірлік мәселелерді стандартты емес шешуге жақындауға үйретеді.

«Сөйлеу каруселі» дидактикалық ойыны.

Д / ойынның мақсаты – сипаттамалық әңгіме құрастыруда шеберлікті қалыптастыру. ТРИЗ технологиясын қолдану бұл ойынды ең қызықты және ерекше етуге мүмкіндік береді, әр балаға өзінің даралығын көрсетуге мүмкіндік береді, стандартты емес ойлауды үйретеді, сөйлеу белсенділігін арттырады, көкжиегі мен сөздік қорын кеңейтеді.

Ойынның сипаттамасы.

“Сөйлеу каруселі” - бұл 4-7 жастағы балаларға арналған ашық ойын.

Ойынның құрамына кішкентай түрлі-түсті шеңберлер тігілген бір үлкен мата шеңбері кіреді, оларға карта схемалары орналастырылған.

Шеңбердің ортасында диск орнатылады, кездейсоқ таңдау арқылы балалар сипаттамалық немесе шығармашылық әңгіме құрастыруда қолданатын объект анықталады.

1-нұсқа «Әңгіме»

Балалар сипаттамалық әңгіме құрастыруы керек. Сұрақ белгісі бар ойыншы бастайды,

ол сұрақ қояды, оны таңдалған объектімен байланыстырады және оған өзі жауап береді. Әрі қарай, әр келесі ойыншы өзінің схемасына сәйкес сағат тілімен - символмен сұрақ қояды және оған жауап береді. Ойыншылардың соңғысы бүкіл оқиғаны қайталайды.

2-нұсқа «Ертегілер»

Балалар «Ертегілер» атты шығармашылық әңгіме құруы керек. Нысан негізінде әр баланың міндеті-жаңа нәрсені ойлап табу - ертегі (сөйлем құру). Сұрақ белгісі бар ойыншы «өмір сүрді» - «болды» (нысанды ауыстырады) деген сөздермен басталады. Әрбір келесі ойыншы сонымен қатар карта схемасына сүйеніп, ұсыныс жасай отырып, осы объект үшін әрекет жасайды. Соңғы ойыншы тәрбиешінің көмегімен оқиғаны қайталайды.

3-нұсқа «Ертегі»

Бұл нұсқада ертегі кейіпкерлері, ал шеңберде тақырыптық суреттер қолданылады. Ойыншылар кезек-кезек бір сөйлем құрып, оны тақырыптық

суретке байланыстыруы керек, ал алдыңғы сөйлеммен логикалық байланысты сақтау керек. Сонымен қатар, тәрбиеші белсенді қатысады, балаларға сөздерді қолдана отырып, сөйлемдерді логикалық түрде байланыстыруға көмектеседі: бір рет, кенеттен, әрине, жақсылықпен бітіпті және т.б. ертегі мағынасы бойынша.

Соңғы кезеңде алынған білімге, түйсікке, проблемалардың өзіндік шешімдерін қолдана отырып, нәресте кез-келген қиын жағдайдан шығудың жолын іздейді. Мұнда тәрбиеші тек байқайды, бала өзінің күшті жақтарына, ақыл-ой және шығармашылық мүмкіндіктеріне сүйенеді. Жағдайлар әр түрлі болуы мүмкін, адам қызметінің кез – келген саласынан. Сондай-ақ балалар шешім қабылдауды, тез қабылдау қажет болатын эксперименталды жағдайларда отыру керек.

TRIZ бағдарламасы тәрбиешілер мен балаларға адам жасына қарамастан шебер әдіс-тәсілдерді ұсынады. Жеке құралға ие бола отырып, балалар мен ересектер ортақ тілді оңай табады, бір-бірін түсінеді.[2]

Пайдаланған әдебиеттер:

1. Ustaz tilegi ғылыми әдістемелік орталық сайтынан; <https://ust.kz>
2. Ғылыми-әдістемелік журнал. Білім беру ұйымының әдіскері. №7.2019

Мырзахметова Жансая Кулмановна

Қызылорда облысы, Шиелі ауданы,
«Айналайын бөбекжай-бақшасы»
тәрбиеші

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ БІЛІМ, БІЛІК DAҒДЫЛАРЫН БАҚЫЛАУ МЕН ДАМУДА «ТАНЫМДЫҚ ОҚИҒАЛАРДЫҢ» МАҢЫЗЫ

Аңдатпа. Бұл мақалада мектеп жасына дейінгі тәрбиеленушілердің білім, білік дағдыларын бақылау мен дамытудағы «Танымдық оқиғалардың» маңызы туралы, «Танымдық оқиғалардың» жазылуы жайлы жазылған.

Түйінді сөз: Танымдық оқиға, «Бақылау», «Саралау».

«Білімдіден сөз тыңдасаң, күш тасыр,
Үйренгенді желге ұшырмай, іске асыр»
М.Қашқари

Жаңартылған білім беру мазмұнындағы бағдарламаның түйінді идеялары: «4 К» моделі, «Бала үні», «Ойын», «SMART» мақсат, «Бақылау», «Кері байланыс», «Танымдық оқиға», «Саралау» мен үшін құнды жаңалық болды. Бұл жаңа бағдарлама балалардың қажеттіліктері мен мүмкіндіктерін, жас ерекшеліктерін ескере отырып дамытумен бірге тәрбиешілердің кәсіби жетілуіне зор үлес қосатыны анық.

Білім беру бағдарламасын тиімді жүзеге асыру үшін баланы дамытуға арналған әр

жұмысымда «Бақылау» әдісін пайдалана отырып, саралау арқылы оқытатын болдым. Осы қажеттіліктерді назарға ала отырып, дарынды және талантты балаларды анықтап, олармен жүргізілетін жұмысты дұрыс бағыттауды үйрендім. Бақылау әдісі мен үшін баланың көңіл күйін, қызығушылығын, шығармашылығын, қимыл белсенділігін, дербестігін, қажеттіліктерін бақылауда жалпы немесе жеке, ұзақ және қысқа, жанама немесе тікелей мерзімде бақылау таптырмас тәсіл болды. [1. - 9-10б]

Сонымен қатар күн тәртібінде балаларға бақылау жүргізе отырып, баланы бақылай отырып, балалардың қызығушылығын жетілдіру және өзімнің бақылау дағдыларымды қалыптастыру үшін «Танымдық оқиға» жазуды жоспарладым. «Танымдық оқиға» жазу баланың қажет ететін жан-жақты қырларын бақылауға, одан әрі дамытуына тиімді тәсіл деп ойлаймын. Қызығушылығына қолдау көрсету

мақсатында бірнеше танымдық оқиғалар жаздым. Мен өз іс-тәжірибемде балалардың танымдық қабілеттерін дамытуда танымдық іс-әрекеттің алар орны туралы айтпақпын. Білімнің киелі бесігін балабақша есігін ашқан бүлдіршіндерге сепсек, кейінгі елдігімізге олар да өз үлесін қосары даусыз ақиқат емес пе? Осындай қиын да сындарлы еңбек жолындағы өз ізденісімді ұсынып отырмын. Мектепалды даярлық тобында жұмыс жасағандықтан көбінесе сол топ балаларымен жүргізілді. Танымдық оқиғаға көбінесе, ұялшақ, тұйық балалар, өзін-өзі төмен бағалайтын балалар, өз ойын айтуға қысылатын балалар, белсенді балаларға жазылды. Өзімнің іс тәжірибемдегі 1 танымдық оқиғаны таныстырсам.

Танымдық оқиға

Баланың аты-жөні: Талғатұлы

Дінмұхаммед

Жасы: 5 жаста

Жазылған күні: 18.10.2020ж.

Тақырыбы: «Оның да бар анасы....»

Талғатұлы Димаш ол «Балдәурен» мектепалды тобының тәрбиеленушісі. Анасы жұмыс бабымен Нұрсұлтанға ауысқандықтан, көшіп кетті. Ал, Димаш ата-әжесінің қолында, балабақша ауыстырғысы келмегендіктен және соңғы жыл болғандықтан қалды. Димаш алғыр бала. Барлық оқу қызметіне белсенді араласып отырады. Айтқан нәрсені тез ұғып, барлық нәрсеге қызығушылығы, білсем деген білімге деген құштарлығы жоғары болды.

Күз мезгілі еді. Күндегідей серуен кезі болатын. Балалармен аулада серуендеп, табиғатты бақылап, ойын ойнап болған соң, балалар еркін ойнауға кірісті. Кенет балалар: -Кесіртке, кесіртке,- деп шу ете қалды. Қарасам кішкене кесіртке екен. Сол-ақ екен, Раяна есімді қыз әлгі кесірткені аяғымен басып қалып еді, кесіртке екіге бөлініп, алдыңғы бөлігі әрең қозғалып, көзден ғайып болды. Балалар аң-таң күйде қалды. Мен Раянаға қарап:

- Раяна, неге олай жасадың, қорықпадың ба? - деп едім.

Раяна: - Ой, апай ол бізді шағып алса қайтеміз- деп жауап берді. Сол кезде Димаштың ағыл-тегіл болып жылап тұрғанын байқадым. Димаштан неге жылап тұрғанын білейін деп сұрасам, ол:

- Апай, енді не болады. Оның анасына обал болды ғой. Ол қазір баласын сағынып, іздеп жүрген шығар. Ол тірі жан ғой. Қалай ғана Раяна оны өлтіре салды. Неге аямады?-деп, еңкілдеп қоя берді. Мен оны жұба-туға тырыстым. Содан тікелей бақылау жасай бастадым, баланың қызығушылығын арттыру үшін. Димашқа ашық сұрақтар қою арқылы, бала үнін тыңдадым.

- Кесірткенің екіге бөлінсе де, құйрығы қайта өседі. Сен дұрыс айтасың, ол тірі жәндік. Оның да біз секілді отбасы бар. Ол кішкентай болсада тіршілік ете алады. Кел оданда балалармен бірге мына кесірткенің құйрығын көміп қояйық.

Сонымен бәріміз сол кесірткенің құйрығын топыраққа көміп, топқа оралдық. Сол күні Димаш өте көңілсіз жүрді. Ата-анасын сағынып жүргенін байқадым. Содан түс мезгілінде әжесіне қоңырау шалып бар болған мән жайды баяндап бердім. Әжесі де Димаштың анасын сағынып жүргенін айтып, ертесіне Димашты алып бір аптаға Нұрсұлтанға алып кетті. Бір апта тез өте шықты.

Жаратылыстану оқу қызметінде «Жануарлар мен жәндіктердің, бауыр-мен жорғалаушылардың күз мезгіліндегі тіршілігі» тақырыбы болатын. Сол тақырыпқа кесіртке туралы мәліметті қосайын деп шештім. Оқу қызметі басталып, күз мезгілінің ерекшеліктерін, қандай өзгерістер болатыны жайлы, жануарлар мен жәндіктер жайлы айтып, слайдтан көрсеттім. Экраннан кесірткенің суреті. Барлық балалар:

- Өткендегі, Раянаның мыжып тастаған кесірткесін қараңдар, деп еді. Димаш сөзге

араласып:

- Жоқ, ол сол кесірткенің ата-бабасы. Оны Раяна әдейі істеген жоқ. Өйткені ол білген жоқ. Кесірткенің көптеген түрлері болады екен. Анам екеуіміз интернеттен көріп зерттеу жүргіздік.-деп кесіртке жайлы біраз мағлұматты айтып берді. Менің айтқаным бір бөлек, Димаш өзінің бала тілімен тәп- тәтті қылып айтып берді. Балалар болса оны ұйып тыңдады. Ал мен кесірткелердің бірнеше суреттерін экраннан басып көрсетіп қана отырдым. Сол күнгі оқу қызметі ерекше есте қалды. Кешке барлығы ата-аналарына кесіртке жайлы Димаштан естігендерін баяндап жатты. Содан бастап бідің топта жақсы бір үрдіс қалыптасты. Алдын ала ата-аналарға қызықты тақырыпты беремін, олар сол тақырыпқа балаларын жан-жақты дайындап, балалар түсіндіріп беретін болды.

Бұл нені білдіреді? Бұдан шығатын қорытынды бала жүрегі өте нәзік. Кез келген нәрсені жүрегіне жақын қабылдайтындығы. Үлкендер секілді табиғатқа, қоршаған ортаға немқұрайлы қарай алмайтындығы. Жәнеде бәрін білсем, көрсем дейтін балалар жетерлік. Тек олардың жүрегіне жол таба білу керек деп ойлаймын.

Мүмкіндіктері: Димаштың осындай қызығушылығы бар екенін байқаған ата-әжесі, ата-анасы олармен көп жұмыстар жүргізеді. Кез келген тақырыпта олармен үлкен кісілерше әңгімелесіп, түсіндіріп отырудан жалықпайды. Менде өз тарапымнан қолымнан келгенінше көмектестім деп айта аламын. Қандай тақырып болмасын өз ойын айта алады. Келешекте мен Димаштан жақсы, керемет адам шығатынына кәміл сенемін.

Бұл танымдық оқиғаны жазбас бұрын, осы Димаш деген баланы бақылап жүрген болатынмын. Себебі ата-анасы Нұрсұлтан қаласына жұмыс аударуына байланысты Димаш ата-әжесімен қалған болатын. Өте белсенді баланың тұйықталып бара жатқанын байқадым. Әдеттегідей серуен кезіндегі кесірткенің бөлініп қалуы Димаштың кіп-кішкентай нәзік жүрегіне әсер еткенін білдім. Оның «Апай оның да анасы бар ғой» деген сөзі менің жүрегімді

елжіретіп жіберді. Әжесімен сөйлесіп, ата-анасын сағынып жүргенін, реті келсе апарып келсеңіз деген ұсыныс айттым. Жәндіктерге, кесірткелерге қызығушылығы бар екенін үйде әңгімелеп беруін өтіндім. Бір аптадан кейін келген Димашымды танымай қалдым десем де болады. Ол ата-анасымен бірге кесірткелер туралы біраз мағлұмат біліп келіпті. Өзінің білгенін балалармен бөлісті. Бұдан шығатын қорытынды бала жүрегі өте нәзік. Кез келген нәрсені жүрегіне жақын қабылдайтындығы. Үлкендер секілді табиғатқа, қоршаған ортаға немқұрайлы қарай алмайтындығы. Жәнеде бәрін білсем, көрсем дейтін балалар жетерлік. Тек олардың жүрегіне жол таба білу керек деп ойлаймын. [2,3,4.]

Жалпы педагог ретінде баланың талпынысының ілгерлеушілігін білу үшін,

жекелей бақылау жүргізе отырып, оны дұрыс бағытта түсінуге қандай көмек қажет ететінін, қалай көмектесе аламын деген шағын рефлексия жасап, қағаз бетінде жазып отырған дұрыс деп шештім. Біз үлкендер көп жағдайда балалардың бойында қазіргі әлемде қажет болатын шығармашылық қиялды, креативтілікті дамыту қажет екенін, және бала үнін тыңдау қасиеттерімізді жоғалтып алған жағдайымыз бар. Мен осы танымдық оқиға барысында, балалардың бойындағы дағдыларды дамыту үшін арнайы бақылау жүргізудің, баланың үнін тыңдаудың, олардың қойған сұрақтарымен қызықты жауаптарына айрықша көңіл бөлуіміз керек екенін түсіндім. Баланың үнін ести отыра біз оның қызығушылығын байқаймыз.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Қаженбаева А.Е. «Бала танымын ойынмен дамыту», «Отбасы және балабақша», 2002ж., №1.;
2. Меңжанова А.Н. «Мектеп жасына дейінгі педагогика» - Алматы 1992ж.
3. Жарықбаев Н. «Жалпы психология» Алматы – 2004ж.;
4. Байжұманова. Б. «Балалардың танымдық қабілетін дамыту» Қазақстан мектебі, 2000ж, №2.

Досжанова Тансулу Самаловна

Маңғыстау облысы, Ақтау қаласы
№31 «Еркемай» бөбекжайы
әдіскер

ТЕАТРЛАНҒАН ҚОЙЫЛЫМДАР АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ТІЛІН ДАМУ

«Театр – адамдарды туыстық қарым-қатынасқа тәрбиелейтін орта, сахна өнері-тіл жетпес құдіретті өмір шындығын білу, яғни адамның сахнаны сүймеуі мүмкін емес»

Театр әр балаға қуаныш, қызық, ұмытылмас әсер сыйлайды. Балалардың эстетикалық талғамын, қиялын дамытады. Қазақ халқының өнер жұлдыздарының бірі Ш. Айманов «Театр-адамдарды туыстыратын шығармашылық отбасы, сахна өнері-тіл жетпес құдіретті өмір шындығын білу, яғни адамның сахнаны сүймеуі мүмкін емес» - деген болатын. Балалар тілін дамытуда, олардың өмірге деген көркемдік көзқарастарын қалыптастыруда театрландырылған қойылымдар ерекше рөл атқарады. Балалар кейіпкерлерді ойнай отырып, олардың іс-әрекеттері мен мінез-құлықтарын береді және ойын арқылы тілдерін дамыта отырып, адамгершілік жақсы қасиеттері қалыптасады. Сондықтанда театр қойылымдары балабақша тәрбиеленушілері үшін маңызын еш уақытта жоймақ емес. Қазір балабақшаларда балалармен ертегілер мен әдеби шығармаларды рөлмен ойнау, қойылымдар қою жұмыстары жақсы жүргізілуде. [1. 9-1016]

Олардың ең негізгісі қазақ ертегілерінің кейіпкерлерінің қуыршақ театрына арналған қуыршақ киімдерінің жоқтығы. Ертегілердің балалардың жас ерекшеліктеріне қарап іріктелінбегендігі. Қазақ жазушыларының балалар жасына арналған шығармаларының аздығы. Балаларға ертегіні өлең шумақ

ретінде берілсе балалар тез түсініп, тез ролымен ойнар еді, тіл байлықтарыда тез молайар еді. Жұмысты жүйелі жүргізу негізінде төмендегі нәтижелерге қол жеткізіледі ,балалар тілі дамиды; сөздік қорлары толығады; байланыстырып сөйлеуге дағдыланады; дұрыс дыбыстау, мәнерлеп сөйлеу дағдылары қалыптасады; театр өнеріне деген қызығушылықтары артады. Театр әр балаға қуаныш, ұмытылмас әсер сыйлайды, оның көркемдік талғамын, еліктеуімен қиялын дамытады.

Кезіндегі орыстың ұлы ақыны сахнаны «сиқырлы өлке» деп атаған. Қазақ өнер жұлдыздарының бірі Ш. Айманов «Театр-адамдарды туыстыратын шығармашылық отбасы, сахна өнері- тіл жетпес құдіретті өмір шындығын білу, яғни адамның сахнаны сүймеуі мүмкін емес» деген сенімде болған. Мектепке дейінгі жасөспірім баланы тәрбиелеумен дамыту ісіне байланысты мақсаттарды шешуде сахна театр ерекше рөл атқарады. [2.8-28 б.]

Сахналандырылған ойындар желілі рөлдік ойындардан тек желілі ғана емес, сондай-ақ ойнау іс әрекетінің сипатымен ерекшеленетіні айқындалған. Сахналандырылған ойындар ойын-қойылымдары болып саналады, өйткені олар әдеби шығармалар түрінде белгілі

бір мазмұнға ие, сондықтан балалар кейіпкерлерді ойнайды. Онда нағыз театр өнеріндегідей айшықты құралдар көмегімен дауыс ырғағы, бет әлпетінің өзгеруі, қол қимылдары, дене бітімінің жағдайы мен жүріс-тұрысы арқылы нақты бейнелер қалыптасады. Мектепке ересек жастағы балалардың өзі театр ойындарын өз бетінше ойнамайды. Олардың қызығушылығын, тәрбиешінің ұсынысы бойынша және басқаруымен болатын сахналау ойындары арттырады.

Егер де кіші тобынан бастап, балалар тәрбиешінің көмегімен халық әндерімен кішігірім тақпақтарды, жұбату өлеңдерді, кіші сахна көрністерін ойнаса, ортаңғы тобында театрдың ойыншықтарын пайдалана отырып, мұны одан әрі жалғастырса, онда ересектер тобында театр іс әрекеті өз бетінше болуы мүмкін. Нағыз театрдың өзінен көрген, сондай-ақ өздері қойған сахналық ойындар балалардың ой өрісін кеңейтеді, балаларды әңгімеге араласуға, спектакль туралы ата-аналарына, жолдастарына әңгімелеп беруге итермелейді. Бұның бәрі сөйлеу қабілетінің дамуына, диалог түрінде сөйлеуге, өзі алған әсерін монолог түрінде сөйлеп жеткізуге себебін тигізеді. [3.]

Ертегілер дүниесіне сапар шегу балалардың қиялдау, елестету, тіпті өздерін ойдан шығару қабілетін дамытады. Әдебиеттің ең озық үлгілерінің адамгершілік рухында тәрбие алған балалар өздері шығарған ертегілермен әңгімелерінде өздерін әділетті көрсетіп, әлсіздермен жәбірленгендерді қорғап жауыздарды жазалауға тырысады. Барлық балалар театрды тамашалағанды жақсы көреді. Бала тәрбиесінде әр түрлі театрдың алатын орны ерекше. Қуыршақ театры баланың

дүние танымын қалыптастыруда, үлкен рөл атқарады. Балалар әртістермен бірге күліп бірге жылап отырып, өздерін мазалап жүрген көптеген мәселелердің шешімін табады.

Бүгінде бөбектердің дамуына үлкен ықпал ететін қуыршақ театрының құпияларын айтатын болсақ: тілін дамытады, себебі балалардың қолдарының саусақтарының жетілуі мен орталық мидың тілдің дамуына жауапты бөлігіне әсер етеді. Балалар театрының бірнеше түрлері бар. Ең көп тараған түрі – қуыршақ театры. Қысқа тақпақтарды жаттап, оны өзіне тән орындау кезіне бастап-ақ кішкене көлемді спектакльдер ойнала бастайтыны белгілі. Театр түрлері: Қуыршақ театры, саусақ театры, көлеңке театры, ойыншықтар театры. Саусақ театры: театр қуыршақтарының ішіндегі ең жеңілі, қол жетімдісі. Саусақ театрын оқу қызметінен тыс кезде де қолдануға болады. Ас ішер алдында қолдануға болады. Тамақ ішер кезде саусақ қуыршағы арқылы тақпақ айтуға болады. Балаларға арналған көркем шығарманы оқыту неғұрлым дұрыс ұйымдастырылса, мектеп жасына дейінгі балалардың эстетикалық талғамын дамыту соғұрлым табысты болады. Тіпті кішкентайлар тобынан тобынан бастап-ақ тақпақпен қысқа өлеңдерді айтқызғанда көркем сөздер әсерлі естілу үшін үстел үстіндегі театрды, қысқа сахналық қойылымдар көрсетуді қолдана берген жөн.

Қорыта келгенде, театр балалардың көркем қабілеттіліктерінің жетілдіріп қана қоймай оларды тұлға аралық қарым-қатынасқа, өнерге деген қызығушылықтарын арттырады. Қалай десекте театр – балалар үшін мереке, демалыс орны. Ал осындай бақытқа жол ашу біздер, тәрбиешілер үшін үлкен табыс. [4.1-9 б]

Пайдаланылған әдебиеттер тізімі:

1. Қаженбаева А.Е. Бала танымын ойынмен дамыту «Отбасы және балабақша» - 2002.;
2. Меңжанова А.Н. «Мектеп жасына дейінгі педагогика» Алматы - 1992.;
3. Жұмабекова Г. «Баланың шығармашылығын ойын арқылы дамыту», «Отбасы және балабақша» - 2003.;
4. Қаженбаева А.Е. «Бала танымын театр, ойынмен дамыту». А.Е.Алдабергенова. «Бала мен балабақша» - 2002.

Атаманюк Наталья Васильевна

воспитатель ИЗО

«Комплекс «школа-ясли-сад «Таңшолпан»,
Карагандинская область, Абайский район,
город Абай

КОНСПЕКТ ЗАНЯТИЯ В ГРУППЕ ПРЕДШКОЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ НА ТЕМУ «ВЕСЁЛЫЕ ОСЬМИНОЖКИ»

Аннотация. Тематическое занятие направлено на развитие творческого воображения, на умение изображать предметы в различных художественных техниках. Все аспекты реализуются через творческо - игровую деятельность.

Ключевые слова: Композиция, шаблон, морские обитатели, мазок.

Цель: Формирование умений изображать предметы в различных художественных техниках.

Образовательный аспект: Учить создавать выразительные образы морских обитателей подводного мира, дополнять рисунок подводного мира волнистыми линиями (водоросли), мазками, тычками (дно). Пользоваться шаблонами, закрашивать изображение при помощи гуаши и ватных палочек.

Развивающий аспект: Развивать творчество дошкольников в процессе создания образов, используя различные техники рисования, умение строить художественный замысел.

Воспитательный аспект: Воспитывать чувство удовлетворённости хорошо выполненной работой, чувство радости за товарищей, которые выполнили красивые рисунки.

Творческие ресурсы: Образцы с изображением осьминогов, шаблоны, лист А4, гуашевые краски разного цвета, кисточки, непроливайки, карандаши, салфетки, мольберт, слайды с морскими обитателями, аудио запись "Шум моря,

мотивационное изображение подводного мира, мама Осьминожка.

Ход занятия.

Утренний круг:

«Сәлеметсіз бе, теңіз көк! Здравствуй, солнце золотое!

Hello heaven and earth! Здравствуйте, мои друзья!»

(Дети прикасаются ладошками друг к другу).

Воспитатель: Сегодня в гости к нам спешит необычный житель морей и океанов.

«Груша с длинными ногами

Поселилась в океане.

Целых восемь рук и ног!

Это чудо ...(Осьминог)».

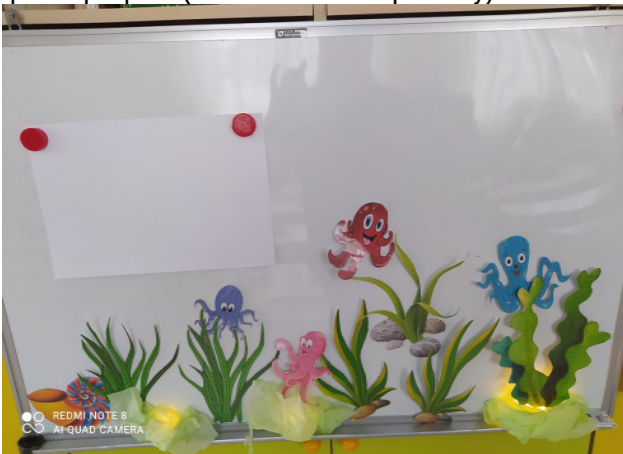
Появляется мама – Осьминожка (дети здороваются). Мама рассказывает историю, которая с ней произошла (аудиозапись).

«Жили мы в море со своим осьминожкой, и было у нас осьминожков немножко. Мои маленькие детки - осьминожки плавали, резвились, стайками носились. Вдруг, приплыла зубастая акула, всех моих деток - осьминожек распугала, и теперь я не знаю где их искать. Обратилась я к морскому сыщику - морскому коньку. Он всё море

обыскал, у кита он побывал, только кит не видел деток. Сыщик по морю поплыл у дельфинов он спросил. Дельфины тоже не видали осьминожек. Сыщик к вам теперь направил. Помогите крошек – осьминожек отыскать». [1.1-6стр.]

Воспитатель: Мама Осьминожка, а какие у тебя детки? На кого они похожи?

Осм: Они такие же, как и я, только маленькие. А вот, посмотрите, это их фотографии (показывает картинку).

Воспитатель: Дети, хотите помочь маме Осьминожке? (Да).

Воспитатель: Мама Осьминожка, не грусти, мы тебе поможем вернуть твоих деток. Давайте нарисуем красивых, разноцветных осьминожек. Хотите, научу Вас? (Да).

Воспитатель: Приглашаю Вас пройти за столы (обращаю внимание на море, изображённое на доске).

Воспитатель: Посмотрите на картинки, каких цветов бывают осьминоги? (рассматривание образцов).

Кто мне сможет описать их?(Голова – это туловище у осьминога в виде купола зонтика или гриба, и восемь ног. Поэтому его так и называют - осьминог).

Показ техники рисования осьминога: обвести шаблон по выбору простым карандашом, раскрасить в любой цвет (ситуация выбора), в конце нужно нарисовать глазки. А как глазки можно изобразить без кисточек? (Ватными палочками). Для этого палочку макаем в черную краску и оставляем отпечаток на голове осьминога. Таким же образом рисуем «присоски» контрастного цвета на щупальцах осьминога. В море очень много водорослей, мы их тоже будем рисовать. Какого цвета водоросли? Какой они формы? (они зеленые, длинные и волнистые). Кто хочет показать, как их нужно рисовать?

Беседа по пяти компонентам.

Прежде чем мы приступим к работе, давайте поиграем как маленькие осьминожки (пальчиковая гимнастика).

Игра «**Осьминог**» Жил в глубоком море славный осьминог. Говорят, что было у него семь ног. Непослушные были ноги у него, Шутом-танцором делали его. Однажды прыгали, скакали – Семь ботинок разорвали. Чтоб ботинки починить, Надо гвоздики прибить. Осьминог взял молоточки, И прибил враз все гвоздочки. Не успел отдохнуть осьминог, Снова пляшут его семь ног.

(Дети самостоятельно придумывают движения и выполняют их в соответствии с текстом).

Самостоятельная работа детей под спокойную музыку. Анализ детского творчества. [1.6-20стр.]

Воспитатель: Посмотрите, мама Осьминожка очень счастлива, все её детки на месте. За вашу помощь она вас благодарит и хочет наградить (достаёт волшебную коробочку, дарит морские камушки и ракушки).

Дети благодарят, прощаются.

Рефлексия: Дети оценивают своё творчество при помощи смайликов.

Список литературы:

1. Э.Успенский «Разноцветная семейка», загадки, «Шум моря» yandex.ru/efir.

Шуреғалиева Жупар Нигметоллаевна

Атырау облысы, Исатай ауданы,
Аққыстау ауылы, «Нұршуақ» бөбекжай-
бақшасының тәрбиешісі

МАМАНДЫҒЫМ - ТӘРБИЕШІ

Эссе

Мектепке дейінгі мекемеде бала жанының бағбаны болу қызықты да аса ауыр жауапкершілікті талап ететін қызмет. Тәрбиеші баламен бірге балалар әлеміне кіріп балаларды жан дүниесімен жақсы көргенде, ұғына білгенде ғана бала жүрегіне жол табады деп есептеймін. Балалар - біздің болашағымыз, егемен еліміздің көк туын желбіретер ертеңі. Осы келешек ұрпақтың ойы озық, білімі терең тәлім-тәрбиесі жоғары болуы үшін тынымсыз еңбектің арқасында қол жеткізе аламыз. Менің балабақшада тәрбиешілік қызмет атқарғаныма бірнеше жылға аяқ басып барады. Мен өз жұмысымнан еш жалыққан емеспін. Білемін, біздің мамандық басқа мамандықтардай емес, өзгеше мамандық. Мен білетін мамандықтардың ішіндегі тәрбиешінің жұмысы ең қиын да қызықты мамандық деп есептеймін. Балаларды ана тілінде анық сөйлеуге, коммуникативтік дағдысының қалыптастыруы, ойындар ойната отырып, сөздік қорларын да байытатын, шағын өлеңдер мен тақпақтарды да жаттатқызып айтқызатын, кішкентай балалармен бала болып ойнай отырып, балалардың үніне құлақ түріп, сұраған сұрақтарына еш жалықпай жауап беретін, балалардың ой-сезімдерін анық, еркін, көркем жеткізе алуға баулумен қатар танымдық қабілеттерін дамыту, ертегі оқу, ертегінің кейіпкерлерін танып білуіне көмектесетін - әрине тәрбиеші. Өз баласынан

да артық бағып, тобының балалары үшін өз балаларына қарауға уақыты аз болса да еш ренжіместен жұмысын жалғастыратын тәрбиеші ұстаздар. Ал мен өзімнің қасымда сол кішкентай бүлдіршіндерің барына қуанамын, олар әрқайсысы өз қылығымен тәп-тәтті, алғыр, ұяң. Бүлдіршіндермен өткізген уақыт өте қызықты әрі тез өтіп кеткенін білмей де қаласың. Бәрінен де - балаға жылы жүрек, махаббат керек. Ұстаз - киелі де қиын мамандық иесі. Адам тәрбиелеу баланы өмір сүруге үйрету - өте қиын шаруа. Тәрбиеші күн сайын ерлікке пара-пар жұмыс жасайды деп есептеймін. Бір-бір үйдің үкілеген үміттерін ата-ана өзіңе сеніп тапсырғанда қуанып та қобалжып тұрасың. Мен бақшада балалар арасында көптеген жылдар көмекші тәрбиеші болып жұмыс жасай жүріп тәрбиешінің баламен жұмыс жасауын сырттай бақылау жасап, саралап, тәрбиешілік мамандыққа қызығып, осы мамандықты таңдап оқуға тапсырғаныма еш өкінбедім. Менің тәрбиешілік еңбек жолымның басталғанынан өз кәсібіме деген құрмет пен жақсы көзқарасымның қалыптасуына әріптес ұстаздарымның еңбегі зор. Алғаш жас маман ретінде еңбек жолымды бастағанда бар білгенін аямаған, білмегенімді үйреткен Ізтаева Айтолқын, Қапажанова Жанаргүл, Қайрова Нұргүл атты педагог ұстаздардан көптеген үлгі-өнеге алдым. Мен балаға деген мейірімділік пен қамқорлықты, жанашырлық пен

шыдамдылықты сезіне біліп жұмыс жасасам да, осы кісілердің арқасында әрдайым шығармашылық пен ізденісте болып іздену үстінде өз-өзімді тынбай дамыта білу қажет екенін ұғына білдім. Балабақшаға келген балалардың жүздері сондай жарқын, көңілді, одан қалды ата-аналардың да өзіңе деген ақ пейілдері мен ниеттерін сезіп, байқап, көріп отырып ерекше сезімге берілесің, жас балаша шаттанып, қуанасың. Менің тәрбиеші бола жүріп түсініп, ойыма түйгенім болашақта өз-өзіне сенімді, дербестігі дамыған, өз ойын ортаға тастай алатын тұлғаның өсіп жетілуіне ұстаздар қауымы тереңірек ой тастап жұмыстанса деп ойлаймын. Жалпы біздер, ұстаздар, бала бір нәрсені үйренсін, ұғып алсын деген мақсатта педагогтердің ұйымдастырылған оқу қызметтерінде көп түсіндіре бермей ашық сұрақтарды қоя отырып, баламен кері байланыс жасап бала үніне құлақ түріп тыңдауымыз қажет екенін ұғынып келемін. Оқу қызметтерінде балаларды командаға бөліп, жұппен жұмыс жасаудың тиімділігін әрі қызықты болатынын, балалардың өздері бірін-бірі бағалай алуы дамитынын айтқым келеді. Балаға еркіндік беріп, бала үнін ескеріп отыру арқылы балалар көптеген жетістікке жетеді деп ойлаймын.

Ұйымдастырылған оқу қызметінде және күннің екінші жартысында тәрбиешінің жетекшілігімен жүргізілетін ойын, еркін ойын, құрылымдалған ойындарды алға қарата жүйелі ұйымдастыра отырып, бала бойына сіңірте білсек балаларымыз сол ойын арқылы жан-жақты дами берер еді деп есептеймін. Серуен кезінде, топта баланы бақылап қадағалау жүргізіп отырсақ, оны тереңірек зерттеп, баланың қандай нәрсеге бейім екенін байқап, баланы қызықтыратын әдіс-тәсілдерді көбірек пайдалансақ және де ата-анамен байланыс жасап, ол баланы ары қарата зерттеп дамуына жағдай жасап танымдық қабілетін ашсақ өзіміз үшін де қоғам үшін де үлкен жетістік болар еді деген ой қалыптасты. Біздер, мектепке дейінгі педагог болғаннан кейін өз жұмыс орнымызда балаға бағыт-бағдар беріп, бала үнін естуге жұмыстансақ бала да жақсы жетістіктерге жетер еді. Тәрбиеленушілерім бақша ішілік, аудандық, облыстық сайыстарға қатысып келеді. Сондықтан да осы балаларды өсіре отырып, өзім де осы саланың үздігі неге болмасқа деген оймен аяқтағым келеді.

Ташкина Татьяна Александровна
воспитатель,
«Детский сад имени Ю.А. Гагарина
г. Кокшетау, Акмолинской области»

ДИАГНОСТИКА ГОТОВНОСТИ ДЕТЕЙ К ШКОЛЕ

Анотация. Методика «Графический диктант» позволяет подготовить ребенка к обучению в школу.

Ключевые слова: графический диктант, мелкая моторика, графические навыки.

Одной из актуальных проблем в современном образовании является подготовка ребёнка к обучению в школе. Большая часть родителей, задумываясь о том, как лучше всего подготовить детей к школе, обращают внимание, как правило, на умение его считать и читать. И ведь они даже не представляют насколько важно тренировать у ребенка мелкую моторику, как одно из главных условий дальнейшего успешного овладения письмом.

Проблема развития мелкой моторики у детей является актуальной на данный момент еще и потому что, развивая мелкую моторику, мы развиваем все психические процессы ребенка. Важно то, что неподготовленность к письму, недостаточность движений ручной моторики может вызывать негативное отношение к обучению в школе уже на самых первых его этапах. В дошкольном возрасте важна работа именно по подготовке к письму, а не само письмо. Дети должны научиться произвольно управлять движениями пишущей руки, зрительно контролировать направление и скорость этих движений, сохранять их длительность, слитность.

Как показывает опыт работы, развитие графических навыков подготавливает руку ребёнка к письму, учит ориентироваться на листе бумаги и в тетради, что служит

хорошей базой для успешного обучения в школе. [1]

Низкий уровень развития графического навыка является причиной целого ряда трудностей в обучении письму:

- низкий темп письма;
- быстрая утомляемость при письме;
- трудности в воспроизведении формы графических элементов;
- слишком сильный нажим;
- неровная линия;
- несоблюдение размера графических элементов;
- несоблюдение наклона письма;
- большое количество помарок и исправлений;
- нежелание выполнять письменные упражнения.

В настоящее время существует множество методик, которые ставят своей целью развитие мелкой моторики руки.

Методика «Графический диктант» была предложена в свое время Д.Б. Элькониным, но мало кто помнит, что прообраз этих диктантов был введен К.Д. Ушинским. В «Азбуке» Ушинского сначала помещались рисунки для изображения их детьми (переноса) на квадратной клетке. Все это делалось с целью подготовки глазомера ребенка и развития мелкой моторики руки.

В группе дошкольной подготовки

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРІБЕ

д/с им. Гагаринабыла разработана и апробирована вариативного программа по развитие графических навыков детей от 5 лет «Волшебные клеточки».

Целью программы является - развитие мелкой моторики воспитанников путем использования графических диктантов.

Обучение графическому диктанту происходит в несколько этапов:

1 этап - работа на нелинованном листе (ориентировка на листе);

2 этап - работа в тетради в крупную клетку или «Игровизоре» Воскобовича (приложение 1);

3 этап - работа в тетради в мелкую клетку. Графические диктанты дополняются загадками, скороговорками, чистоговорками и пальчиковой гимнастикой. (2, 23 с.)

Поэтому в процессе такого занятия ребенок отрабатывает правильную, грамотную и чёткую речь, развивает мелкую моторику рук, пополняет свой словарный запас.

плоскости бумаги, ритмичность.

Кроме того, всю работу мы выполняем в обычной тетради в клетку.

В результате реализация данной программы ребенок умеет точно выполнять задания по зрительно воспринимаемому образцу, свободно распознает понятия «вверх», «вниз», «вправо», «влево», «диагональ». Владеет навыками работы в тетради: сколько клеток (строчек) отступить сверху, снизу и т.д. В конечном итоге не только умеет четко ориентироваться на пространстве бумаги, но и развивает мелкую моторику руки. [3]

В ходе обучения формируются такие важные качества движений, как точность, гибкость руки, умение ориентироваться на

Список использованной литературы:

1. О внесении изменений и дополнений в приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 31 октября 2018 года № 604 «Об утверждении государственных общеобязательных стандартов образования всех уровней образования» (Приказ МОН РК от 5 мая 2020 года № 182)
2. Типовая учебная программа дошкольного воспитания и обучения от 24 сентября 2020 года № 412.
3. «Волшебные клеточки» программа вариативного компонента по развитию графических навыков детей 5-6 лет с использованием приемов графического диктанта./ Составитель Ташкина Т.А., воспитатель ГККП «Детский сад имени Ю.А.Гагарина города Кокшетау при отделе образования по городу Кокшетау управления образования Акмолинской области», 2021 г. – 100 стр.

Ашимова Зоя Нурмаханбетовна
Қызылорда облысы, Шиелі ауданы,
«Айналайын» бөбекжай-бақшасы»
педагог-психолог

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЖАСТАҒЫ БАЛАНЫҢ EQ ЭМОЦИОНАЛДЫҚ ИНТЕЛЛЕКТІСІН ДАМУДЫҢ МАҢЫЗЫ

Аңдатпа. Мақалада баланың эмоционалдық интеллектін дамытудың, қоғамдық ортаға бейімделудегі маңызы жайлы айтылған.

Түйінді сөздер: бала тәрбиесі, эмоционалдық интеллект, білім беру саласы, бала психологиясы.

*Кез келген адам ашулана алады – бұл оңай;
бірақ қажет болған адамға ашулану және қаншалықты қажет болғанша ашулану,
маңызды себеп үшін шамасына қарай ашулану, - бұл барлық адамға бірдей берілмейді.
Аристотель*

Баланың эмоционалдық интеллектін қалай дамыту керек? Эмоцияларды ажырату мен оларды басқара білу дегеннің қаншалықты маңызды екенін түсіне бермейміз. Ал ол деген- адамның тек қана жұмыста емес отбасылық өмірі мен жалпы жеке өмірінде де сәтті болудың ең маңызды құрамдас бөлігі. Сіз ойланып көріңізші, неге мектеп қабырғасында үздік оқығандардың барлығы өмірде жетістікке 100 пайыз жете алмайды, ал мектепті зорға анда санда барып жүріп орташа деңгейдегі аттестапен шыққандардың көпшілігі керісінше өмірде жетістігі мол аухатты кәсіпкерлер болып шыға келетіні туралы? Бұл сауалға тікелей эмоционалдық интеллект теориясы жауап береді. Ол не және ол нәрсені баланың бойында дамытуға болады ма – тереңірек қарастырып көрейік.

Эмоционалдық интеллект деген не? Эмоционалдық интеллект деген термин - заманауи ғылымда жақында ғана яғни

30 жыл бұрын пайда болды. Бұл уақытқа дейін адамның сезімдері мен эмоциялары және оларды басқару жағы өздігінен жалпы даму барысында жетіледі және ешқандай қосымша жаттықтыруды қажет етпейді, деп ойладық. Бірақ ғалымдарды әрдайым IQ зияты жоғары адамдар неге жетістікке жете алмай қиналады деген сауал мазалап келді.

[1.1-236]

Осылайша (ЭИ) өз эмоциясы мен қатар өзгенің де эмоциясын түсініп қабылдау, қажетті бағытта басқарып пайдалана білу дағдысыларының жиынтығынан құралған эмоционалдық интеллект теориясы шыққан.

Эмоционалдық интеллектіні 4 компонентке бөледі: Қабылдау - өзінің және өзгенің эмоцияларын бет пішініне, даусына, жесты мен мимикасына қарап ажырата білу. Түсіну – Болған жағдай мен эмоцияның арасындағы себеп салдарды түсіну. Басқару – өз эмоцияларын басқара білуі және қандай да бір мақсаттарға жету үшін өзгенің эмоцияларын пайлана білу. Ойды тізгіндеу- сезімдер мен эмоцияларды қажетті бағытқа (шығармашылық, спорттық жетістіктер) бұра білу. Әрине бұның барлығы қиын болып көрінуі мүмкін, алайда осы жағдайдың барлығы яғни, 4 компонент те баланың 3 жасынан бастап көрініс таба бастайды. Балаларды психологтар деп бекер айтпайды, өйткені олар ата анасының «осал» тұстарын анық біледі де соған батыл әрекет етеді, мысалы тәттілерді сұрайды, жаңа ойыншықты сұрайды, т.б. Міне осы баланың алғашқы эмоционалдық интеллектісінің көріністері, ал оны сауатты дамытуды қолға алатын болсақ оның болашағына зор үлес қоса алатынымызға сенімді болуға болады.

Мектепке дейінгі жастағы балаға эмоционалдық интеллектіні дамытудың қандай қажеті бар? Біріншіден, баланың коммуникативті дағдаларын дамыта отырып, құрбыларымен дұрыс қарым қатынас құруына себеп боламыз.

Екіншіден – өзінің әрекеттерін тізгіндеуіне, эмоцияларын басқаруына, және саналы түрде ықпал жасауына себеп боламыз.

Үшіншіден – адамдарды тануына, жақсы немесе жаман қылықтарды ажыратуына, яғни тәрбиесіне тікелей жағымды ықпал ете аламыз.

Төртіншіден – баланың топбасшылық қасиеттерінің ашылуына және өзіне сенімді болуына себеп бола аламыз.

Бесіншіден – қандай да бір қиын жағдайларға тап болғанда саналы түрде шешім қабылдай білуіне себеп боламыз.

Эмоционалдық интеллект адамның психологиялық денсаулығымен тығыз байланысты - неғұрлым ол биік болса, соғұрлым адам сабырлы келеді, психосоматикалық аурулармен ауыра қоймайды, сондықтан да саналы, мықты да берік қарым қатынастағы бақытты отбасылық өмірді құра алады. Адамның жеке және қоғамдағы өміріндегі жетістігі мен сәттілігінің 80 % осы ЭИ сінің даму деңгейіне байланысты, және 20 % ғана классикалық ақыл ой зиятына байланысты екенін ғалымдар дәлелдеп отыр. [1.23-416]

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Гоулман Д. Эмоциональный интеллект. Почему он может значить больше чем IQ/ Д.Гоулман- «Манн,Иванов и Фербер (МИФ)», 1995 – (МИФ Саморазвитие)

Тоқсанбаева Айгерім Жаңабекқызы

Қызылорда облысы, Шиелі ауданы
«Айналайын» бөбекжай-бақшасы»
тәрбиеші

М.МОНТЕССОРИДІҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ЖҮЙЕСІ НЕГІЗІНДЕ БАЛАЛАРДЫҢ ДЕРБЕСТІГІН ДАМУ

Аңдатпа. Бұл мақалада мектепке дейінгі ұйымдағы тәрбиеленушілерді М.Монтессори жүйесі негізінде өзіне сенімді, мықты тұлға ретінде тәрбиелей отырып, баланың дербестігін дамытудың маңыздылығы туралы жазылған.

Түйінді сөз: Монтессори, үш басты қағида, Монтессори педагог, педагог ролі, негізгі принциптер.

Мемлекеттік жалпыға міндетті білім беру стандартында 1-6 жас аралығында балалардың дамуының сензитивті кезеңдерінің өзара байланысын қамтамасыз ету үшін ортаны ұйымдастыру қарастырылған. Идея М.Монтессоридің әдістемесі бойынша ортаны ұйымдастыру талабымен үндес болып келеді. Елімізде қазіргі таңда мектепке дейінгі ұйымдарда, жеке оқыту орталықтарында М.Монтессори идеясын дамытып, заман талабына сай, баланы жан-жақты, өзіне-өзі қызмет ете білуге дейінгі тәрбиелеу мен оқыту, жас ұрпақты тәрбиелеу аса жауаптылықты қажет етеді.

Мария Монтессори: «Жас ұрпақтан мықты, күшті тұлғалар тәрбиелеп шығаруымыз міндет, ал мықты адамдар деп, -біз өзіне сенімді, тәуелсіз тұлғаны айта аламыз». Өзіне-өзі сенімді, тәуелсіз, өзін сыйлайтын тұлға тәрбиелеу М.Монтессоридің алға қойған мақсаттарының бірі екенін жазбалардан оқып, біліп, үйренетініміз белгілі. Бұл жүйенің ерекшелігі, өзіндік қағидаларымен қайталанбас көзқарасымен орын алады.

Жалпы Монтессори жүйесі бала табиғатына байланысты құрылатыны бар. Баланың

өсіп жетілуіне не қажет? Оның қажеттілігі өзінің қызмет атқаруға деген ұмтылысы екендігін баламен жүргізілген жұмыстар, бақылаулар, тәжірибе алмасулар аясында дәлелдеген. «Бала анасының көкірегінен ажырағаннан бастап, өзіне қызметке көшуінің басы», -деп есептеген. Баланың өзіне қызметке көшуі, сол өмірге бейімдеу Монтессори ортада іске асырылатыны көрсетеді. Баланы бесікте жатқан кезден бастап дамытушы материалдар ұсыну қажет екенін, бала 3 айынан бастап, қимыл жасауы, аяқтарын көтеруі, аяғы жететін жерден доп байлап, сол затқа жетуге деген ұмтылысы, өмірдегі қимыл әрекетке үйренуге, дамытуға мүмкіндік жасап баланы жетелейді. [1.]

Монтессори жүйесін ерте жастан дамытудың маңыздылығы – баланы белгілі бір стандарт бойынша емес, өзінің қалауымен, еркімен жұмыс жасауымен жүргізілуінде. Ерте жастан дамытудың ерекшелігінің бастысы баланы өзін-өзі бейімдеу болып табылады.

Ересек адамдар (ата-ана, педагог т.б) балаға тек көмекші бола алады, егер балада қандайда бір қиындық, қоршаған ортаны

ИННОВАЦИЯ ЖӘНЕ ТӘЖІРИБЕ

танып білуде, ортаға жаңадан келгенде ғана жетелеу көмектесу, алға ұмтылдыру ғана орын алуы қажет.

Ересектердің балаға қажеті жоқ деген сөз емес, олар балаға кез келген жаста болса да, Монтессори ортада балаға қажет кезінде көмекке келуші рол атқаруы керек. Монтессори жүйесі арқылы бала дербестігін дамытудағы басты ұстаным-ұйымдастырылған ортада, материалмен жұмыс барысында болсын балаға түсіндіргенде өте аз мөлшерде сөйлеу керек, бала не жасау керектігін түсінетін жағдайда Монтессори ортаға келеді. Ал, артық сөз өзімен-өзі жұмыс жасауға кедергі келтіретіні сөзсіз. Монтессори ортаға бала алғаш келген күннен бастап, еркіндікті сезіне білуін, дербестігін ескере отырып, баланың өзін ортада еш қорқынышсыз, тұлға екендігін сезіндіретіндей қарым-қатынастар болуы қажет. Өзін ортада еркін сезінгеннен кейін балада сенімділік пайда бола бастайды. Балада кезең-кезеңімен ақыл-ой әрекеттері қалыптаса бастайды.

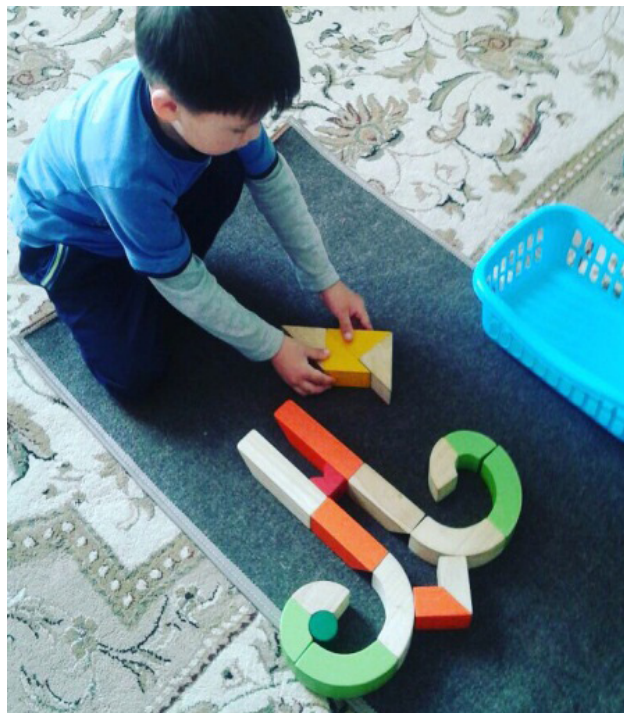
1 кезең баланың мотивациясын құру;

2 кезең нақты іс-әрекеттерді орындату;

3 кезең орындалатын нақты іс-әрекеттің сипаттамаларын дауыстап айту;

4 кезең іс-әрекет «өзіне» деген сөздермен бірге жүреді.

5 кезең іс-әрекетті ауызша сүйемелдеуден бас тарту, ақыл-ой, қимыл әрекетін қалыптастыру. [2.]

Әр кезеңде әрекет басталады. Осы орайда Монтессори жүйесі аясында жұмыстар жалғасын табады. Бала бастапқыда мотивацияланған, ортаға қызығушылық танытады, өйткені ол әр тақырыпты басқаруға болатын арнайы ұйымдастырылған ортаға түседі. Әрбір кезеңдер әр балаға дербес қызмет атқара отырып, дамыту жолдарын бірге жалғастырып отырады. Егер балаға дербес қызмет көрсетілмесе, бақыланбаған жағдайда оның дамуына кедергі келтіретініміз айдан анық. Сол себепті баламен дербес әрекет ете

отырып оны дамыту жолдарын қарастыру қажет. Бала күнделікті көрсетілген алгоритмге сәйкес әрекет ете отырып, оны бекіту үшін өз әрекеттерін пайдалануға ынталы бола бастайды. Соңында бала автоматтандырылғанша әрекет етеді, ол дағдыға айналады, интерьерленеді, баланың ішкі меншігіне айналып, бала ортадағы әрбір аймақтағы материалдарды өздігінен дамытуға көшеді, былайынша айтқанда «асырып жіберуге» дайын болады, өздігінен әрекеттерді ойлап табуға ынталы келеді. [3.]

Монтессори жүйесінің бастапқы пайда болуының өзектілігі оқыту мен дамытудағы келесі артықшылықтарды ескеру қажеттілігінен туындаған. Баланың жеке ерекшеліктерін есепке алу, әр баланың белсенді іс-әрекеті, даму ерекшеліктері бар әр баланы оқыту мүмкіндігі. Монтессори жүйесіндегі ұғым: Монтессори білімінің барлық деңгейлеріндегі бірлігі мен тұтастығын білдіреді: философиялық, психологиялық, педагогикалық және әдістемелік. Білім беру

жүйесінің негізгі айырмашылықтары – оның құрамдас бөліктерінің бір-біріне қайшы келмейтін ажырамас байланысы.

Монтессори жүйесі негізгі сенсорлық өзара әрекеттердің негізгі іргетасын қалауды ғана емес, сонымен бірге интеллектуалдық дамуына мүмкіндік береді. Барлық аймақтардағы «дайындалған ортада» жұмыс тәжірибесімен расталады. Қазіргі Монтессори жүйесіне біріктірілген әдістерді, педагогикалық әдістерді, дидактикалық материалдарды қолдану түзету педагогикасы саласында қолдану үшін өзекті болып көрінеді. Атап айтқанда баланы баланы жан-жақты дамыту мен іс-жүзінде оңалту болып табылады. Монтессори жүйесіне енгізілген тетіктердің терапевтік әсері дамуында проблемалары бар балаға өз қиындықтарын тапшылықтан нормаға дейін жету жолында алға жылжуға көмектесетіні дәлелденген, дегенмен бала дамуында одан әрі терең талдауды қажет ету жолында жұмыстар жалғасын табатыны белгілі. [4.]

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Әдістемелік нұсқаулық «Әртүрлі жастағы Монтессори тобында балалардың дербестігін дамыту» Қызылорда 2020ж.;
2. Секачев М.В «Монтессори-терапия. Опыт и перспективы развития» Москва, 2010ж.;
3. Юлия Фаусек «Воспоминания Монтессори-педагога» Москва Форум, 2010ж.;
4. Красюк О.В «Система Монтессории: от практика к теории» Москва, 2010ж.

Кашапова Мария Викторовна

воспитатель

«Комплекс «школа – ясли-сад «Таңшолпан»,
Карагандинская область, Абайский район,
город Абай

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ КАМЕШКОВ «МАРБЛС» В РАЗЛИЧНЫХ ВИДАХ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ С ДЕТЬМИ ДОШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА

Аннотация. Нетрадиционные материалы любопытны детям как игра с неизвестными, их использование вносит некий элемент сюрприза, волшебства, ожидания чуда, а ведь, как известно, познание мира, учение начинаются с удивления. В этой статье представлен опыт работы по внедрению такого нетрадиционного материала, как камешки «Марблс» в образовательную и воспитательную работу.

Ключевые слова: камешки Марблс, мелкая моторика, сенсорное развитие.

Источники способностей и дарований детей на кончиках пальцев.

От пальцев идут тончайшие ручейки, которые питают источники творческой мысли
В.А. Сухомлинский

Применение камешков «Марблс» - это один из нетрадиционных приемов обучения, интересный для детей. Игра в «Марблс» признана детскими психологами одной из самых полезных для подрастающего поколения: она развивает меткость, скорость, точность и моторику, а красивые оттенки стеклянных камешков пробуждают в ребенке чувство прекрасного. Работа с нетрадиционными материалами включает в себе большие возможности: она удовлетворяет познавательную активность ребенка, способствует развитию творческого мышления, благотворно влияет на развитие умственных способностей, мелкой моторики, зрительной памяти, глазомера, повышает интерес к занятиям, снимает усталость. Через интересные формы работы, творческую предметно-практическую деятельность ребенок познает окружающий мир, учится.

Моя работа с данной технологией началась с поиска и приобретения самого материала. Коллекция получилась большой и разнообразной. Цвет, форма, фактура камешков позволили разработать большое количество игр и упражнений для дошкольников: «Найди по описанию», «Узнай на ощупь», «Разложи по темам», игры на классификацию: «Разложи по цвету», «Разложи по форме», «Разложи по размеру», «Темный-светлый», «Гладкий-негладкий». [1]

Использование этих камешков в работе не требует длительной подготовки к занятию. Все камешки хранятся в отдельных контейнерах, необходимо просто выбрать нужный. Разноцветные камешки успешно применяются для создания сюрпризного момента, эмоционально-положительного настроения, для релаксации. Помогают развитию сенсорных способностей, мелкой

мускулатуры рук, внимания, речи, памяти, мышления детей.

Следующим этапом, стал поиск и разработка необходимых дополнительных средств и материалов. В итоге, была подобрана и распечатана картотека игр и иллюстраций для развития художественно-эстетических способностей. Картотека иллюстраций получилась на разные темы: «Цветы», «Транспорт», «Сказочные сюжеты», «Игрушки», дети с удовольствием дополняли их камешками. Благодаря тому, что иллюстрации были цветными, детям было необходимо только выбрать необходимый цвет. Вроде не сложные упражнения, но решают несколько задач: развивают сенсомоторные способности, выполняют щипковые и пинцетные пальчиковые захваты, развивают координацию движений рук, внимание. [2]

Для усложнения задач, в копилку к цветным иллюстрациям добавила черно - белые раскраски, так же на различные темы. Закрепляя познавательные навыки, были разработаны «поля-карты». Они являются главным помощником для обучения детей ориентированию на плоскости. Широкое применение данного материала «поля-карты» нашли как на фронтальных занятиях, так в самостоятельной деятельности.

Декоративные камешки «Марблс» - это особый дидактический материал. Красота камешков завораживает настолько, что не только детям, но и взрослым хочется их подержать в руках, переключивать и рассматривать. Эстетическая привлекательность «Марблс» вызывает интерес у

современных детей. Несмотря на внешнюю простоту и доступность, данная технология способствует решению целого ряда задач:

- развивает сенсорику, исследовательские действия;
- способствует закреплению, понятий величины, формы, цвета, количества;
- развивает умения сравнивать, классифицировать, группировать, чередовать по признаку, анализировать;
- развивает навыки порядкового и количественного счета;
- развивает чувство ритма, цвета, композиции;
- способствует развитию ориентировки в пространстве, на листе бумаги;
- способствует развитию воображения и творчества.

И самое главное для нас - способствует развитию самостоятельности и инициативности ребенка.

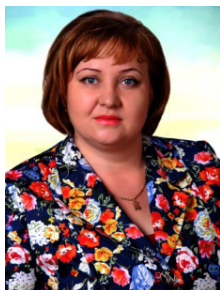
Все эти задачи, бесспорно, можно решить и иными способами, но камешки «Марблс» помогают организовать процесс легко, продуктивно, с большим удовольствием и пользой для ребенка. [3]

Результатом работы считаю положительную динамику детей в освоении образовательной программы. Благодаря целенаправленной и систематической работе повысился уровень знаний. Дети стали более инициативны, самостоятельны.

Поэтому с уверенностью можно сделать выводы - это инновационный, универсальный материал, который, я бы советовала использовать в работе всем дошкольным организациям.

Список литературы:

1. Сухомлинский В.А. Сердце отдаю детям. Киев. 1975г.
2. Журнал «Дошкольная педагогика» - №8 (октябрь, 2015), Г. Б. Климанова. Учебно-методическая технология использования камешков Марблс в работе с детьми дошкольного возраста, стр. 29.
3. Интернет-ресурсы:
<https://infourok.ru/prezentaciya-na-temu-ispolzovanie-kameshkov-marbls-v-razlichnih-vidah-deyatelnosti-s-detmi-s-ovz-3273946.html>
<http://planetadetstva.net/vospitatelam/pedsovet/zdorovesberegayushhie-texnologii-v-dou-s-ispolzovaniem-netradicionnyx-materialov-prezentaciya-rabota-s-sharikami-marbls-i-kameshkami-kaboshonami.html>

Панарина Наталья Владимировна

воспитатель

«Комплекс «школа-ясли-сад «Таңшолпан»,
Карагандинская область, Абайский район,
город Абай

ФОРМИРОВАНИЕ ФУНКЦИОНАЛЬНЫХ НАВЫКОВ У ДЕТЕЙ ПОСРЕДСТВОМ ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Аннотация. В статье представлены инновационные технологии, используемые в программе вариативного компонента. Данная программа предусматривает развитие функциональных навыков у детей посредством инновационных технологий, направленных как на более осмысленное усвоение математического содержания, так и на развитие у детей основных познавательных процессов и интереса к математике.

Ключевые слова: блоки Дьенеша, палочки Кюизенера, камешки Марблс.

Эффективное развитие интеллектуальных способностей детей дошкольного возраста — одна из актуальных проблем современности. В дошкольном возрасте закладываются основы знаний, необходимых ребенку в школе. Математика представляет собой сложную науку, которая может вызвать определенные трудности во время школьного обучения. К тому же далеко не все дети имеют склонности и обладают математическим складом ума, поэтому при подготовке к школе важно познакомить ребенка с основами логического мышления, основными приемами: сравнение, синтез, анализ, классификация, доказательство и другими, которые используются во всех видах деятельности и являются основой математических способностей.

Обучение ребенка – сложный процесс, поэтому наличие дополнительных средств и инновационных технологий служит отличным подспорьем для получения хорошего результата. Одним из путей развития математических способностей

дошкольников, является совершенствование содержания занятий, игр математического цикла, активное использование инновационных технологий: блоков Дьенеша, палочек Кюизенера и камешков Марблс. Основные особенности этого дидактического материала - абстрактность, универсальность, высокая эффективность. Данный дидактический материал является средством для развития произвольного внимания, памяти, формирования умения анализировать, сравнивать, объединять признаки и свойства. В играх с этим материалом развивается творческое воображение и пространственное мышление. В связи с этим, была создана программа вариативного компонента «Математические ступеньки», которая включает в себя использование таких инновационных технологий, как: технология «Палочки Кюизенера», логические блоки Дьенеша, технология «Камешки Марблс». [1]

Основная цель программы - развитие познавательных и творческих способностей

детей дошкольного возраста посредством развивающих инновационных игр.

Так же, определила задачи программы, которые помогут сформировать у детей функциональные навыки, развивать у детей эмоционально - образное и логическое начало, речевого развития, навыки самостоятельности, индивидуальности и инициативы детей при организации игровых действий, навыки формативного оценивания. А так же, развивать наблюдательность, познавательно-исследовательский интерес к явлениям и объектам окружающей действительности, потребность узнать и освоить новое, развивать воображение, креативность мышления. [2]

Программа рассчитана на возраст от 3 до 6 лет. Режим работы – от одного до трех занятий в неделю (в зависимости от возраста), во второй половине дня. Основные требования к заданиям содержательно-логического характера, задания должны иметь яркую целевую направленность на развитие одного или одновременно нескольких познавательных процессов, среди которых отдаётся приоритет математическому мышлению, но присутствуют и такие познавательные процессы как внимание, восприятие, память.

Продолжительность и интенсивность занятий, на протяжении всего года, увеличивается постепенно. В конце каждого занятия вместе с детьми подводится итог и ставится задача на следующее занятие, прививаются навыки самооценки и взаимооценки деятельности. Детям необходимо задать вопросы: «Что нового узнали?», «Чему сегодня научились?». В качестве формативного оценивания,

в конце каждого задания, применяются различные стратегии, например «Большой палец», «Светофор» или «Солнышко». Использование методов формативного оценивания помогает воспитанникам выработать навыки самостоятельной работы, работы в группе, повышается чувство взаимопомощи, коллективизма.

Использование логических блоков Дьенеша в играх с дошкольниками позволяет моделировать важные понятия не только математики, но и информатики. Дети с помощью блоков Дьенеша закрепляют представление о форме, цвете и размере фигур, выполняют задания, основанные на выделении двух-трех признаков: форма и размер; форма, размер и цвет; цвет и размер; толщина; толщина и цвет.

Цветные палочки Кюизенера являются многофункциональным математическим пособием, которое позволяет «через руки» ребенка формировать понятие числовой последовательности, состава числа, отношений «больше – меньше», «право – лево», «между», «длиннее», «выше» и

мн.др. На занятиях с палочками дети могут выкладывать различные изображения и сюжеты, составлять рассказы по сюжетным картинкам, пробуют «оживить» героев сказок. Занятия сопровождаются вопросами: «Какого цвета палочки?», «Сколько их?», «Какая палочка длиннее (короче)?» и т.д.

Большинство заданий даются в игровой занимательной форме и, не смотря на внешнюю простоту и доступность, камешки Марблс способствуют наиболее успешному развитию познавательных процессов у детей. Например, можно выкладывать геометрические фигуры, различные предметы, ряды от большего к меньшему, и наоборот. Из камешков дети с удовольствием выкладывают дорожки разной длины, а

из плоских камешков - башенки разной высоты. [3]

Игры сопровождаются короткими стихами и физкультминутками с целью поддержания интереса ребенка к содержанию игры и обеспечения необходимой двигательной активности. Для каждой игры есть усложнение.

Использование инновационных технологий стало обычным явлением, которое позволило не только расширить информационное поле, но и стимулировать интерес и пытливость ребят. Даже самые пассивные ребята с большим желанием включаются в работу, отвечают на поставленные вопросы. [4]

Практический опыт доказывает, что использование инновационных технологий позволяет развить функциональные навыки у детей посредством инновационных технологий, развить познавательные и творческие способности детей дошкольного возраста, гармонично и сбалансировано развивать у детей эмоционально - образное и логическое начало, способствовать формированию и умению работать в коллективе, развивать воображение, навыки формативного оценивания.

Литература:

1. Альтхауз Д., Дум Э. Цвет - форма - количество: Опыт работы по развитию познават. Способностей детей дошкол. Возраста / Рус. Пер. под ред. В.В.Юртайкина.- М.: Просвещение, 1984.- 64 с.
2. Комарова Л.Д. Как работать с палочками Кюизенера?: Игры и упражнения по обучению математике детей 5-7 лет. М.: ГНОМ и Д-2008-3 с.
3. Микляева Н.В. Инновации в детском саду. Пособие для воспитателей. «Айрис пресс», М., 2009-6 с.
4. Новикова В. П., Тихонова Л. И. Развивающие игры и занятия с палочками Кюизенера. Для работы с детьми 3-7 лет»: МОЗАИКА-СИНТЕЗ; Москва; 2011

Әліпбаева Ардақ Бекенқызы

Қызылорда облысы, Шиелі ауданы
«Айналайын бөбекжай-бақшасы»
тәрбиеші

МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ҰЙЫМДА ЖАҢАРТЫЛҒАН БІЛІМ БЕРУ МАЗМҰНЫН ІСКЕ АСЫРУДА ОЙЫН ТҮРЛЕРІНІҢ ТИІМДІЛІГІ

Аңдатпа. мақалада жаңартылған білім беру мазмұнының түйінді идеяларын іс-тәжірибеде іске асыру барысында жаңашыл әдістердің баланы жан-жақты дамытуда тиімділігі, пайдасы, сонымен қатар балалардың шығармашылық, танымдық қабілеттері сыни ойлауы, креативтілік дамуында ойынның рөлі жайлы айтылған.

Түйін сөздер: жаңартылған білім беру мазмұны, 4К моделі, ойын, бала үні, сарлау, құрылымдалған ойын, жанама бақылау

«Еліміздің ертеңі-бүгінгі жас ұрпақтың қолында,
Жас ұрпақтың тағдыры-ұстаздың қолында»

Н.Ә. Назарбаев

Мемлекетіміздің тұңғыш президенті Н.Ә. Назарбаевтің 2018 жылғы 5 қазанда «Қазақстандықтардың әл-ауқатының өсуі: табыс пен тұрмыс сапасын арттыру» атты Қазақстан халқына Жолдауында мектепке дейінгі білім беру сапасын түбегейлі жақсарту керек екендігі туралы анық айтылған болатын. Осыған орай мектепке дейінгі ұйымда жаңартылған білім беру мазмұны бойынша оқыту мен тәрбиелеу ісінде бала бойында 4К моделін яғни, креативтілікті, коммуникативтілікті, сыни ойлауды командада жұмыс істей білуге үйрету ең басты мақсат болып табылады.

Жаңартылған білім беру мазмұнын іске асырғанға дейін тәрбиеші өзі алдына қойылған мақсатқа жету жолында еңбектенетін, ізденетін ал қазіргі уақытта бала ұйымдастырылған оқу қызметінің мақсатына жету үшін жұмыс жүргізу, іздену

өте маңызды. Сондықтан өзталабына сай ойын ашық айта алатын, дұрыс сөйлеу мәнерін қалыптастырған, шығармашылық қабілеті жоғары, командада жұмыс жасай алатын, сыни ойлап, креативті ойларды ортаға салатын баланың қалыптасуы қазіргі қоғам талабы. Яғни баланың бойында 4К моделі дамыған болса, бала үні тыңдалса, өз ойын ашық жеткізе алатын сенімді тұлға дамиды. [1.]

Жаңартылған білім беру мазмұнының түйінді идеяларын іс-тәжірибемде ең алғаш ортаңғы топ балаларымен іске асырдым. Жаңашыл әдістердің баланы жан-жақты дамытуда тиімділігі, пайдасы мол болатынын және ойын түрлерін қолдануда балалардың шығармашылық, танымдық қабілеттерінің дамуына ықпалы мол екенін түсіндім. Балалардың жас ерекшеліктері мен жеке мүмкіндіктеріне сәйкестербиеленушілермен педагог жетекшілігімен ойын, еркін ойын, құрылымдалған ойын түрлерін жүргіздім. Балалардың құрастыруға ойыншықтармен ойнауға қызығушылықтарын арттыру үшін еркін ойын түрін ұйымдастырдым. Баланың ойынды еркін ойнауы үшін топ ішінде ойынға қажетті мозайкалар, көліктер, пазылдар бұрышын жеткілікті түрде алдын-ала дайындап қойдым. Еркін ойын түрін балаларды таңертеңгі қабылдаудан кейінгі уақытта жүргізуден бастадым. «Құрастырғыштар», «Көліктер ойыны» «Әдемі ойыншықтар» бұл ойындарды балалар өз қалауларымен таңдады.

Ойнау барысында балалар тілдік қарым – қатынасқа түсе білді, мозайкалар, пазылдар

құрастыру арқылы командамен, жұптық жұмыс жасады. Еркін ойында балалардың кіммен қалай қай ойынды ойнап жатқанын және керісінше кімнің ойынға қосыла алмай отырғанын балалардың дербес ерекшеліктері мен мүмкіндіктерін ескере отырып, олардың іс-әрекетіне жанама бақылау жүргіздім. Еркін ойынның барлық кезеңінде Бала үнін тыңдалып отырылды. Балалардың ойын алаңында көлік түрлерімен ойнау уақытысында тілдік, сөздік қорларының және қиялдарының ұшқыр екенін, командамен ойын ойнауға бейім екені байқалды. Сонымен бірге серуен кезінде құммен ойында балалар еркін, бар ынта-жігерімен, қызығушылықпен ойнай алды. Құммен ойын балалар үшін командалық, жұптық жұмыс жасауға достарымен еркін ойнауға өте қызықты ойын түрлерінің бірі болды. Еркін ойын ойнауда тиімді жағы балалар өздерін еркін сезінді, ойынды шынайы өз еркімен ойнай білді. Құммен ойнау барысында балалардың сыни ойлауы, байқағыштық қасиеттері шығармашылық қабілеттері саусақ моторикасы дамыды. Құммен судың қасиеттерін білді. Құммен тәжірибе жасауды, ылғал құммен құрғақ құмды ажыратты. Командамен жұмыс жасауға дағдыланды және коммуникативтілік- тілдік қарым қатынас жасады, өз іс-әрекетін қалауынша жоспарлап үйренді. Бір-бірлеріне көмектесе білді.

Педагог жетекшілігімен жүргізілетін ойынды жаңа тақырыпты ашу мақсатында қолдану тиімді болды. Ойынды ойнату барысында балаларға миға шабуыл жасап, сұрақтар арқылы топқа бөліп ойын шартын түсіндірдім. Ойын барысында түстерді түсіне қарай топтастырды, түстерді сәйкестендірді Фребель материалдары, Деньеш блогтары, интер белсенді тақта арқылы орындап, командамен жұмыс жасады. Осы ойындарды ойнау кезінде балалардың танымдық, логикалық ойлауы дамып, оқу қызыметіне қызығушылығы артты. Жанама бақылау жүргізу барысында өнім арқылы саралап командада жұмыс жасай алуын анықтадым. Ойын барысында балалардың танымдық, шығармашылық

қабілеттері дамыды. Педагог жетекшілігімен жүргізілетін ойынды ойнау барысында олардың сыни ойлауын, командалмен жұмыс жасау қабілеттерін жетілдірдім. Педагог жетекшілігімен жүргізілетін ойындар кезінде балаларға жетелеуші сұрақтар қойып отырдым. Зерттеу жұмыстары арқылы сыни ойлауын бақыладым. Бала үнін тыңдап өнім арқылы саралау жүргіздім. [2.]

Ойынның тиімді жағы бала ойын ойнау арқылы тағыда жұмыс жасағылары келіп ойынның көмегімен өз ойларын ашық айта білді, жұптық, командалмен жұмыс жасады, сыни ойлады, өз жұмыстарын достарының жұмысымен алыстыра білді. Суретке қарап өз қиялынан әңгіме құрады. Балалар белгі

бойынша ойынның ережесіне сай қимыл қозғалыс жасауға дағдыланды.

Құрылымдалған ойын түрін баланың белгілі бір дағдысын анықтау мақсатында күннің екінші жартысында ұйымдастырдым. Ойын кезеңдерінде жетелеуші сұрақтар қойдым. Жанама бақылау арқылы балаларға қашан және не істеу керектігі жөнінде нұсқау бере отырып балалардың логикалық ойлауы, есте сақтау қабілеттерінің артуына ықпал жасадым. Түрлі ойындарды ойнай отырып балалар сыни ойлады, командалмен жұмыс жасады, сөздік қорлары артып, еркін жұмыс жасай алды. Балалар өз сезімдерін білдіріп, белгілі бір нәтижеге, жетістікке жетті. Бала үнін тыңдай отырып баланың қызығушылықтары мен қажеттіліктерін анықтадым. Ойын нәтижесінде балаларды алдағы уақытта қызығушылығын арттыру мақсатында түрлі мадақтау түрлерін қолданылды. Құрылымдалған ойынның тиімді тұсы балалар игерген дағдыларын анықтады, қорытындылады және достарына көмек, құрмет көрсетті, достарының ойымен келісе отырып өз пікірлерін бөлісе алды. [3-116; 4-106.]

Қорыта айтқанда жаңартылған оқу бағдарламасы аясында тек өз мамандығын шексіз сүйетін, бала үшін өзінің ұстаздық ғұмырын арнайтын мамандар ғана сапалы да, жемісті еңбек ете алады деп ойлаймын.

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. «Мектепке дейінгі білім – тәрбие әдістемесі». Республикалық ғылыми-әдістемелік педагогикалық электронды журналы № 12, 2014ж.
2. «Мектепке дейінгі тәрбие мен оқытудың үлгілік бағдарламасы», Нұр-Сұлтан 2020ж.;
3. «Білімді ел» республикалық электронды журналы -2021ж.;
4. «Бала мен балабақша» республикалық педагогикалық журнал № 12, 2013.;

Жаукеева Айгерим Саматовна

Маңғыстау облысы, Мұнайлы ауданы,
№ 5 «Балбөбек» бөбекжайы
тәрбиеші

«ЧАПЛЫГИН» ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫ АРҚЫЛЫ БАЛАЛАРДЫҢ ОЙ-ӨРІСІН ДАМУ

Мақсаты: Мектепке дейінгі балалардың ұсақ моторикасымен қол үйлесімділігін инновациялық технологиялар арқылы сөйлеуін, ойлау қабілетін, математикалық қабілеттерін дамыту, құрастыру дағдыларын қалыптастырады. Есептеу қабілеттерін жаттықтыруға арналған ойындар ойнату.

Міндеттері: Қол мен көздің үйлемдігін және дәлдігін жетілдіру; қолдың бұлшық еттері мен саусақтарының ұсақ моторикасын дамыту; балалардың логикалық ойлау қабілеттерін арттыру; инновациялық технологиялар арқылы оқу қызметтеріне қызығушылықтарын арттыру; бірлесіп, топтасып жұмыс жасауға жұмылдыру.

Чаплыгин доминосы: Көрнекті орыс ғалымы Чаплыгин Евгений Васильевич ағаш кесінділерінен тамаша домино ойлап табады. Ол 90 доминодан тұрады. Оның ерекшелігі біріншіден-әр доминода қызыл және қара түсті нүктелермен бейнеленген. Ешқайсысы бір-бірімен қайталанбайды. Екіншіден-онымен санау, есептеу өте ыңғайлы әрі жылам үйреніп алуға мүмкіндік береді.

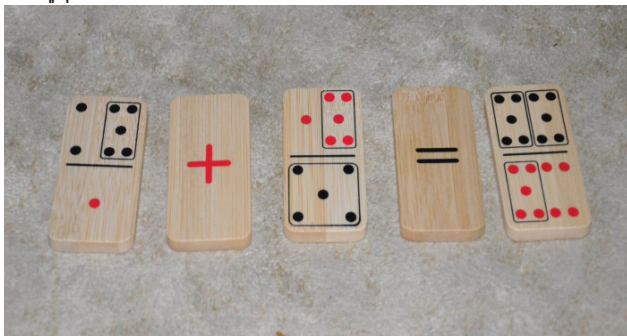
«Чаплыгин доминосында» күрделі математикалық ұғымдар, қатқан теория жоқ ол сонысымен өте ыңғайлы. Баланың жасымен дайындық деңгейіне қарай 8 қадамға бөліп үйретеді.

1. Дайындық
2. Беске дейінгі аралықта қосу.
3. Беске дейінгі аралықта азайту
4. Жетіге дейінгі аралықта қосу және азайту.
5. Онға дейінгі аралықта қосу.
6. Онға дейінгі аралықта азайту.
7. Онға дейінгі аралықта қосу және азайту
8. Жүзге дейінгі аралықта қосу және азайту

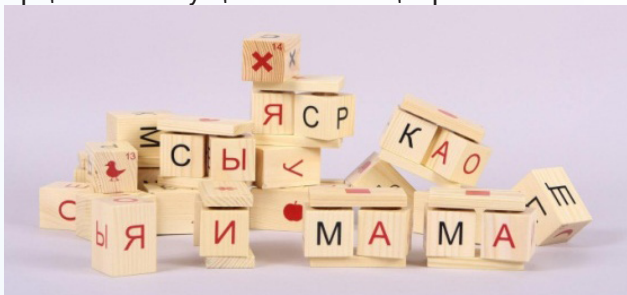
Ереже: «Әр тапсырма ойын түрінде» болуы тиіс.

Баланың ойы ойындағы алғашқы әрекеттен соңғы әрекетке дейін жұмыс істеуі керек. Яғни ойын ережелері балаға өздігінен ойлануға және шешім қабылдауға мүмкіндік беруі керек. Балалар барлық қадамадарды үйренгеннен кейін нелерді

меңгереді: Тура және кері санай алады: Заттың мөлшері мен құрамын түсінеді; аз-көп ұғымы қалыптасады; сандардың сақталу заңдылығы

«Чаплыгинның кубтары» Чаплыгин кубтарының методикасында әріптер үйлесімділігі, буындарға бөлу, бір әріптің өзгеруінен сөздің құрлысы мен мағынасы өзгередітіні жақсы түсіндірілген. Бала кубтарды айналдыру арқылы қол моторикалары дамиды, сөзді құрастыру арқылы ойлау қабілетін жақсартамыз.

Чаплыгин әліппесі: Чаплыгин әліппесін кубтармен жұмыс жасауды ыңғайластырып, сөздерді буынға бөлу арқылы әртүрлі тапсырмалар мен ойындар ойнатуда қолдану мақсатында жасап шығардым. Бұл мектепалды даярлық топтарында сауат ашу оқу қызметіне қолдануға өте ыңғайлы. Балалар әліппе мен тапсырмаларды орындағанда ақпараттарды қызығушылықпен қабылдап естерінде жақсы сақтайды.

Сиқырлы әріптер: Чаплыгин кубтарын түрлендіріп, оған магниттерді орналастыру арқылы әріптерді біріктіріп сөздер жаза алады. Суретте бейнеленген заттың атауы текшелердің санымен сәйкес болуы керек. Бала әріптерді құрастырып олардан сөз жазады.

Қорытынды: Чаплыгин технологиялары баламен жұмыс жасауда арқылы бала оңай, тез, ойша есептеп үйренеді. Бұл доминоны қазіргі мектепке дейінгі ұйымдарда қолдануды ұсынамын.

Шарова Олеся Геннадьевна
 Актюбинская область, г. Актобе
 Дошкольная организация № 17 «Шұғыла»
 дефектолог

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ПРИЁМОВ ПО УКРЕПЛЕНИЮ МЕЛКОЙ МОТОРИКИ РУК В ФОРМИРОВАНИИ РЕЧИ ДЕТЕЙ С ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНЫМИ НАРУШЕНИЯМИ

У детей с нарушением интеллекта развитие речи существенно отличается от развития речи детей дошкольного возраста с нормой. Актуальность и значимость проблемы нарушений речи и их коррекции у детей с интеллектуальным недоразвитием определяется, прежде всего, когнитивной функцией речи, тесной связью процессов развития речи и познавательной деятельности ребенка. У умственно отсталого ребенка ко времени поступления в школу, практика речевого общения занимает меньший отрезок времени – всего три-четыре года. Причем темп развития его речи все эти годы резко замедлен, а речевая активность недостаточна. Разговорно-бытовая речь ребенка оказывается слаборазвитой. Это затрудняет его общение со взрослыми. Ребенок редко участвует в беседах, на вопросы отвечает односложно и далеко не всегда правильно. Значительно осложненным оказывается также выполнение поручений и заданий.

При объяснении причин, обуславливающих замедленное формирование речи у умственно отсталых детей, следует исходить, прежде всего, из характерного для них общего недоразвития всей психики в целом, которое приводит к значительным изменениям и задержкам в умственном

развитии. Отставание в развитии речи начинается у них с младенчества и продолжает накапливаться в раннем детстве. Соответственно, к переходу дошкольного возраста у них нет готовности к ее усвоению. Не сформированы такие предпосылки речевого развития, как предметная деятельность, интерес к окружающему, развитие эмоционально-волевой сферы, в частности эмоционального общения с взрослыми, не сформирован фонематический слух, не развит артикуляционный аппарат. Многие дети с нарушением интеллекта не начинают говорить и к 4-5 годам. С точки зрения развития речи дети с нарушением интеллекта представляют собой неоднородную категорию. Среди них имеются дети, совсем не владеющие речью; дети, владеющие небольшим объемом слов и простых фраз; дети с формально хорошо развитой речью. Но всех их объединяет ограниченное понимание обращенной речи, привязанность к ситуации, с одной стороны, и оторванность речи от деятельности – с другой. Речь не отражает истинных интеллектуальных возможностей ребенка, не может служить полноценным источником передачи ему знаний и сведений. Фразовая речь отличается большим количеством фонетических и грамматических искажений.

Овладение грамматическим строем речи на протяжении дошкольного возраста, как правило не происходит. Особенно страдает связная речь. Одной из характерных особенностей оказывается при этом стойкое нарушение согласования числительных с существительным. Словарный запас в пассивной форме значительно превышает активный, но это касается, как правило, восприятия отдельных изолированных слов, и то не во всех случаях. Есть слова, которые ребенок с нарушениями интеллекта может произносить к какой-либо картинке, предмету, но не понимает, когда их произносит другой человек вне привычной ситуации. Это свидетельствует о том, что у детей с нарушениями интеллекта длительно сохраняется ситуативное значение слова. Семантическая нагрузка слова у этих детей много меньше, чем у детей в норме того же возраста. Ситуативное значение слова, недостаточная грамматическая оформленность речи, нарушение фонематического слуха и замедленность восприятия приводят к тому, что речь взрослого часто совсем не понимается ребенком с нарушением интеллекта, либо понимается неточно, либо искаженно.

Речь у детей с нарушениями интеллекта настолько слабо развита, что не может осуществлять функцию общения. Недоразвитие коммуникативной функции речи не компенсируется и другими средствами общения, в частности мимико-жестикультурными; имимичное (лишенное мимики) лицо, плохое понимание жеста, употребление лишь примитивных стандартных жестов отличают детей с нарушениями интеллекта от безречевых детей и от детей с другими нарушениями. Овладение родным языком как средством и способом специфически человеческого общения и познания является одним из самых важных приобретений ребенка в дошкольном возрасте. Развитие речи у детей происходит в процессе всех видов детской деятельности, в повседневной жизни, в общении с членами семьи, а также на специальных занятиях по развитию речи. Не

сформированы такие предпосылки речевого развития, как предметная деятельность, интерес к окружающему, развитие эмоционально-волевой сферы, в частности эмоционального общения со взрослыми, не сформирован фонематический слух, не развит артикуляционный аппарат. Тяжелые речевые дефекты отрицательно сказываются на развитии познавательной деятельности и поведении умственно отсталых детей. Нарушения речи затрудняют общение ребенка с окружающими людьми, вызывают у него отрицательные переживания, осложняют процесс обучения и жизнь в обществе, ведут к речевой замкнутости.

Развитие речевой деятельности носит системный характер и предполагает сложное взаимодействие ее различных сторон: фонетической (звуковой), лексической, грамматической. [1]

В работе по формированию речи у детей с интеллектуальными нарушениями очень важно укреплять мелкую моторику рук. В головном мозге человека центры, отвечающие за речь и движение пальцев рук, расположены очень близко. Стимулируя мелкую моторику рук и активизируя тем самым соответствующие отделы мозга, мы активизируем и соседние зоны, отвечающие за речь. Огромное количество нервных окончаний расположено именно в руке. Только после ощупывания предметов, информация о нем передается в мозг ребенка, где она сопоставляется с данными зрительных, слуховых и обонятельных рецепторов. Таким образом, *в сознании ребенка складывается целостное представление об их свойствах и качествах.*

Из собственного опыта работы с нашими детьми, я сделала вывод о том, что очень важно и необходимо в работе по развитию мелкой моторики использовать комплексы пальчиковых игр, а так же приёмы массажа. Пальчиковые игры обеспечивают хорошую тренировку движений пальцев. Они очень эмоциональные, простые. Их можно проводить в детском саду и семье. В ходе пальчиковых игр, дети, повторяя движения взрослых, активизируют моторику рук.

Массаж – это биологический стимулятор, тактильная гимнастика, благодаря которой в мозг поступает мощный поток импульсов от рецепторов, расположенных на коже. Можно использовать различные комплексы пальчиковых игр и массажа, но необходимо знать, что весь материал, в котором предпо-

лагаются движения (особенно рук), лучше усваивается в стихотворной форме. Проговаривание, то есть «оречевление» деятельности дает хороший эффект. Ритм речи, особенно стихотворной, даёт возможность войти в ритм движения рук.

Массаж подушечек пальцев; пальчиковые игры с использованием предметов (массажный шарик су-джок)

Хорошо помогают развивать мелкую моторику и тактильные ощущения различные дидактические пособия. Работая с нашими детьми не первый год, я уже примерно знаю, что лучше подойдет для деток и стараюсь делать эти пособия своими руками, придумывая что-то новое и обязательно интересное и доступное нашим детям. Так, на занятиях я провожу упражнения, помогающие развить гибкость и подвижность пальчиков, точность и координацию: попадание зерна в узкое

отверстие; перекладывание предметов из одной емкости в другую. [2]

Упражнение «сухой бассейн». В контейнер помещаются вместе с природным материалом различные предметы (мелкие игрушки, бусины и т.д.). Такое упражнение даёт отличный массажный эффект, а так же положительно влияет на психоэмоциональное состояние ребенка. Игры с прищепками развивают мелкую моторику рук, тактильные ощущения.

Так же очень полезно в развитии речи и укреплении моторики пальцев рисование на песке (манной крупе).

Список литературы:

1. Электронный ресурс: Образовательная социальная сеть nsportal.ru. Режим доступа: <https://nsportal.ru/shkola/korreksionnaya-pedagogika/library/2014/01/24/osobennosti-rechevogo-razvitiya-detey-s>

2. Киселёва Т.А., Баймуканова О.Г., Клименко Ю.А., Кусаинова К.Ж., Аскарбекова Д.А., Станкина Г.М.. Журнал: Вестник северо-казахстанского университета им. Манаша Козыбаева, Петропавловск, 2016 г. Электронный ресурс. Режим доступа: <https://articlekz.com/article/34098>

Сапарғалиева Ботагөз

Маңғыстау облысы

№26 «Қарлығаш» бөбекжайы

әдіскер

ҰРПАҚ ТӘРБИЕСІ – ҰЛТ ТӘРБИЕСІ

«Ұлттық мәдениеттен жұрдай рухта тәрбиеленген ұрпақтан халқымыздың қажетімен мүдде жоқтайтын пайдалы азамат шықпайды»

Мұстафа Шоқай

Бүгінгі таңда ХХІ ғасыр табалдырығын еркін аттаған азат ұрпаққа тәлім – тәрбие мен білім беруді жетілдірудің басым бағыттарын айқындап, ұлттық игіліктермен азаматтық құндылықтар, рухани-мәдени мұралар сабақтастығын сақтай отырып тәрбиелеу, ұлттық сананы қалыптастыру көкейкесті мәселелердің бірі болып отырғаны анық.

Ұлттық тәрбие қазір елімізде орын алып отырған көптеген мәселелерді: ана тілін, ата тарихын, ұлттық салт-дәстүрін білмейтін жастар, тастанды жетім балалар, «қиын» балалар, қарттар үйлеріндегі әжелер мен аталар, нашақорлыққа салынған жастар, тағы басқаларды бірте-бірте жоюдың және олардың алдын алып, болдырмаудың негізгі жолы. Ұлттық тәрбие алған ұрпақ дені сау, білімді, ақылды, ұлтжанды, еңбекқор сыпайы, кішіпейіл болып өседі. Сондықтан да ұлттық тәрбие – ел болашағы.

Қазақ халқының ғасырлар тұңғышынан бері тарихымен біте қайнасып келе жатқан ұрпақ тәрбиелеудегі тәжірибелері бізге сол рухани мәдениет, этикалық, эстетикалық құндылықтарын құрайтын ұлттық әдет-ғұрып, салт-дәстүрлер, әдеби-музыкалық кәсіби, тұрмыстық фольклорлар мазмұны арқылы жетіп отыр. Сонымен бірге ұрпақ тәрбиесіне жалпы халықтың рухани дамуына байланысты ұлттық тәлім тәрбиелің

ой пікірлерді: Қорқыт ата, Әл Фараби, Қожа Ахмет Иассауи, Мұхаммед Хайдар Дулати, Жүсіп Баласағұн, Махмұт Қашқари, Асанқайғы, т.б қазақ ақын-жырауларының мұраларының, билер мен шешендердің тәлімдік өсиеттерінен көреміз. [1.56]

Әр адам өзінің ұлтық тамырын, әдет ғұрпын мәдениетін түсіне алады. Өз халқына деген сүйіспеншілігі өзінің туған жері, өз халқы өмір сүретін ортағы деген сезімен ұштасуы тиіс. Халықтың әдет ғұрыпсалт сананың байлығы патриоттық сезім. Отанға деген сүйіспеншілігін қалыптастырады. Қазақ отбасы тәрбиесінің өзіне тән ерекшеліктерін оның педагогика мұраларының мазмұнымен түрлерінде

ҰЛТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР

бейнелеген. Көне заманнан-ақ қазақ халқында білгір педагогтар, тәрбиешілер, ұстаздар болған. Олар өз көзқарастары мен әрекеттерінде белгілі бір дәстүрлі дүние танымды ұстанып, халықтың мұраттары мен арман-тілектеріне сүйеніп отырған. Ұлттық тәрбие отбасынан бастау алатын болғандықтан инабаттылық, мейірімділік ана сүтімен, ана тілімен орныға бастайтыны аян. Сол себепті халық даналығы: «Сүтпен біткен мінез, сүйекпен кетеді» деуі заңды.

Ата-бабаларымыз бала тәрбиесіне ата-ана ғана емес, ауыл болып көңіл бөлген. Мысалы: үлкен кісіге сәлем бермегеннің өзі сыйламаушылыққа жататын, оны байқап қалғандар тентегін тезге салып отырған. Жалпы салт-дәстүр халқымыздың келбеті, рухани мәдениетінің қазығы. Әрбір елдің, халықтың бала тәрбиелеудегі халықтың педогогикасынан ғасырлар дәуірінен қалған асыл қазынасы бар. Жас ұрпақ сол ата-мұра өнегесінен күш алып қуаттанады, ізгілік негізі орнығады.

Халықтық педагогика ата-баба мұрасынан бастау алады. Ол болашақ азаматты жан-жақты жетілген, саналы, ізгілікті, мейірімді етіп тәрбиелеуде педагогика ғылымының негізгі көзі болып табылады.

Ата-бабаларымыздың дәстүрлі халықтық тәрбиесінің тәжірибиелеріне көз салсақ, мектеп жасына дейінгі балдырғандарға тәрбие беру ісі жан-жақты – тіл үйрету, ақыл-ойын өсіру, денесін жетілдіру, еңбексүйгіштікке баулу, ең бастысы адамгершілік, ізгілік қасиеттерді сіңіру бағытында жүргізілгенін көреміз. [2,136]

Біздің алға қойған міндетіміз – мектепке дейінгі ұйымдарда тәрбие жұмысындағы жақсы салт-дәстүр, әдет-ғұрыптарды жинақтап, саралап пайдалану арқылы болашақ ұрпақты адамгершілік дүниеміздегі қымбат қазыналардың бірі ретінде бағалап, балабақшада тәрбие жұмысын кешенді ұйымдастыру.

Адам баласы дүниеге келген күннен бастап, үнемі салт-дәстүрлер аясында болады. Сондықтанда бала тәрбиесінде халықтық, тұрмыстық салт-дәстүрлердің туу себептеріне даму ерекшеліктеріне сай

ата-баба дәстүрі мен халықтық педагогика басшылыққа алып, тәрбие жұмысын ғылыми негізде ұйымдастыра отырып, ұтымды жүргізе білуіміз қажет. Баланы ұлттық дәстүрде тәрбиелеу үшін әрбір ата-ана салт-дәстүрді жақсы біліп, жақсы түсінуі керек, ал бұл үшін халықтық, педагогикалық білім қажет.

Қазақ отбасында балаға тілі шығып, анық сөйлей бастаған кезден-ақ, ағайын-туысты, нағашы жұртын, ата-тегін, руын, ел-жұртын білдіруге ерекше көңіл бөлген. «Жеті атасын білу» заң болған. Ата-бабаларымыз өз тегінің шығу тарихын білуді әр азаматқа парыз деп ұққан. «Жеті атасын білген ұл, жеті жұрттың қамын жер», «Жеті атасын білмеген ұл жетім» деген атаулы сөз содан қалса керек. Баланың өзі шыққан тегін білуі оның азаматтық, елжандылық, отансүйгіштік қасиеттерін қалыптастырады деп есептеген. Отбасы мүшелері балаға тек жеті атасына дейінгі бабаларының атын жататып қана қоймаған. Олардың қандай адам болғанын өнегелерін үлгі етіп отырған. Әрі сол арқылы отбасы шежіресін жалғастыруға баулуды мақсат еткен. Әйгілі жазушымыз Мұхтар Әуезовтің «Ел болам десең – бесігіңді түзе» деген сөзінде сан алуан астар бар. Кеменгеріміздің бұл жерде «бесігіңді түзе» деген сөзді «Ұрпағыңды түзе» деген сөздің баламасы ретінде қолданып отырғанын біреуіміз білсек, екіншіміз ағыра бермеуіміз әбден мүмкін. Ал сол ұрпақты түзу жолға салу атсалысарлық алғы шарттардың бірі – балабақша. [3.356]

Қазақ халқының салт-дәстүрінің ұрпақ тәрбиесіне қосар үлесі аса зор, мәні үлкен. «Баланы жастан» демекші бүлдіршіндердің санасына халқымыздың тәрбие негізі, асыл қазынасы, салт-дәстүрлерін дұрыс жеткізе білсек, ертеңгі күні олардан зор ұлтжанды қазақ азаматы шығатынына кәміл сенуге болады. [4.]

Қазақ отбасының өнегелері жеке бастың мінез-құлқы мен рухани мәдени құндылықтарын қалыптастырудың баспалдақтары болды. Сонымен, қазақ отбасы тәрбиесіндегі мәдени құндылықтары деп төмендегілерді айтуға болады: Жетілген

адам, яғни «Сегіз қырлы, бір сырлы адам» тәрбиелеу. Отанды халқын, жерін, елін сүю. «Атаның ұлы емес, халықтың ұлын» тәрбиелеу. Адал, арлы азамат тәрбиелеу, яғни «Малым жанымның садағасы, жаным арымның садағасы». Жеті атасын білуге тәрбиелеу. Отбасы шежіресі және мұрагерлік (туыстық қарым-қатынас, үш жұрт, отбасындағы кенже ұлдың ерекше рөлі). Ата-баба дәстүрін жалғастыру.

Қазіргі кезде халықтық педагогика элементтерін балабақшаларда сөйлеуді дамыту, математика негіздері, қоршаған орта, сурет салу, дене шынықтыру оқу қызметтерінде кеңінен қолданудың маңызы артып келеді. Мысалы: Математика негіздері оқу қызметінде ақыл-ой қабілетін дамытатын ойындармен, ән-күй сабақтарында түрлі әуендермен, экология оқу қызметінде табиғи денелерді қолдануды және хайуанаттар дүниесін елестететін ойындармен танысады. Балаларды жоғары

мәдениетті адам етіп тәрбиелеу сіздер мен біздің басты міндетіміз. [5.]

Әр мектепке дейінгі мекеменің өзінің тәрбие жүйесі бар. Өзінің бағыт бағдары бар. Ұлттық тәлім тәрбиенің іргетасын дұрыс қалай білу педагогтар мен ата-аналармен қосылып жүргізген шараларына байланысты болмақ. Өйткені, бірінші ұлттық тәрбиенің ошағы отбасында, екінші – білім мекемесінде болғандықтан, ата-аналармен бірлесіп жұмыс өткізіп тұру қажет.

Ендеше, ата-бабаларымыздың сан ғасырлар бойы ұрпағына азық болған ақыл-кеңес, өсиеттері, асыл мұрасы ұлттық рух, ұлттық мақтаныш, ұлттық намыс, ана тілі мен ұлттық мәдениетін қалыптастыру сезімін ояту – баршамыздың парызымыз. Сонда ғана ұлттық сана-сезімі толққанды жетілген, туған тілін еркін білетін, ұлттық сипаты мен ұлттық рухын жоғалтпаған ұрпақ тәрбиелей аламыз. [6,7-36,8-106]

Пайдаланылған әдебиеттер:

1. Ақ сандық, көк сандық. Алматы, «Жалын», 1988.
2. Арғынбаев. Х. Қазақтың отбасылық дәстүрлері. – Алматы: «Қайнар» баспасы, 2005.
3. Кенжеахметұлы С. Қазақтың салт-дәстүрлері мен әдет-ғұрыптары. – Алматы: Ана тілі, 1994.
4. Қазақ халқының салт-дәстүрлері. Құраст. Б.Ж.Жүсіпова. – Алматы: «Көшпенділер» баспасы, 2007.
5. Калиев С. т. б. Қазақ халқының салт-дәстүрлері. – Алматы: «Рауан» 1994.
6. Мұқанов С. Халық мұрасы. Алматы, «Қазақстан» баспасы, 1974
7. Бала мен балабақша журналы – 2015ж №7
8. Отбасы және балабақша журналы -2017ж №3

Харесова Нурпия Екпиновна
Маңғыстау облысы, Ақтау қаласы,
«42 «Түймедақ» балабақшасының
әдіскері

АДАМГЕРШІЛІК-ПАТРИОТТЫҚ ТӘРБИЕ ПРИНЦИПТЕРІ

*«Менің патриоттық сезімім ірбіт сандығындай, мен ең алдымен өз отбасымды,
туған-туыстарымды қадірлеймін, одан соң ауыл-аймақ, ел-жұртымды, ... қадірлеймін»
Ш.Уәлиханов*

Елбасы Н.Ә.Назарбаевтың «Сіздермен біздер тек болашақ буынды ғана емес жалпы адамзаттық, қадір-қасиеттердің мән маңызын түсінетін жаны да, тәні де таза, білімді патриот азаматтар буынын тәрбиелеуге міндеттіміз» - деп айтқандай бала біздің болашағымыз, бала тәрбиесі еліміздің әлеуметтік дамуының, құрылымының келешегін айқындаушы деп есептейміз. Егемен еліміздің көк туын желбіретер ертеңгі болашақ, яғни бүгінгі бүлдіршіндер тәрбиесі аса ауқымды, назар салатын басты мәселелердің бірі.

Педагогикалық аспектіде елін-жерін, Отанын сүйетін, халқының тарихы мен мәдениетін құрметтейтін саналы азамат қалыптастыруды патриоттық тәрбие беру деп түсінеміз. Білім беру үрдісінде сезімдердің, эмоциялардың, қарым-қатынастардың тұтастығы патриоттық тәрбие берудің қайнар көзі болып табылады. Балаларға тәрбие мен білім беруде, оларды дамытуда «ынтымақтастық миссиясына», білім беру үрдісінде өзара түсіністік және қолдау көрсетуге басым көңіл бөлдім. Педагогикалық үрдіс барысындағы басты ұстанымым: Сезімнен – қарым-қатынасқа. Қарым-қатынастан іс-қимылға! Рухани-патриоттық сезімге тәрбиелеу. [1.]

Адамгершілік-патриоттық тәрбиені жүргізуде №42 «Түймедақ» балабақшасының педагогикалық ұжымы келесідей принциптерді қолданды:

1. Жеке тұлғаға бағытталған тілдесу принципі баланың жеке тұлға ретінде қалыптасуын және адамның моральдік бет бейнесінің дамуын қарастырады. Серіктестік, бірлескен іс-қимыл мен қарым-қатынас педагог пен баланың өзара тілдесуінің басым түрі.

2. Мәдени мақсаттылық принципі. Әртүрлі мәдениеттің «ашықтылығы», заманауи қоғамның мәдени жетістіктерімен таныстыру үшін жағдайлар жасау, әртүрлі танымдық қызығушылықтарын қалыптастыру.

3. Тәуелсіздік принципі. Балаға өзінің мәдени негіздерге деген көзқарасын дербес түрде анықтауға мүмкіндік береді: қабылдауға, еліктеуге, құрастыруға, жасауға, т.б.; мақсатты өз бетінше таңдай білуге, іс-қимылдың әдіс-тәсілдерін анықтай білуге, әрі қарай ол іс-қимылдың нәтижесін пайдалана білуге, өзін-өзі бағалай білуге мүмкіндік береді.

4. Рухани-шығармашылық бағыт принципі. Бұл ұстаным балаға мәдени ортамен қарым-қатынас барысында елестету, қиялдау, «жаңалық ашу» сияқты

шығармашылық қабілеттерге қол жеткізуге мүмкіндік береді. Сонымен қатар, бала бойында достық, адамгершілік, іскерлік, серістестік, ынтымақтастық, бірлескен шығармашылық сияқты қасиеттердің қалыптасуына мүмкіндік береді.

5. Бала іс-қимылы түрлерінің шоғырлануы принципі. Шоғырлану принципін жүзеге асыру үшін білім беру ұйымын білім беру мазмұнымен, білім беруді жүзеге асыру әдістерімен, заттық дамытушы ортамен қамтамасыз ету қажет.

Осы принциптерді ескере отырып, №42 «Түймедақ» балабақшасының ұжымы педагогикалық үрдісті үйлестіру мақсатында патриоттық тәрбиенің төмендегідей ережесін жасақтады:

1. Ұжымда жағымды психологиялық ахуал қалыптастыру. Баланың балабақшада өткен әрбір күні қуанышты күндерге, мейірімді достарға, көңілді ойындарға толы болу керек. Себебі, жас бүлдіршін бойында Отанға деген сүйіспеншілік сезімді ұялату үшін, алдымен отбасына, туған балабақшасына, туған қаласына деген бауырмалдық сезім қалыптастыру қажет.

2) Білім беру мазмұнын шоғырландыру (өз халқының және басқа халықтардың мәдениеті мен салт-дәстүрін бала бойына сіңіртетін білім беру мазмұнын жобалау) тақырыптық блок, тақырыптар;

3) Білім беру мазмұнын жүзеге асыруға жағдайлар жасақтау:

а) патриоттық тәрбие бойынша технологиялар;

ә) ересектер тобы балаларынамен патриоттық тәрбие жұмысын ұйымдастыру формалары;

б) интегративті құралдар, әдістер (сұрақтар, тапсырмалар, ситуациялар) және тәсілдер;

в) заттық-кеңістік орта, көрнекі құралдар мен материалдар.

нәтижесі:

а) интеллектуалдық, жеке-тұлғалық, физикалық сапалары;

ә) оқу қызметінің әмбебап алғышарттары;

б) тәрбиеленушілер бойында адамгершілік және азаматтық құндылықтардың қалыптасуы;

в) ұлттық-мемлекеттік құндылықтар негізінде қалыптасқан сана.

- білім беру кеңістігінің субъектілерінің (педагог, ата-ана, бала) сұраныстары ескерілген баланың дамуына арналған заттық-дамытушы ортаға деген бірыңғай талаптар. Заттық-дамытушы орта баланың қызығушылықтары мен қажеттіліктері ескеріле отырып құрастырылған, балаға өзінің дамуы барысында жетістіктерге жетуге мүмкіндік береді.

- заттық-дамытушы ортаны толықтырып отыру баланың білім беру үрдісіне өз еркімен қосылуына, ойыннан оқу қызметіне ауысуына ықпал етеді, бала бойында дамуға, өзін жетілдіруге деген танымдық және әлеуметтік мотивация қалыптастырады.

- мониторинг жүйесін қолдану (психологиялық-педагогикалық диагностика): объективті және нақты мәлеметтер ала отырып, әртүрлі әдістерді үйлесімді қолдану (бақылау, әңгімелесу, сараптамалық бағалау, тестілеу). [2.]

Пайдаланған әдебиеттер:

1. «Қазақстан Республикасының азаматтарына патриоттық тәрбие берудің 2006-2008 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы туралы». Қ.Р. Президентінің Жарлығы Астана, Ақорда- 2006ж.

2. А.Құсайынов Білім және Реформа –Алматы.

Малыхина Елена Владимировна

Каныгина Рита Амировна

воспитатели группы предшкольной
подготовки: Комплекс «школа – ясли- сад
«Таңшолпан» Абайского района

СТРАНА ВЕЛИКОЙ СТЕПИ – ГЛАЗАМИ РЕБЕНКА

Аннотация. В статье представлен опыт работы по развитию патриотического воспитания младших школьников и детей старшего дошкольного возраста.

Ключевые слова: Мәңгілік Ел, патриот, Мемлекет, я-Казахстанец, обычаи, традиции.

Одна из важнейших задач современного общества – гражданско-патриотическое воспитание подрастающего поколения, которая является одной из наиболее важных ценностей граждан Казахстана [1стр14]. Поэтому в комплексе было создано детское сообщество «Мемлекет», которое объединило детей, педагогов и родителей в одну большую дружную команду.

С целью выявления уровня сформированности знаний и представлений о нашей любимой Родине, у жителей нашего города был проведен соцопрос «Кто такой патриот?». В число респондентов вошло 410 жителей города Абай.

Исходя из результатов, соцопроса стало очевидным, что патриотическое воспитание надо начинать с раннего возраста, чтобы

систематично формировать представления об исторических культурных ценностях нашей страны, о замечательных уголках природы нашего Казахстана, о современных достижениях нашей страны на мировом уровне.

Перед нами встала задача: «А как можно сохранить историческую память, стать продолжателями славной истории и традиций ...Ұлы Дала Елі–Страны Великой Преображенной Степи».

И тут на помощь приходят современные информационно коммуникативные технологии, которые позволяют заглянуть и вглубь истории и идти в ногу со временем. Так участники проекта третьеклассники совместно с родителями стали изучать на сайте «Республиканского учебно-методического центра дополнительного образования» Министерства образования и науки Республики Казахстан, электронное приложение «Казахстан-Страна Великой степи», познакомили всех участников исследования с ссылкой в Интернете, где можно воотчую не только кратко узнать о нашей стране, но и увидеть. По мере изучения

разделов этого приложения ребята участвовали в интеллектуальном конкурсе среди воспитанников комплекса «Страна Великой степи».

В течение учебного года был проведен цикл мероприятий, на которых воспитанники узнали много нового и интересного о стране, в которой они живут, познакомились с традициями и бытом казахов, с историей возникновения казахского государства.

Ярким событием стали совместные с родителями увлекательные походы и необыкновенные путешествия, во время которых дети познакомились со столицей Нур-Султан. А для расширения представлений о городах участниками сообще-

ПРАЗДНИКИ КРУГЛЫЙ ГОД

ства совершены виртуальные экскурсии, в ходе которых прошло ознакомление с достопримечательностями каждой из 14 областей Казахстана. Ученики 3 класса работали над составлением книжек-малышек, рассказывающих кратко обо всех областях Казахстана. Результативным аккордом работы стало создание и презентация карты-коллажа «Қазақстанның маржаны», а дошкольники совместно с родителями трудились над составлением карты, которая отражала особенности животного и растительного мира Казахстанской земли, а также традиционными в сообществе стали тематические выставки совместного творчества родителей и детей на темы: «Нур-Султан - гордость нашей страны», «Космическая гавань», «Быт Казахстана», «Наурыз мейрамы» и «Под единым шаныраком».

Показателем успешности нашей работы стало участие детей в интеллектуальных играх «Знатоки Казахстана», в викторине «Я знаю Символику Казахстана», «Что? Где? Когда?», где доказали, что одним из проявлений любви и уважения к своей стране является знание государственного языка и Символики Республики Казахстан.

Созидательная сила труда открывается ребенку не только благодаря тому, что он увидел и услышал, но и в результате собственного участия в общественно – полезных делах. В рамках празднования Наурыза мы провели Акцию «Посади свое семейное дерево», что способствовало формированию бережного отношения к природе и всему живому. Если ребенок вместе со взрослым посадил деревце, участвовал в субботнике, приводя в порядок двор, то он скорее сможет ощутить свою причастность к общественному труду, проявить бережное отношение к народному достоянию. Традиционным стало ежегодное проведение спортивно-патриотической игры «Тұлпар», которая благодаря реальному практическому участию детей в испытаниях, формирует дух защитников и патриотов Отечества. Ко Дню защитника Отечества ребята изготавливают подарки и праздничные открытки для ветеранов Великой Отечественной Войны и тружеников тыла.

Посещение ко Дню Победы мемориала «Никто не забыт, ничто не забыто!» с возложением цветов – незабываемое трогательное событие для участников сообщества, ребята участвуют в акции «Голубь мира» в Парке Победы. Дети изготавливают голубей, возлагают их к подножью мемориала. Там же юные патриоты знакомятся с именами воинов-защитников и воинов-интернационалистов, увековеченных в памяти народа. Совместная творческая деятельность в сообществе «Мемлекет» объединяет всех участников проекта «Растим патриотов» и формирует их, как патриотов и граждан способных жить в новом демократическом обществе [3стр11].

- Мы будем следовать священным ценностям «Мәңгілік Ел»!

- Это наш осознанный выбор во имя будущих поколений, благополучия и процветания народа Казахстана!

Список литературы:

1. Государственная программа развития образования Республики Казахстан на 2020-2025 годы. от 27.12.2019 г.
2. «Взгляд в будущее: модернизация общественного сознания» статья Н.Назарбаев, апрель 2017 г.
3. Концептуальные основы воспитания, от 22.04.2015 г.
4. Патриотический акт «Мәңгілік Ел», 15.12.2014 г.
5. Патриотическая программа «Туған жер», 2017 г.

Можяева Марина Анатольевна
музыкальный руководитель
«Комплекс «Школа – ясли - сад
«Таңшолпан», Карагандинская область,
Абайский район, город Абай

ПРАЗДНИЧНЫЙ УТРЕННИК В ГРУППЕ ПРЕДШКОЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ КАФЕ «ВЕСЕННИЙ БУКЕТ»

Цель: формировать у детей представ-ление о празднике «Международный женский день».

Задачи: 1. Развивать творческое воображение и двигательную активность.
2. Развивать интонационную культурную речь
3. Учить детей петь легко непринуждённо. Соблюдать ритмический рисунок. Научить детей двигаться под музыку в соответствии с темпом и ритмическим рисунком.

Ход сценария:

Заходят дети с подарками для мам в корзине.

Читают стихи.

Дети вручают подарки – цветы.

Звучит музыка

Заходят девочки-официантки с меню.

Поют песню на мотив «Ах, Таня, Таня, Тане»

Выход детей.

ПЕСНЯ «Весна»

Официантка:

Здесь у нас просто, красиво и мило
Здесь вам будет весело, уютно и игриво.
А вот поступил уже первый заказ:
Внимание, бабушки, это для вас!

Стихи про бабушку.

Песня бабушке «Лучше друга не найти».

Официант:

Фирменное блюдо для бабушек у нас,
Предлагаю сделать на него заказ.
Меню танцевальное вы попросили
Винтаж, и диско и винилы.

Официант:

Вот снова заказы мы получили,
За этим столом у нас танец просили.
Артистки, скорее, скорее спешите!
И танец свой бабушкам вы подарите!

Танец «С ВИНИЛОВЫМИ ДИСКАМИ».

Официант:

Надеемся, бабушкам танец понравился!
Девочки наши очень старались!

Официант:

Внимание, готов десерт из шуток.
Печенье смеха, прибауток!
Повеселим мы вас сейчас,
Вы не соскучитесь у нас!

Воспитатель: Сейчас вы увидите историю,
которая может произойти в каждой семье.
Поприветствуйте наших артистов.

Сценка «Семья».

Выходят официантки.

Официантка:

Настал торжественный момент Сказать
всем мамам комплимент

Официантка:

И комплимент со сцены
Подарят джентльмены

Официантка:

Джентльмен всегда опрятен,
Вежлив, честен и галантен.
Комплименты все он знает

И к себе располагает.

Танец со стульями «Джентльмены».

Официант:

А вот я вижу новый заказ
Папы и дочки исполнят для Вас-
Самый прекрасный танец на свете!

Официант:

Так что же заказ вполне выполнимый
Сейчас всё исполним для наших любимых
Танец девочек и пап.

Официант:

Яркий день, весенний день
Радостно звенит капель
Весело весну встречаем
Мамин праздник продолжаем

Официант:

Ну, а наши музыканты,

Это лучшие таланты.

Нам без музыки нельзя

С праздником весны друзья!

Ставятся столы и музыкальные
инструменты.

Сергей Рахманинов

«Итальянская полька»

«Оркестр»

ПРАЗДНИКИ КРУГЛЫЙ ГОД

Официант:

Ну а пока музыканты играли
Напиток за этим столом заказали

Напиток из ласки, тепла и добра
Чтоб мамочка наша здоровой была.

Официант:

В меню музыкальное вы загляните
Добро и тепло скорее примите.
А танец прекрасный вам на десерт,
Ведь милее маминого взгляда нет.

Танец «Мамины глаза»

Выход всех детей. Рассыпались бусинками.

Дети читают стихи.

Песня «Мамин день».

ВЕДУЩИЙ:

Восьмого марта, в женский день, Мы
Вас сердечно поздравляем! Пускай уйдут
невзгоды в тень! Тепла Вам искренне
желаем!

ВЕДУЩИЙ:

Благодарим Вас за детей!
За всех – послушных и капризных!
Здоровья Вам и многих дней!
Неоценим Ваш вклад в их жизни!

ЧЕЛЛЕНДЖ

выразительного чтения стихов, сказок, рассказов «Ана тілің - арың бұл»
с участием педагогов, детей и родителей

Цель челленджа: воспитание у детей дошкольного возраста чувства гордости, уважения к истории родной страны через художественное слово.

Задачи:

- развивать творческие способности и речевую активность у детей дошкольного возраста;
- формировать художественно-речевые исполнительские навыки при чтении стихотворений;
- вовлекать родительскую общественность в образовательную деятельность;
- способствовать укреплению связей между родителями и педагогом в воспитании детей.

Согласно положения перед участниками челленджа выдвигались следующие требования.

ТРЕБОВАНИЕ К УЧАСТНИКАМ:

- Возраст участников челленджа от 3 до 5 (6) лет дошкольных организаций.
- Продолжительность выступления – не более 3 минут.
- Использовать музыкальное сопровождение, декорации, костюмы. Поступило 40 материалов (видеоролики победителей) из 15 регионов. Были отобраны 24 конкурсных материала по номинациям.

Номинация «Талаптың мініп тұлпарын»:

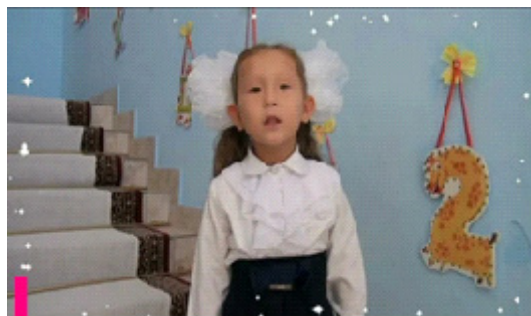
1. Құмар Айсұлтан – ясли-сад «Мирас» ОФ «Фонд образования Нурсултана Назарбаева»; г.Атырау; <https://youtu.be/HmqUGildVPU>

2. Әнес Заңғар – ясли-сад «Бәйтерек», Теректинского района, Западно-Казахстанской области; <https://youtu.be/4B-WQQRXl1s>

3. Коллектив ясли-сада №21 «Алпамыс» Казалинского района, Кызылординской области.
<https://youtu.be/3umPfPeRK5U>

Номинация «Жеті жұрттың тілін біл»:

1. Печагин Арсений – детский сад «Қарлығаш», г.Шахтинск, Карагандинской области; <https://youtu.be/vmUHGAG42b0>

2. Шубаба Данил – детский сад «Нұр бала», г.Кокчетав, Акмолинской области; https://youtu.be/GqdWy_YUIFg

3. Гросс Анеля – ясли-сад №18, г.Аксу, Павлодарской области; <https://youtu.be/fD1uSJ6GahQ>

4. Коллектив ясли-сада №185 г.Алматы.
https://youtu.be/d0QihSN_H90

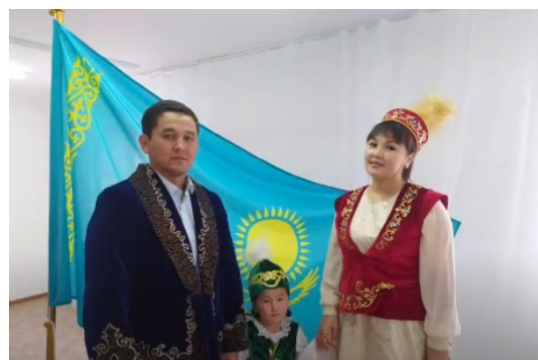

Номинация «Өнегелі отбасы»:

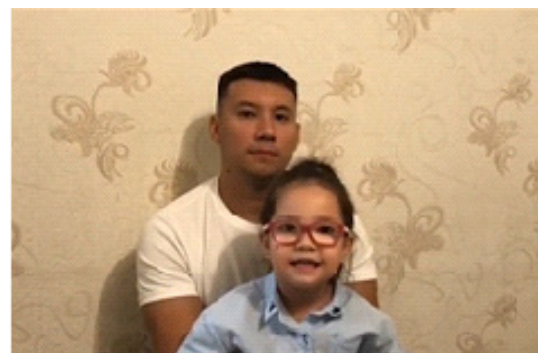
1. Семья Әшірбек Нұрболат – детский сад №15, г.Рудный, Костанайской области отбасы; <https://youtu.be/ra4l2wuLSkc>

2. Семья Ораз Аслы – ясли-сад «Айгөлек», с. Талшык, Акжарского района, Северо-Казахстанской области; <https://youtu.be/BkPZNGOAEjc>

3. Базарбай Алима Көркемқызының отбасы – Нұр-Сұлтан қаласы, №86 «Зияткер» балабақшасы МКҚК; <https://youtu.be/qJ5OaXtMpb0>

4. Семьи Жолдас Софии, Кайсар Дамира, Баякеев Сулеймана – коррекционный ясли-сад №13 для детей с нарушениями зрения, г.Алматы қаласы; <https://youtu.be/nd-cjrP5JUQ>

5. Семья Жуанышбек Саянның – ясли-сад №28, г.Тараз, Жамбылской области; <https://youtu.be/5tTTlQvDZ2E>

6. Семья Нүптеке Дидахмета – центр полиязычного развития ясли-сад №20, г. Экибастуз, Павлодарской области; <https://youtu.be/XkUuJ3yWtjo>

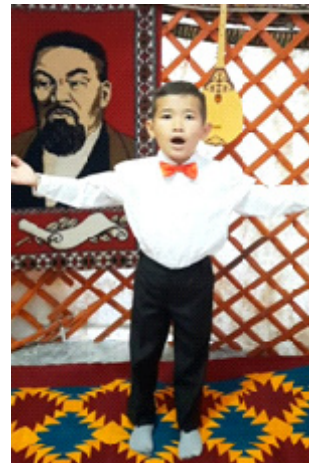

7. Коллектив центра дошкольного образования №33 «Нұрсәт», г.Актюбинска, Актюбинской области; <https://youtu.be/k4us2aldMyc>

8. Семья Расимова Султана – ясли-сада №187, г. Алматы. <https://youtu.be/t9JaXe45Aco>

Номинация «Өссе тілім, мен де бірге өсемін»:

1. Детский сад № 58 «Балауса», г. Актау, Мангистауской области;
<https://youtu.be/vZRJ8Jn84JQ>

2. Ясли-сад «Родничок», Айыртауского района, Северо-Казахстанской области; <https://youtu.be/w-fpTxP-GHU>

3. Тәттібай Жауқазын - ясли-сад №18 «Бөбек», Жалағашского района, Кызылординской области; https://youtu.be/tp23J_v5bNo

4. Камаридден Асылмұрат – ясли-сад «Алпамыс», г.Сатпаев, Карагандинской области.
https://youtu.be/_lStvGyfJKQ

Республиканский центр «Дошкольное детство»